

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
קדושים
כ"ז ניסן – ג' אייר תשפ"ד

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה

של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של

רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה

ולזכות

רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

הֲוָה יָתִיבְנָא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן וּבָעֵי לְאוֹתְבֵיהּ אוֹנָאָה וְאוֹדִיק חֲזֵיתָן אַיְילוֹנִית וַהֲרֵי אוֹנָאָה דִּמְחִילָה בְּטָעוּת הִיא וְלֹא הַוְיָא מְחִילָה וְאוֹדִיק חֲזֵיתָן אַיְילוֹנִית הֲרֵי אַיְילוֹנִית דִּמְחִילָה בְּטָעוּת הִיא וְהַוְיָא מְחִילָה דִּתְנַן הַמְּמָאֶנֶת וְהַשְּׁנִיָּיה גוְהָאַיְילוֹנִית אֵין לָהֶן לֹא כְּתוּבָּה וְלֹא פֵּירוֹת וְלֹא מְזוֹנוֹת וְלֹא בְּלָאוֹת וְלֹא הִיא לֹא אוֹנָאָה הַוְיָא תְּיוּבְתֵּיהּ וְלֹא אַיְילוֹנִית מְסַיֵּיעַ לֵיהּ לֹא אוֹנָאָה תְּיוּבְתֵּיהּ דְּלֹא יָדַע דְּאִיתֵיהּ אוֹנָאָה דְּמָחֵיל גַּבֵּיהּ וְלֹא אַיְילוֹנִית מְסַיֵּיעַ לֵיהּ דְּנִיחָא לָהּ דְּתֵיפּוּק עֲלָהּ שְׁמָא דְּאִישׁוּת הַהִיא אִיתְּתָא דְּאָמְרָה לֵיהּ לְהַהוּא גַּבְרָא זִיל זְבֵין לִי אַרְעָא מִקְּרִיבַיי אֲזַל זְבַן לָהּ א"ל אִי הֲווּ לִי זוּזֵי מַהַדְרַתְּ לָהּ נִיהֲלִי א"ל אַתְּ וְנַוְולָא אַחֵי אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא כָּל אַתְּ וְנַוְולָא אַחֵי אָמַר סַמְכָא דַּעְתֵּיהּ וְלֹא גָּמַר וּמַקְנֵי אַרְעָא הָדְרָה פֵּירֵי מַאי רִבִּית קְצוּצָה הָווּ וְיוֹצְאִין בְּדַיָּינִין אוֹ דִּילְמָא כִּי אֲבַק רִבִּית הָווּ וְאֵין יוֹצְאִין אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא מִסְתַּבְּרָא כִּי אֲבַק רִבִּית הָווּ וְאֵין יוֹצְאִין בְּדַיָּינִין וְכֵן אָמַר רָבָא כִּי אֲבַק רִבִּית הָווּ וְאֵין יוֹצְאִין בְּדַיָּינִין אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַבָּה מַשְׁכַּנְתָּא מַאי הָתָם טַעְמָא מַאי מִשּׁוּם דְּלֹא קָץ לֵיהּ הָכָא נַמִּי לֹא קָץ לֵיהּ אוֹ דִּילְמָא הָתָם זְבִינֵי הָכָא הַלְוָאָה א"ל הָתָם טַעְמָא מַאי מִשּׁוּם דְּלֹא קָץ לֵיהּ הָכָא נַמִּי לֹא קָץ לֵיהּ אָמַר רַב פַּפִּי עֲבַד רָבִינָא עוּבְדָּא וְחָשִׁיב וְאַפֵּיק פֵּירֵי דְּלֹא כְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר מַר בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא הָא מַשְׁכַּנְתָּא בְּאַתְרָא דְּמַסַּלְּקֵי אָכַל שִׁיעוּר זוּזֵי מְסַלְּקִינָן לֵיהּ אָכַל טְפֵי לֹא מַפְּקִינָן מִינֵּיהּ וְלֹא מְחַשְּׁבִינָן מִשְּׁטָרָא לִשְׁטָרָא וּבְדִיַּתְמֵי אָכַל שִׁיעוּר זוּזֵי מְסַלְּקִינָן לֵיהּ אָכַל טְפֵי מַפְּקִינָן מִינֵּיהּ וּמְחַשְּׁבִינָן מִשְּׁטָרָא לִשְׁטָרָא אָמַר רַב אַשִׁי הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ אָכַל טְפֵי לֹא מַפְּקִינָן מִינֵּיהּ אָכַל שִׁיעוּר זוּזֵי נַמִּי לֹא מְסַלְּקִינָן לֵיהּ בְּלֹא זוּזֵי מַאי טַעְמָא סִלּוּקֵי בְּלֹא זוּזֵי אַפּוּקֵי מִינֵּיהּ הוּא הֲוֵי אֲבַק רִבִּית וַאֲבַק רִבִּית אֵינָהּ יוֹצְאָה בְּדַיָּינִין עֲבַד רַב אַשִׁי עוּבְדָּא בִּיתוֹמִים קְטַנִּים

כגדולים

רש"י

בְּטָעוּת וְלֹא הֲוֵי מְחִילָה וּלְכָךְ הַדְרֵי פֵּירֵי אֲבָל אִם הָיָה נוֹתְנוֹ בְּתוֹרַת רִבִּית לֹא הֲוֵי הַדְרֵי דַּאֲבַק רִבִּית הוּא אֲבָל הָתָם גַּבֵּי פֵּירוֹת דֶּקֶל זְבִינֵי וְלֹא מְחִילָה בְּטָעוּת הִיא דִּנְהִי דְּיָכוֹל לַחֲזוֹר מ"מ אֵין לוֹ לַחֲזוֹר כִּי הֵיכִי דְּלֵיקוּ בְּהֵימְנוּתֵיהּ וּלְכָךְ אִית לָן לְמֵימַר דַּאֲפִילּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיָּכוֹל לַחֲזוֹר לֹא הָיָה חוֹזֵר וְרָבָא דַּהֲוָה בָּעֵי לְאוֹתְבֵיהּ מֵאוֹנָאָה הָיָה סָבוּר דְּטַעְמָא דְּרַב נַחְמָן דְּלָא מַפְקִינַן בְּאִי שָׁמִיט וְאָכִיל מִשּׁוּם דִּמְחִילָה בְּטָעוּת הַוְיָא מְחִילָה וּלְפִי סְבָרַת רָבָא הָיָה מְשִׁיבוֹ וּמֵבִיא רְאָיָה מֵאַיְילוֹנִית:

הַמְּמָאֶנֶת וְהַשְּׁנִיָּיה וְהָאַיְילוֹנִית אֵין לָהֶן כְּתוּבָּה פֵּירוֹת וּמְזוֹנוֹת וּבְלָאוֹת. בְּפ"ב דִּכְתוּבּוֹ' (דף קז:) תַּנְיָא כֵּיצַד אָמְרוּ מְמָאֶנֶת אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת אִי אַתָּה יָכוֹל לוֹמַר בְּיוֹשֶׁבֶת תַּחַת בַּעְלָהּ שֶׁהֲרֵי הַבַּעַל חַיָּיב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ אֶלָּא כְּגוֹן שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם וְלָוְתָה וְאָכְלָה וְעָמְדָה וּמֵיאֲנָה וְאַיְילוֹנִית נַמִּי יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה דְּלִמְזוֹנוֹת שֶׁאַחַר מֵיאוּן וְאַחַר שֶׁנִּמְצֵאת אַיְילוֹנִית לֹא אִצְטְרִיךְ דִּפְשִׁיטָא דְּלֵית לָהּ מְזוֹנֵי וּשְׁנִיָּיה אֵין לְפָרֵשׁ בְּיַתְבָא תּוּתֵיהּ דְּהָא מִילְּתָא דִּפְשִׁיטָא דְּהָא אֲפִילּוּ אַלְמָנָה לְכ"ג דְּאִית לָהּ כְּתוּבָּה אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת הֵיכָא דְּיַתְבָא תּוּתֵיהּ כִּדְאָמַר בְּיֵשׁ מוּתָּרוֹת (יבמות דף פה. ושם) בְּעָמוּד וְהוֹצֵא קָאֵי מְזוֹנֵי אִית לָהּ וּכְשֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם וְלָוְתָה וְאָכְלָה לֹא אִצְטְרִיךְ דְּהָא אַלְמָנָה לְכ"ג כה"ג נַמִּי אֵין לָהּ כִּדְמַסִּיק בְּיֵשׁ מוּתָּרוֹת אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה אַיְירֵי דְּס"ד דְּיֵשׁ לָהּ כְּמוֹ לְאַלְמָנָה כִּדְאַמְרִי' הָתָם:

וּבְלָאוֹת. פֵּי' בַּקּוּנְט' שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ בְּגָדִים בִּנְדוּנְיָיתָא אֲפִילּוּ יֵשׁ מֵהֶן קַיָּימִין לֹא יַחֲזִיר וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן דִּבְכָל מָקוֹם שֶׁמַּיְירֵי בִּבְלָאוֹת קַיָּימִין מַזְכִּיר בְּהֶדְיָא קַיָּימִין כִּדְאָמַר סוֹף פֶּרֶק אע"פ (כתובות דף סג:) מֶרֶדָה הִפְסִידָה בְּלָאוֹתֶיהָ קַיָּימִין וּבְסוֹף אַלְמָנָה [נִיזּוֹנִית] (שם דף קא:) נַמִּי אַמְרִינָן זָנְתָה לֹא הִפְסִידָה בְּלָאוֹתֶיהָ קַיָּימִין וּבְהֶדְיָא אַמְרִינָן בְּפ' אַלְמָנָה (שם.) בַּגְּמָרָא דְּהַךְ מִשְׁנָה לֹא שָׁנוּ אֶלָּא נִכְסֵי מְלוֹג אֲבָל נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל אִית לָהּ וּפָרִיךְ אַהֶיָּיא אִילֵימָא אַמְּמָאֶנֶת וְאַאַיְילוֹנִית אִי דְּאִיתְנְהוּ אִידֵי וְאִידֵי שָׁקְלָה וְאִי דְּלֵיתְנְהוּ אִידֵי וְאִידֵי לֹא שָׁקְלָה אֶלָּא אַשְּׁנִיָּיה אִי דְּאִיתְנְהוּ אִידֵי וְאִידֵי שָׁקְלָה וְאִי דְּלֵיתְנְהוּ אִיפְּכָא מִבָּעֵי לֵיהּ וּמַסִּיק לְעוֹלָם אַשְּׁנִיָּיה וּבְלֵיתְנְהוּ וּקְנָסוּהָ רַבָּנַן לְדִידָהּ בְּדִידֵיהּ וּלְדִידֵיהּ בְּדִידָהּ אֶלָּא הַנָּךְ בְּלָאוֹת דְּקָתָנֵי הָכָא הַיְינוּ בְּלָאוֹת שֶׁאֵין קַיָּימִין וּפֵירוֹת דְּקָתָנֵי לָאו בְּפֵירוֹת שֶׁאָכַל קָאָמַר דַּאֲפִילּוּ קֶרֶן גּוּפֵיהּ אִם אָכְלוֹ אֵין לָהּ אֶלָּא אִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוּעִינַן דְּאֵין לָהּ פֵּירוֹת שֶׁלִּיקֵּט וְהֵם עֲדַיִין בְּעַיִן אִי נַמִּי תַּקָּנַת פֵּירוֹת קָאָמַר דְּאֵין לָהּ כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבֵּית וְלָוְתָה וּפָדְתָה עַצְמָהּ וְאַחַר כָּךְ מֵיאֲנָה דּוּמְיָא דִּמְזוֹנוֹת:

פֵּירֵי מַאי כְּרִבִּית קְצוּצָה דָּמֵי וְיוֹצְאִין. אע"ג דְּמַשְׁמַע הָכָא דְּאִי הָדְרוּ פֵּירֵי לֹא הָדְרוּ אֶלָּא מִטַּעַם דַּהֲוֵי רִבִּית קְצוּצָה מִכָּל מָקוֹם רָבִינָא דְּאַפִּיק פֵּירֵי ע"כ לָאו מֵהַאי טַעְמָא דְּהָא אִית לֵיהּ בְּרֵישׁ פִּירְקִין (לעיל דף סב.) דְּמַשְׁכַּנְתָּא בְּלֹא נַכְיְיתָא בְּדִינֵינוּ אֵין מַחֲזִירִין מִמַּלְוֶה לְלֹוֶה אֶלָּא צ"ל דְּטַעְמָא דְּרָבִינָא מִשּׁוּם דְּהַוְיָא מְחִילָה בְּטָעוּת וְלֹא הֲוֵי מְחִילָה וְדַוְקָא בִּזְבִינֵי כְּעֵין עוּבְדָּא דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא אַפִּיק רָבִינָא פֵּירֵי וְלֹא בְּהַלְוָאָה ור"ת מְפָרֵשׁ הָכָא כְּרִבִּית קְצוּצָה דָּמֵי לֹא מִטַּעַם רִבִּית קְצוּצָה יוֹצְאִים אֶלָּא כְּלוֹמַר מִשּׁוּם דִּמְחִילָה בְּטָעוּת לֹא הַוְיָא מְחִילָה וְיוֹצְאִים כְּמוֹ רִבִּית קְצוּצָה דְּיוֹצְאָה אוֹ דִּילְמָא הַוְיָא מְחִילָה וְאֵין יוֹצְאִים כַּאֲבַק רִבִּית דְּאֵין יוֹצְאִים בְּדַיָּינִין וְאֵין נִרְאֶה דְּמָה לוֹ לִתְלוֹת מְחִילָה בְּטָעוּת בְּרִבִּית קְצוּצָה אֲבָל טַעְמָא דְּרָבִינָא הַוְיָא וַדַּאי מִשּׁוּם מְחִילָה כִּדְפָרֵישִׁית:

במישלם

תוספות

הֲוָה יָתִיבְנָא. כִּי אָמַר וּמוֹדִינָא דְּאִי שָׁמִיט וְאָכִיל כו': **וּבָעֵי לְאוֹתְבֵיהּ אוֹנָאָה.** דִּתְנַן (לעיל דף נא.) דְּמַחֲזִיר לוֹ אוֹנָאָה וְאע"ג דְּמִדַּעַת נָתַן לוֹ הוֹאִיל וְטָעָה אַלְמָא מְחִילָה בְּטָעוּת לָאו מְחִילָה הִיא: **וְאוֹדִיק.** הִשְׁגִּיחַ בִּי וְרָאָה שֶׁהָיָה בְּדַעְתִּי לְהָשִׁיב עַל דְּבָרָיו: **חֲזֵיתָן אַיְילוֹנִית.** קִדְּמַנִי לְהַרְאוֹתִי טַעְמָא לִדְבָרָיו מֵאַיְילוֹנִית כִּדְלְקַמָּן: **הַמְּמָאֶנֶת.** קְטַנָּה יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאַתָּהּ אִמָּהּ לְדַעְתָּהּ אָמְרוּ חֲכָמִים יְכוֹלָה לְמָאֵן דְּמִן הַתּוֹרָה אֵין מַעֲשֵׂה קְטַנָּה כְּלוּם וְאִמָּהּ אֵינָהּ זוֹכָה בָּהּ לְקַדְּשָׁהּ וְרַבָּנָן הוּא דְּתַקּוּן נִשּׂוּאִין לִיתוֹמִים שֶׁלֹּא יִנְהֲגוּ בָּהּ מִנְהַג הֶפְקֵר וְיִשְׁמְרֶנָּה בַּעְלָהּ וְהֵם אָמְרוּ דְּסַגֵּי לָהּ בְּמֵיאוּן: **אֵין לָהּ כְּתוּבָּה.** וְאַף מַה שֶּׁהִכְנִיסָה לוֹ בִּנְדוּנְיָיתָהּ וְשָׁמְאָתָן בִּכְתוּבָּתָהּ וְכָל שֶׁכֵּן מָאתַיִם שֶׁתִּיקְּנוּ לָאִשָּׁה מִשּׁוּם דִּבְעַל כָּרְחֵיהּ נַפְקָא: **שְׁנִיָּיה.** שְׁנִיּוֹת לַעֲרָיוֹת שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים בְּפ' שֵׁנִי דִּיבָמוֹת (דף כ.) אֵין לָהּ כְּתוּבָּה דִּקְנָסָא הוּא דְּקַנְסִינָן לָהּ מִפְּנֵי שֶׁמַּרְגִּילָתוֹ עָלֶיהָ כִּדְאַמְרִינָן בִּיבָמוֹת (דף פה:): **וְהָאַיְילוֹנִית.** דּוּכְרָנִיתָא דְּלָא יָלְדָה לְשׁוֹן אַיִל אֵין לָהּ כְּתוּבָּה שֶׁמִּקְּחוֹ טָעוּת דְּלָאו אַדַּעְתָּא דְּהָכֵי נְסָבָהּ וְאע"ג דְּכִי מָחֲלָה הִיא נְדוּנְיָי' דִּילָהּ לְמוֹסְרָהּ בְּיָדוֹ טָעוּת הֲוָאי מְחִילָה בְּטָעוּת הַוְיָא מְחִילָה: **וְלֹא פֵּירוֹת.** נְכָסִים שֶׁנָּפְלוּ לָהּ בִּירוּשָּׁה אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת תִּיקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּירוֹת וְלָהּ תִּיקְּנוּ תַּחְתֵּיהֶן שֶׁאִם נִשְׁבֵּית חַיָּיב לִפְדּוֹתָהּ מִשֶּׁלּוֹ וְאֵלּוּ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהֶם תַּקָּנַת פֵּירוֹת שֶׁאִם נִשְׁבֵּית לֹא יִפְדֶּנָּה דְּלֹא קָרֵינָא בָּהּ וְאוֹתְבִינָךְ לְאִינְתּוּ אֲפִילּוּ הָכֵי לִכְשֶׁתֵּצֵא לֹא יַחֲזִיר לָהּ פֵּירוֹת שֶׁאָכַל: **וְלֹא בְּלָאוֹת.** הִכְנִיסָה לוֹ בְּגָדִים בִּנְדוּנְיָית' אֲפִילּוּ יֵשׁ מֵהֶם קַיָּימִים לֹא יַחֲזִיר בְּלָאוֹתֵיהֶן אַלְמָא מְחִילַת אֲכִילַת פֵּירוֹת אע"פ שֶׁבְּטָעוּת מָחֲלָה לוֹ מְחִילָה הִיא: **דְּלֹא יָדַע.** שֶׁנִּתְאַנָּה דְּלֵיחוּל הִלְכָּךְ אֵין כַּאן מְחִילָה וַאֲפִילּוּ בְּטָעוּת: **דְּנִיחָא לָהּ דְּנֵיפּוּק עֲלָהּ קָלָא שְׁמָא דְּאִישׁוּת.** וַאֲפִי' יוֹדַעַת שֶׁאֵין נִשּׂוּאֶיהָ נִשּׂוּאִין רְצוֹנָהּ לְהַאֲכִילוֹ: **א"ל.** מוֹכֵר לְשָׁלִיחַ: **אִי הֲוָה לִי זוּזֵי מַהַדְרַתְּ לִי.** רוֹצֶה אֲנִי שֶׁתְּקַבֵּל מָעוֹתַי: **אַתְּ וְנַוְולָא אַחֵי.** אַתָּה וְהִיא קְרוֹבִים אַתֶּם וְתִתְרַצּוּ בֵּינֵיכֶם וְנַוְולָא לְשׁוֹן אֲרַמִּי בֵּין בְּזָכָר בֵּין בִּנְקֵבָה כְּשֶׁרוֹצֶה לוֹמַר אַתָּה וְהוּא אוֹ אַתָּה וְהִיא כַּךְ רָאִיתִי בִּתְשׁוּבַת הַגְּאוֹנִים וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁזֶּה שְׁמָהּ: **מַשְׁכַּנְתָּא מַאי.** מִשְׁכֵּן לוֹ שָׂדֶה וְלֹא קָץ עִמּוֹ לֶאֱכוֹל פֵּירוֹת לְשֵׁם רִבִּית אֶלָּא סְתָם וְהוּא יָרַד וְעָשָׂה וְאָכַל: **הָכָא נַמִּי לֹא קָץ לֵי'.** וּפָלֵיג אַדְּרַב נַחְמָן דְּאָמַר לְעֵיל הַדְרָא אַרְעָא וְהַדְרֵי פֵּירֵי: **וְחָשִׁיב.** כַּמָּה אָכַל פֵּירוֹת וְאַפְקִינְהוּ מִינֵּיהּ: **בְּאַתְרָא דְּמַסַּלְּקֵי.** בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַלְווֹת סְתָם וּמַלְוֶה אוֹכֵל פֵּירוֹת וְלֹא פָּסַק עִמּוֹ בִּנְכַיְיתָא כִּדְלְקַמָּן וְנָהֲגוּ לְסַלֵּק אֶת הַמַּלְוֶה מִמֶּנָּה בְּכָל עֵת שֶׁתַּשִּׂיג יַד הַלֹּוֶה לְמָעוֹת: **אָכַל כְּשִׁיעוּר זוּזֵי.** כְּפִי מַה שֶּׁנִּמְכָּרִין הַפֵּירוֹת בַּשּׁוּק וּבָא הַלֹּוֶה לְפָנֵינוּ וְתָבַע וְאָמַר אֵינִי רוֹצֶה שֶׁיֹּאכַל פֵּירוֹתַי בְּרִבִּית יָשׁוּמוּ פֵּירוֹת שֶׁאָכַל וִישַׁלֵּם בְּחוֹבוֹ אִילּוּ הֲווּ לִי זוּזֵי לֹא מְסַלְּקִינָן לֵיהּ הַשְׁתָּא נַמִּי פֵּירֵי אָכַל זוּזֵי דִּידִי נִינְהוּ: **מְסַלְּקִינָן לֵיהּ.** וְאע"ג דַּאֲבַק רִבִּית הוּא וְאֵינָהּ יוֹצְאָה בְּדַיָּינִין הָנֵי מִילֵּי לְבָתַר דְּשַׁקְלֵיהּ אֲבָל זֶה זָרִיז הוּא וְאֵינוֹ מַנִּיחוֹ לֶאֱכוֹל אֶלָּא כְּדֵי הַקֶּרֶן: **אָכַל טְפֵי לֹא מַפְּקִינָן מִינֵּיהּ.** דַּאֲבַק רִיבִּית הוּא וְאֵינָהּ יוֹצְאָה בְּדַיָּינִין: **וְלֹא מְחַשְּׁבִינָן מִשְּׁטָרָא לִשְׁטָרָא.** אִם חַיָּיב לוֹ מָעוֹת בִּשְׁטָר אַחֵר אֵין הָעוֹדֵף בָּזֶה שֶׁאָכַל פֵּרָעוֹן לְחוֹב הַשְּׁטָר הָאַחֵר דְּהַאי אַפְקִינָן מִינֵּיהּ הוּא מַה שֶּׁאָכַל כְּבָר: **וּבִיתוֹמִים.** אִם שָׂדֶה זוֹ שֶׁל יְתוֹמִים הִיא: **אָכַל טְפֵי מַפְּקִינָן מִינֵּיהּ.** שֶׁב"ד שֶׁבְּעִיר אֲבִיהֶן שֶׁל יְתוֹמִים וַהֲרֵי הֵם שַׁלִּיטִים לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְהֵם לֹא מָחֲלוּ עַל הָעוֹדֵף שֶׁאָכַל וַהֲוָה לֵיהּ כְּמַאן דְּסַלְּקוּהָ מִשַּׁעְתָּא דְּאָכַל שִׁיעוּר זוּזֵי: **לֹא מְסַלְּקִינָן לֵיהּ בְּלֹא זוּזֵי.** עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ כָּל שִׁיעוּר מָעוֹת הַלְוָאָתוֹ וְכֵיוָן דְּכִי אַכְלִינְהוּ לְהַךְ לָאו בְּתוֹרַת פֵּרָעוֹן אַכְלִינְהוּ הֲוָה לֵיהּ אֲבַק רִבִּית מִשַּׁעַת אֲכִילָה וְאֵינָהּ יוֹצְאָה בְּדַיָּינִין וְכִי סַלְּקוּהוּ מִשָּׂדֶה זוֹ בְּלֹא זוּזֵי אַפּוּקֵי מִינֵּיהּ אֲבַק רִבִּית שֶׁאָכַל הוּא וְהַאי דְּנָקַט לְעֵיל אַתְרָא דְּמַסַּלְּקֵי דְּאִילּוּ אַתְרָא דְּלֹא מְסַלְּקֵי שֶׁנָּהֲגוּ לֶאֱכוֹל הַמַּשְׁכּוֹנָא שָׁנִים הַקְּצוּבוֹת לְמִנְהָגָן וְאִילּוּ הֲווּ לֵיהּ זוּזֵי לֹא מָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ הַכֹּל מוֹדִים דְּכָל אוֹתָן הַשָּׁנִים כְּמֶכֶר הוּא אֶצְלוֹ וְאִי נַמִּי אָכַל שִׁיעוּר זוּזֵי לֹא מְסַלְּקִינָן לֵיהּ:

כגדולים

בְּמִשְׁלָם שֶׁנָּא אילין תיפוק אַרְעָא דְּא בְּלָא כַּסְפָּ. תימה מה בין זה לנביית' דע"כ יכול
לְסִלְקוֹ דאם לא היה יכול לסלקו אם בן בלא נביאה כמו שרי דמשמע לעיל
דְּקָאָמַר בְּאַתְרָא דְּמִסַּלְקֵי לֹא נִיכּוֹל אֶלָּא בְּנְבִיאָה כמשמע לעיל
אֲפִילּוּ בְּלֹא נְבִיאָה וְזֶה דוחק לומר דבנביאה
בְּמִשְׁכָּנָהּ דְּסוּרָא רגילים היו לשון כדי שיוו
דְּמִשְׁמַע דְּמִשּׁוּם דְּכִתְיבִי הֵכִי שָׁרֵי ר"ל דְּמַאַחַר
שֶׁמִּפְרָשׁ כֵּן לא מיחזי כהלוָאָה אֶלָּא כלוקח מִמֶּנּוּ
פֵּירוֹת שֶׁל הַשָּׁנִים הַלָּלוּ בְּאוֹתָן דָּמִים אֲבָל כְּשֶׁאֵינוֹ
כּוֹתֵב לוֹ כָּךְ אֶלָּא מְנַכֶּה לוֹ כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ
נִרְאֶה כְּאִילּוּ מוחל בְּגִיהּ פֵּירוֹת אוֹתָהּ שָׁנָה בְּשִׁכַּר
מוֹתָר הַמְלָוֶה כְּדִתְנַן (לעיל ד' סד:) לֹא יִשְׁכּוֹר
הֵימֶנּוּ בְּפֵרוֹת וְאֲפִילּוּ אִם נאמר שֶׁלֹּא יוכל לְיַיְשֵׁר
לוֹ פֵּירוֹת שֶׁל שָׁנָה אַחֶרֶת דְּמִסְתַּמָּא אֵין בְּאֵין
לַעֲשׂוֹת תְּנַאי חָדָשׁ בְּכָל שָׁנָה מ"מ הוֹאִיל וְלֹא
קָצְבוּ סְכוּם כָּל הַשָּׁנִים לְפָרֵשׁ מִשְׁכַּר בְּמִישְׁלָם
שֶׁנָּא אילין תיפוק מֵיחֲזֵי כְּהַלְוָאָה:

הָאי מִשְׁכַּנְתָּא בְּאַתְרָא דְּמִסַּלְקֵי אֵין ב"ח גּוֹבֶה
הֵימֶנּוּ. דְּהַוֵי כְּמִטַּלְטְלֵי דְּיתֵימֵי דְּלֹא
מִשְׁתַּעְבְּדֵי לְבַעַל חוֹב וְלֹא דְּמֵי לְיתוֹמִים שֶׁגּוֹבִין
קַרְקַע בְּחוֹבוֹת אֲבִיהֶן דְּב"ח חָזֵיר וְגוֹבֶה אוֹתָהּ מֵהֶן
אע"ג דְּשׁוּמָא הַדָּרָא לְעוֹלָם וְלֹא הַדָּרָא אֶלָּא
מִשּׁוּם דְּעְשִׂיתָ הַיָּשֵׁר וְהַטּוֹב וּמַרְשָׁא הוּא דְּקָא זָבֵין
לָהּ כִּדְאָמְרִינַן בְּפ"ק (לעיל ד' טז:) וּלְהָכֵי גַּם בְּשִׁעַת
אוֹכְלִין הַפֵּרוֹת בְּלֹא נְבִיאָה:

וּשְׁבִיעִית מִשְׁמַטְּתָהּ. לֹא דְּמֵי לְמַלְוֶה עַל
הַמִּשְׁכּוֹן דְּאִינָהּ מִשְׁמַטְּתָהּ דְּשֹׁאנֵי
מִטַּלְטְלֵי דְּתָפֵיס לְהוּ וְקָנֵה לְהוּ שְׁלֹא בְּשִׁעַת
הַלְוָאתוֹ כִּדְ' יִצְחָק (לקמן ל' פב.) וּלְהָכֵי גַּם בְּשִׁעַת
הַלְוָאָה חָשׁוּב שֶׁל אַחֵר בְּיָדוֹ אֲבָל קַרְקַע לֹא:

וְהִלְכְתָא צָרִיךְ לְמִקְנָא מִינַּיהּ. אֵין לְפָרֵשׁ
מְשׁוּם דְּמַלְוֶה קָאָמַר מִסְתַּלְקָא
וְהַיְינוּ פְּשׁוּטֵי מִילֵּי דְּלוֹה וְנוֹתֵן לְאַחְנוּיֵי דְּא"כ אַמַּאי
צָרִיךְ לְמִיקְנָא לֵימָא דְּלוֹה יְהַנֶּה וּנְרָאֶה דְּאֵירְרֵי
לְאַחַר שֶׁקִּבֵּל הֵימֶנּוּ סְתָם דְּאַפּ' אִם יְהַנֶּה הַלּוֹה
צָרִיךְ קִנְיָן שֶׁלֹּא יְחַזֵּור בּוֹ דְּאִי בְּתְחִילַּת הַלְוָאָה
אע"ג דְּהַוֵי אַתְרָא דְּלֹא מִסְתַּלְקֵי בֵּינַיִם שָׁזֶה עָמַד
וְעָמוּד לֹא יְכוֹל לְקַנּוֹת אֶלָּא מִמָּה שֶׁהוּא מַקְנֶה לוֹ:

רַבִּינָא אָבֵל בְּנְבִיאָה. תִּימַהּ דְּלְעֵיל אָמְרִינַן
דְּצוֹרְבָא מֵרַבָּנַן אַפּ' בְּנְבִיאָה לֹא נִיכּוֹל וּעוֹד
דְּלְעֵיל אֵיפְּלִיגוּ בְּקִיטּוּרָא רַב אַחָא וְרָבִינָא וְאַפּ'
מֵאן דְּשָׁרֵי מוֹדֶה בְּנְבִיאָה דְּאַסּוּר לְכָל הַפֵּרוֹת
לְצוֹרְבָא מֵרַבָּנַן וְאוֹמֵר ר"ת דְּרָבִינָא לֹא הָיָה רוֹצֶה
לְיַישֵׁב הַשַּׁב וְלַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ צוֹרְבָא מֵרַבָּנַן וּעוֹד
נִמְצָא מוּפָּז בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַבִּינוּ תַּם רִפְרֵם בְּמָקוֹם
דְּרָבִינָא הֵיינוּ קִיטּוּרָא דְּאִיבָּא דְּאָמַר לְעֵיל חֲמֵשׁ
שָׁנִים אֲבֵלוּת בְּנְבִיאָה מִכָּאן וְאֵילָךְ שֶׁיִּמְיַנּוּ
לְכוֹלְלוֹ פֵּירוֹת דִּקָּא פְּלִיגִי רַב אַחָא וְרָבִינָא וְקַיְימָא
לָן דְּרָבִינָא לְקוּלָּא וּנְרָאֶה שָׁנָּם ר"ת סוֹבֵר כֵּן שֶׁפֶּסֶק
דְּקִיטּ"ל כְּרַב אַשִׁי דְּלֹא אֲבֵל בְּנְבִיאָה וְלֹא שָׁרֵי
לְצוֹרְבָא מֵרַבָּנַן אֶלָּא בְּמִשְׁכַּנְתָּא דְּסוּרָא מִדְּלֹא שָׁרֵי אֶלָּא
בְּמִשְׁכַּנְתָּא דְּסוּרָא:

גְּדוֹלִים אָמַר רָבָא בְּרִיהּ דְּרַב יוֹסֵף מְשֻׁמֵּיהּ דְּרָבָא
אַאי מַשְׁכַּנְתָּא בְּאַתְרָא דְּמִסַּלְקֵי לֹא נִיכּוֹל אֶלָּא
בְּנְבִיאָה וְצוֹרְבָא מִדְּרַבָּנַן אֲפִילּוּ בְּנְבִיאָה לֹא נִיכּוֹל
אֶלָּא בְּמַאי נִיכּוֹל בְּקִיטּוֹרָא הָנֵיחָא לְמַאן דְּאָמַר
קִיטּוֹרָא שָׁרֵיא אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר קִיטּוֹרָא אֲסִירָא
מַאי אִיכָּא לְמֵימַר דְּאִיתְמַר קִיטּוֹרָא פְּלִיגָא בָּהּ רַב
אַחָא וְרָבִינָא חַד אָמַר קִיטּוֹרָא שַׁרְיָא וְחַד אָמַר
קִיטּוֹרָא אֲסִירָא הֵיכִי דָּמֵי קִיטּוֹרָא דְּאָמַר לֵיהּ עַד
חֲמֵשׁ שָׁנִין אֲכִילְנָא לָךְ בְּלָא נְכִייתָא מַכָּאן וְאֵילָךְ
שַׁיְימְנָא לָךְ כּוּפְלֵהוּ פֵּירֵי אֵיכָּא דְּאָמְרֵי כָּל בְּלָא
נְכִייתָא אָסוּר אֲבָל הֵיכִי דָּמֵי קִיטּוֹרָא דְּאָמַר לֵיהּ עַד
חֲמֵשׁ שָׁנִין אֲכִילְנָא בְּנְכִייתָא מַכָּאן וְאֵילָךְ שַׁיְימְנָא
לָךְ כּוּפְלֵהוּ פֵּירֵי מַאן דְּאָמַר בְּקַמָּיְירֵיתָא שָׁרֵי בְּבַתְרֵיירֵיתָא
מַאן דְּאָמַר בְּבַתְרֵיירֵיתָא הֵיכִי דָּמֵי כְּמַאן דְּאָמַר
בְּמַשְׁכַּנְתָּא דְּסוּרָא הֵיכִי דְּכָתְבִי בָּהּ הָכִי בְּמִשְׁלָם שְׁנָא אילין
תִּיפּוֹק אַרְעָא דְּא בְּלָא כַּסְפָּ רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרִיהּ
דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמְרֵי תַּרְוַיְיהוּ הָאי מַשְׁכַּנְתָּא בְּאַתְרָא
דְּמִסַּלְקֵי אֵין בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה הֵימֶנָּה וְאֵין הַבְּכוֹר
נוֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנַיִם וּשְׁבִיעִית מִשְׁמַטָּתָהּ וּבְאַתְרָא
דְּלֹא מִסַּלְקֵי בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה הֵימֶנּוּ וּבְכוֹר נוֹטֵל בּוֹ
פִּי שְׁנַיִם וְאֵין שְׁבִיעִית מִשְׁמַטָּתָהּ וְאָמַר מָר זוּטְרָא
מִשְׁמֵיהּ דְּרַב פָּפָּא הָאי מַשְׁכַּנְתָּא בְּאַתְרָא דְּמִסַּלְקֵי
מִסַּלְקֵי לֵיהּ וַאֲפִילּוּ מַתְמֵרֵי דְּאַסּוּרֵיהּ וְאִי אִגַּבְהִנְהוּ
בְּסִיסָנֵי קַנְגְּהוּ וְלִמַּאן דְּאָמַר בֵּילָיו שֶׁל לוֹקֵחַ בִּרְשׁוּת
מוֹכֵר קָנָה לוֹקֵחַ אֲפִילּוּ דְּלֹא אִגַּבְהִנְהוּ בְּסִיסָנֵי קַנְגְּהוּ:
פְּשִׁיטָא בְּאַתְרָא דְּמִסַּלְקֵי וְאָמַר לֹא מִסְתַּלְקָנָא אֶלָּא בְּאַתְרָא דְּלֹא מִסַּלְקֵי
קָאָמַר דְּלֹא מִסְתַּלְקָנָא מַאי צָרִיךְ לְמִקְנָא מִינַּיהּ אוֹ לֹא רַב
וְאָמַר מִסְתַּלְקָנָא מַאי צָרִיךְ לְמִקְנָא מִינַּיהּ אוֹ לֹא רַב
פָּפָּא אָמַר לֹא צָרִיךְ לְמִקְנָא מִינַּיהּ רַב שֵׁשֶׁת בְּרִיהּ
דְּרַב אִידִי אָמַר צָרִיךְ לְמִקְנָא מִינַּיהּ וְהִלְכְתָא צָרִיךְ
לְמִקְנָא מִינַּיהּ אָמַר אֲזִיל וְאַיְיתִי זוּזֵי לֹא אָכִיל אֲזִיל
וְאַיְיתִי זוּזֵי רְבִינָא אָמַר אָכִיל וּמַר זוּטְרָא
בְּרִיהּ דְּרַב מָרִי אָמַר לֹא אָכִיל וְהִלְכְתָא לֹא אָכִיל רַב
כַּהֲנָא וְרַב פָּפָּא וְרַב אַשֵׁי לֹא אָכְלִי בְּנְכִייתָא וְרָבִינָא
אָכִיל בְּנְכִייתָא אָמַר מַר זוּטְרָא מַאי טַעֲמָא דְּאָמַר
דְּאָכִיל בְּנְכִייתָא מִידֵּי דַּהֲוָה אַשֵׁדְרֵהּ אַחֲוִיזָּה שַׁדְרֵהּ
אַחֲוִיזָּה לָאו אע"ג דְּקָא אָכִיל בְּיֵרִי טוּבָא אָמַר רַחֲמָנָא

קא

בגדולים. ואע"ג דאכל שיעור זוזי לא מסלקינן ליה דקסבר מתחילת אבילותן אבק רבית
הוא ואין כח בדיינין להוציאו: **באתרא דמסלקי לא ניכול פירא אלא בנביאה.** שינהגו
לו מן החוב דבר קצוב לשנה דנראה כמוכרו לו ויורד בפחת דאפילו תלקה ולא יהו בה
פירות נגבה לו אותה קצבה הלכך כי שקיל מיניה טפי לאו רבית הוא ודוקא באתרא

דמסלקי אבל באתרא דלא מסלקי כל ימי הזמן
היו במכירה אצלו ובלא נביאה נמי אבול:
וצורבא מדרבנן. שקרוי לישיר דרכיו ולהתקדש
אף במותר לו פן ילמדו ממנו לזולזל באיסורין
אפילו בנביאה נמי לא ניכול: קיטורא. לקמן
מפרש: **מאן דאמר בקמייתא.** לליישנא קמא
דאמר באוכל בלא נביאה פליגי סבר
בבתרייתא כוולי עלמא שרי: **למאן דאמר**
בבתרייתא. לליישנא בתרא דאמרינן אפילו כי
אבל חמש שנים קמאי בנביאה פליגי דוד
מייזי בהלוָאה אלא בלוקח הימנו פירות השנים
האלו בפעות הללו: **אין בעל חוב גובה הימנה.**
אם מת המלוה ונפלה לפני בניו אין בעל חוב
של אביהם גובה הימנה דאין להם לאביהם
בגופה של קרקע בלום ומטלטלי בעלמא נינהו
ומטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב
דכשלמא בעודו קיים גבי אפילו מגלימא דעל
כתפיה שהרי לו הלוה מעותיו ונשתעבד
והתורה אמרה יבא שליח ב"ד ויקנם לביתו
ויטול משכונו דכתיב (דברים כד) והאיש אשר
אתה נושה בו וגו' ואמרינן לקמן (דף קיג.) זה
שליח ב"ד אבל היכא דמית בהדי יתמי מאי
עבידתיה דהבוע חדי לא לוו ממנו ואי יתרי
קרקעות משתעבדי נכסיה מחיים ומיחזיי מדין
ערב דנכסייהו דבר איניש ערבון ביה דכי
אותיפה עלייהו קמך אבל מטלטלי אפילו דין
ערב ליכא דלאו עלייהו קמיך מלוה הואיל
ובידו להצניען ולאבדן: **ואין הבכור נוטל פי**
שנים. למאן דאמר בבבא בתרא (דף קכד:) דאין
הבכור נוטל פי שנים במלוה הא נמי הואיל
ואתרא דמסלקין מלוה בעלמא הוא דאין השדה
לפנין אלא לשעבוד פירות והכא ליה ראוי ואין
בכור נוטל בראוי לבא לפניהם לאחר מיתה
לחלוק בכמותן ביד אביו דכתיב (דברים כא)
בכל אשר ימצא לו: **ושבעית משמטתה.** כשאר
מלוה בשטר שנכסי לוה משועבדין לחן
ושביעית משמטתן דאין זה מלוה על משכון
שאין שביעית משמטתו דהתם במשכון של
מטלטלין קיימינן ושמא משום דבעל חוב קונה
משכון שיבדו דלעיל (לקמן דף פב.) מוקף תהיה
צדקה והכא ליה בגבוי: **בעל חוב גובה מזנו.**
דמכר הוא אצלו ותיימינן טעמא דבולחו: **אפי'**
מהמרי דאורייתא. כשגדרון תמרים שוטחין
מלוָאות תחת הדיקלין ונופלים התמרים עליהם
ואם בא ושילם לו מעותיו מסלקו אף מן
התמרים התלושין שעל המחצלות: **ואי**
אנפחינהו בכר בסיכני. שנתנן בתוך סלים
כשנטלן מן המחצלות: **קנה.** אותם בהגבהה

קודם שקיבל מעותיו וחברי הן שלו: **ולכ"ת.** בבבא בתרא (ד' פה:): **בליו של לוקח קונה לו.**
ואפי' הוא ברשות של מוכר. אע"ג דלא אגבהינהו. לפי שקנו לו מחצלותיו שהן בליו: **ואמר**

לא מסתלקנא. בשעת מתן מעות התנה על מנת שלא תוכל לסלקני עד כך וכך שנים וכו' ועל מנת כן נתן מעותיו וקרקע נקנה בכסף בין דרך מקח בין דרך שכירות בין בכל הדרכים
כפי התנאי: **צריך למיקנא מיניה.** דאי לא קני מיניה דיכול לומר לא אשאנה מן המנהג: **א"ל אזיל ואייתי זוזי.** ואשלם לך ומעתה אל תאכל פירות עוד: **לא אכיל.**
הואיל והמעות מוכנים לו ולא נתנו לו רשות להיות שומט ואוכל ובאתרא דמסלקי אין: **שדרה אחוזה.** שאמרה תורה (ויקרא נז) לפדותה מן התקדש לפי השנים שעד היובל סלע ופונדיון
לשנה כפי חשבון חמשים שקל לבית זרע חומר שעורים לארבעים ותשע שנות היובל: **ואע"ג דאכיל בירי.** הקדש טובא ששיור פירות של כל השנה הרבה:

קָא פָּרִיךְ לֵיהּ בְּאַרְבָּעָה וּזוֹ הָיָה נַמִּי לֹא שָׁנָא. דְּהָא חֲזִינַן דְּהֵיכָא דְּיוֹרֵד לִסְפָּק וְנוֹתֵן מְעוֹת סָלַע לְשָׁנָה סָפֵק יִהְיוּ בָּהּ פֵּרוֹת סָפֵק לֹא יִהְיוּ בָּהּ פֵּרוֹת הָוֵי זִבְנֵי מִעִיקָּרָא וּמִיפְּרַע בָּהֶבֵי: הָהֵם לָאו הַלְוָאָה. בְּפֵרוֹתֵיהֶן מִילְתָא הִיא וְרַחֲמָנָא אוֹקְמֵיהּ אַהֲאי פֵּירוֹתֵיהֶן וְאָמַר בָּהֶבֵי נִפְרוֹק: דְּלֹא מָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ. כָּל שֶׁעָתוֹ וְאֶפְשָׁרוּ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה: אֵין שָׁכֵן קָרוֹב מִמֶּנּוּ אוֹ בָּא הַלְוָאָה לְמוֹכְרָהּ אֵין בְּבַעַל מְצָרֶיהָ שָׁכֵן טוֹב לִקְנוֹתָהּ בְּזוֹל: טַרְשָׁא דְּרַב פָּפָּא. דְּאָמַר לְעֵיל (דף סה.) שׁכְרָאי לֹא פָּסִיד וְכוּ' לִית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ כְּדַאֲמָרַן מֵאי חָזֵית דְּאוֹלֶת בְּתַר דְּיָדֵיךְ זִיל בָּתַר דִּידָהּ: בְּחוֹנְיָא. בְּנֵי מְחוֹנְיָא: דְּזִקְפִי רֵיווּחָא אַקַּרְנָא. שֶׁקּוֹנִים פַּרְגְּמַטְיָא בְּעֲלֵי בָּתִּים וְנוֹתְנִין לְתַגְּרִים לְמַחֲצִית שָׂכָר וְשָׁמִין כַּךְ וְכַךְ שָׂכָר יִהְיֶה בְּהֶן וְזוֹקְפִין מַחֲצִית שָׂכָר עִם הַקֶּרֶן וְכוֹתְבִין בְּשׁטָר פְּלוֹנִי חַיָּיב לְפְלוֹנִי כָּךְ וְכָךְ לִזְמַן פְּלוֹנִי: וְכִי אֲתוּ לְקַיּוֹמֵי. וְאָמְרִי לֵיהּ לֹא הָוֶה רֵוווּחָא מַהֵימְנִי לְהוּ: תַּיְנָא הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ לְיִדִידֵיהּ. אִם יֵהָא אֲבִיךָ קַיָּים לִזְמַן הַפִּרְעוֹן יִגְבֶּה הַכֹּל: מַאי מַשְׁמַע דְּאִי לָא מְסַלֵּק לֵיהּ בְּשׁטָרָא מִי לֵימַר דְּהָוֵה רֵוווּחָא אַקַּרְנָא וְכִתְבֵי לֵיהּ בְּשׁטָרָא מִי לֵימַר דְּהָוֵה רֵוווּחָא א"ל מַר בַּר אֲמֵימַר לְרַב אַשִׁי אֲפָא עָבִיד הָכֵי וְכִי אָתוּ לְקַמֵּיהּ מְהֵימְנִי לְהוּ א"ל תַּיְנָא הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ לְיִדִידֵיהּ אִי שָׁכִיב וְנָפַל שִׁטְרָא קַמֵּי יַתְמֵי מַאי הָוֵי כְּשַׁנְּגָה שֶׁיּוֹצֵא מִלְּפָנַי הַשַּׁלִּיט וְנָח נַפְשֵׁיהּ דַּאֲמֵימַר חֶכְירֵי נַרְשַׁאֵי דְּכָתְבֵי הָכֵי מַשְׁכֵּן לֵיהּ פַּלָּנְיָא אַרְעֵיהּ לְפַלָּנְיָא וְהָדַר חָכְרָהּ מִינֵּיהּ אִימַת קָנְאָה דְּאָכְנֵיהּ נַהֲלִיהּ וְהָאֵידָנָא דְּקָא כָּתְבֵי הָכֵי קָנְיָא מִינֵּיהּ וְשָׁהֵינָא כַּמָּה עָדְנֵי וְהָדַר חָכְרָהּ בְּדֵי שֶׁלֹּא תִּנָּעֵל דֶּלֶת בְּפָנַי לְזוֹן שַׁפִּיר דָּמֵי וְלַאו מִלְּתָא הִיא: **מתני'** אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנֻנֵי לְמַחֲצִית שָׂכָר וְלֹא יִתֵּן מָעוֹת לְיַקֵּר בָּהֶן פֵּירוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנֻנֵי לְמַחֲצִית שָׂכָר וְלֹא יִתֵּן מָעוֹת לְיַקֵּר פֵּירוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל שְׁמֵעוֹן הַתִּימְנִי אוֹמֵר אַל יִשְׂכֹּר אָדָם פּוֹעֲלִים וְיֹאמַר לָהֶם אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם מַה שֶּׁיִּתֵּן לָכֶם חֲבֵרְכֶם אֶלָּא אוֹמֵר אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם מַה שֶּׁנּוֹתְנִין לְכָל הָאָדָם שֶׁמָּא יִהְיוּ הַפּוֹעֲלִים בְּקִיאִין וְהוּא אֵינוֹ בְּקִיא וְנִמְצָא נוֹתֵן לָהֶם יוֹתֵר מִדַּאי וְנִמְצְאוּ הַפּוֹעֲלִים נוֹטְלִין שָׂכָר בְּטֵלָה: **גמ'** תָּנָא כְּפוֹעֵל בְּטֵל מַאי כְּפוֹעֵל בְּטֵל

אמר

וְנוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל בְּטֵל. אִי גָּרֵס תָּנָא כְּפוֹעֵל בְּטֵל אַ"ב לֹא גָּרֵס בְּמַתְנִי' בְּטֵל פֵּירֵשׁ בְּקוּנְטְרֵס כְּפוֹעֵל בְּטֵל מֵאוֹתָהּ מְלָאכָה דְּבְטֵל מִינָּהּ הַיְינוּ שֶׁאִם הָיְתָה עוֹשָׂה תּוֹחֶלֶת מְלָאכָה בִּכְבִידָה וּמַרְוִיחַ הַרְבֵּה וְאֵת הִיא קַלָּה אוֹמְדִים כַּמָּה יַגִּיעַ מִשְׂכָּרוֹ לְעִנְיַן מְלָאכָה זוֹ שֶׁזֹּהוּ יוֹתֵר מִמַּה שֶׁנּוֹתְנִין לָעֲשׂוֹת כִּי אֵין אָדָם מַגִּיעַ מְרִיחַ גָּדוֹל אֶלָּא מֵעט אע"פ שֶׁבָּא לוֹ בְּטוֹרַח יוֹתֵר מִלִּפְּרוּשׁוֹ אֹתָהּ מִתְּנִיתִין כר' שִׁמְעוֹן דְּאָמַר נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם וְלֹא כר' מֵאִיר וְקָשֶׁה לְפֵרוּשׁוֹ דְּקָאָמַר בְּגמ' אֲבָל סִיפָא דְּפִשִּׁיט לֵיהּ בְּרֵישָׁא אֵימָא לֹא סָגֵי לֵיהּ בְּפוֹעֵל בְּטֵל וְהַשְׁתָּא הֲלָא דִּילְמָא מִשּׁוּם דְּמַאי כר' מֵאִיר וּלְכָךְ נִרְאֶה לְפָרֵשׁ בְּפוֹעֵל בְּטֵל הַיְינוּ בְּיוֹשֵׁב וּבְטֵל לְגַמְרֵי וְהַשְׁתָּא א"ש צְרִיכוּתָא דְּגמ' וּמַתְנִיתִין אִתְיָא כר' מֵאִיר וְאִי בְּמַאי דְּקָאָמַר בְּגמ' רבי מֵאִיר בֵּין מְרוּבֶּה בֵּין מוּעָט הַיְינוּ בְּלוֹמַר בֵּין הָיָה עוֹסֵק בְּמְלָאכָה מְרוּבָּה בֵּין הָיָה עוֹסֵק בְּמְלָאכָה מוּעֶטֶת לְעוֹלָם נוֹתֵן לוֹ בְּפוֹעֵל בְּטֵל ר"ש אוֹמֵר נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם שֶׁאוֹמְדִים כַּמָּה הָיָה רוֹצֶה לִיטּוֹל וְלִיבָּטֵל מִמְּלָאכָה כְּבִידָה שֶׁהָיָה עוֹסֵק בְּמְלָאכָה קַלָּה כְּזוֹ דְּהַיְינוּ טְפֵי מֵר' מֵאִיר וְהָא דְּקָתָנֵי בְּתוֹסֵפְתָּא בְּסִיפָא בְּתַר מִילְתֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר וְר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם אֲבָל אֵינוֹ דּוֹמֶה עוֹשֶׂה מְלָאכָה לִיטּוֹל בְּטֵל יוֹשֵׁב בַּחַמָּה לִיטּוֹל בְּצֵל לְאוֹ בְּטֵל לְגַמְרֵי אֶלָּא מְאוֹתָהּ מְלָאכָה הַחֲמוּרָה וּמִיהוּ לְעֵיל בְּסוֹף אֲלוּ מְצִיאוֹת (דף לא: ושם) גַּבֵּי הֶשְׁבֵּת אֲבִידָה דְּקָתָנֵי נוֹטֵל שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל בְּטֵל נִרְאֶה כְּפֵי הַקּוּנְטְרֵס מִדְּפָרִיךְ הָתָם הָא לְאוֹ בְּטֵל הוּא מִשְּׁמַע דְּפָרִיךְ מִשּׁוּם דִּמְשַׁמַע לֵיהּ בְּרֵייתָא דְּקָתָנֵי כְּפוֹעֵל בְּטֵל שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ כְּמוֹ שֶׁיִּרְצֶה פּוֹעֵל לִישֵׁב וּלְיבָּטֵל לְגַמְרֵי לְכָךְ נִרְאֶה לְפָרֵשׁ הָתָם הָךְ דְּמַשְׁנֵי אַבַּיֵי כְּפוֹעֵל בְּטֵל מֵאוֹתָהּ מְלָאכָה דְּבְטֵל מִינָּהּ בִּדְפֵי בְּקוּנְטְרֵס וְא"ת אִם כֵּן הוּא נוֹטֵל שְׂכָרוֹ עַל הַשֶּׁבֶת אֲבִידָה וּבְהִבּוֹנֵס (ב"ק דף נו:) אָמְרִינַן דְּסָיֹם דְּשׁוֹמֵר אֲבִידָה הֲוֵי כְּשׁוֹמֵר חִנָּם מִשּׁוּם דְּמֵאי הָבָאה קָא מְטֵי לֵיהּ וְע"כ לֹא קָאָמְרִי רַבָּנָן טְעִינָה בְּשָׂכָר אֶלָּא מִשּׁוּם דְּא"כ לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא טְעִינָה וְלֹא בְּעֵי פָּרִיקָה וי"ל דְּאֵין לְחוּשׁ אִם נוֹטֵל שָׂכָר בֵּינוֹ שֶׁעוֹסֵק בְּמְלָאכָה אַחֶרֶת וּמִפְסִיד דְּהָא אִם הָיָה שָׁם בֵּית דִּין הָיָה מְחַנְּנָה לִיטּוֹל כָּל מָה שֶׁמְּפַסִּיד וְעַכְשָׁיו דְּלֵיכָא ב"ד לְמָה לוֹ יטול כָּל שֶׁרְחוֹ וּבְפָרָק עַד כַּמָּה (בכורות דף כט: ושם ד"ה כפועל) נִמֵּי דְּקָתָנֵי נוֹטֵל שָׂכָר לְדִין כְּפוֹעֵל בְּטֵל הָתָם נַמִּי ר"ל כְּפִ"ה בֵּינוֹ שֶׁמִּתְבַּטֵּל מִמְּלַאכְתּוֹ יְכוֹל לִיטּוֹל שָׂכָר:

אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לוֹ שָׂכָר עַמְלוֹ וּמְזוֹנוֹ. הֵכָא לֹא שַׁיְיךְ לְמֵימַר כְּפוֹעֵל בְּטֵל דְּאֵין מִתְבַּטֵּל לְהַאֲבִילָה וּלְהַשְׁקוֹתָהּ אֶלָּא רֶגַע אֶחָד בְּיוֹם אֲבָל חֲנֻנֵי כָּל עִסְקוֹ בְּכָךְ הִתְנָיָא בְּתוֹסֵפְתָּא (פ"ד) הַמּוֹשִׁיב חֲנֻנֵי בְּחַנּוּת אִם הָיָה אוֹמֵן לֹא יַעְסוֹק בְּאוּמָּנוּתוֹ:

אֲבָל מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶן וְיוֹרְדִין. תִּימְהָ מֵאִי קְמ"ל פְּשִׁיטָא בֵּין דְּאֵין מְקַבֵּל עֲלֵיו אוֹרְזִיּוּת וְאִי מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמֵימַר וּמְגַדֵּלְיָן אוֹתָן עַד שֶׁיְּהוּ מְשׁוּלָּשִׁין זֶה הָיָה יָכוֹל לְהַשְׁמִיעֵנוּ בְּרֵישָׁא לְאַחַר שֶׁנָּתַן שִׂכָּרוֹ וְיֵשׁ לוֹמַר דְּקָמַשְׁמַע לַן דְּבִטְּלָהּ אֵין מְקַבֵּל עֲלֵיהֶן שׁוּם אוֹרְזִיּוּת וְלֹא הָוֵי עִסְקָא בֵּינוֹ לְבֵינָהּ דְּבִתְחִלָּה בְּשֶׁקִּבֵּל עֲנָלִים לֹא שָׁמַע אוֹתָם אֶלָּא לְאַחַר שֶׁגִּדְּלוֹ וּבְאֵין לְחַלֵּק הַשֶּׁבַח אִז שָׁמַיִם אוֹתָם בְּמֶה הַשְׁבִּיחוּ וּלְהָבֵי תָּנָא בְּרֵישָׁא שָׁמַיִם וּבְסִיפָא מְקַבְּלִין וּכְשֶׁשָּׁמַיִם בִּשְׁעַת קַבָּלָה בְּסִתָם מְקַבֵּל עֲלֵיהֶן אוֹרְזִיּוּת כְּמוֹ בְּשׁוֹאֵר עִסְקָא:

איבא

אמר

אי בָּעֵא ביצים מוזרות. דְּשָׁרֵי בְּאַבֵּילָה כִּדְאָמְרִינַן בְּאֵלּוּ טְרֵיפוֹת (חולין דף סד:) בֵּיצִים מוזָרוֹת נָפֶשׁ הַיְפֶה תֹּאכַל וְלֵיכָא לְמֵימַר לֹא מָצְאָה בֵּיצִים מוזָרוֹת יֵלֵךְ לְבֵיתוֹ וְיִקַּח דְּבֵיצִים מוזָרוֹת שֶׁכִּיחֵי טוֹבָא הִלְכָךְ אֲפִילּוּ כִּי לֹא מָצְאָה שָׁרֵי: **מָקוֹם** שֶׁרְגִילִין לְהַעֲשׂוֹת שָׁכֵר כְּתַף לְמָעוֹת לְהַמָּתָה מֵעָלִין בּוֹ׳ רשב"ג אוֹמֵר כּוֹ. כָּךְ בְּתוּב בְּתוֹסְפְתָּא (פ"ה ע"ש) וְכֵן גֹּרֶם בְּקַמְּנְטְרָס אֲבָל בְּרוּב סְפָרִים גִּרְסִינַן בָּתַר דְּלְהַמָּתָה מֵעָלִין וּלְהַעֲלוֹת וְלִדּוֹת בְּשֵׁכֶר עָמְלוֹ וּמְזוֹנוֹ מֵעָלִין וּמְעַיְנִן לְמֵימַר דְּרַשְׁבַּ"ג לֹא פְּלִיג אֶלָּא אֲרֵישָׁא דְּאָמַר בְּמִילְּתֵיהּ דְּאִין נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר כְּתַף לְמָעוֹת אֲבָל אִסְּפָא לְמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַעֲלוֹת וְלִדּוֹת בְּשֵׂכֶר לֹא פְּלִיג אִי נַמִי כָּל שֶׁכֵּן דְּפְלִיג בְּסִפָּא דְּדִבְּרֵי הַכֹּל אֲמַאי אִיצְטְרִיךְ ת"ק לְמֵימַר סִיפָא בֵּין דְּתָנָא רֵישָׁא אֶלָּא אִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוּעִינַן שֶׁלֹּא תֹּאמַר מִנְּהָג חָמוּר כ"כ שֶׁמַּעֲלִין וְלִדּוֹת בְּשֵׂכָר יָכוֹל לִשְׁנוֹת אֵם כֵּן לִרְשַׁבַּ"ג דְּיָכוֹל לִשְׁנוֹת בָּרֵישָׁא כ"ש בְּסִיפָא וְרַ"ח גָּרִיס מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַעֲלוֹת שָׂכָר כְּתַף לְמָעוֹת מֵעָלִין לְבַהֲמָה מֵעָלִין לְהַעֲלוֹת וְלִדּוֹת בו׳ פ׳ אִם הָיוּ פֵּירוֹת בְּכַר מוּנָחִין בְּחָצֵר הַמְּכֻבָּל מַעֲלֶה לוֹ פֵּירוֹת בְּשֵׂעָר שֶׁבַּשּׁוּק וּמַעֲלֶה עֲלֵיהֶם שָׂכָר כְּתַף שֶׁהֵיוּ צְרִיכִין לְהָבִיא פֵּירוֹת מִבֵּיתוֹ שֶׁל הַנּוֹתֵן לְבֵיתוֹ שֶׁל מַכְנִי דְּתַנְיָא הָיוּ פֵּירוֹת מוּנָּחִין אֲצָלוֹ מַעֲלֶה לוֹ בְּמָעוֹת: **וְרשב"ג** לֹא בְּעֵי שָׂכָר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ. פְּשִׁיטָא דְּשָׂכָר מְזוֹנוֹ בְּעֵי לְמֵימַר דְּהַיְינוּ גְּרִידָא פָּרִיךְ דְּאָפִילּוּ עִם אִמּוֹ הַרְבֵּה פְּעָמִים צָרִיךְ שָׂכָר כְּתַף:

הָא אֵיכָא גְּלָלִים. דְּכִפְרֵק אֵלּוּ מְצִיאוֹת (לעיל דף כז.) גַּבֵּי שֶׂה דְּאֵבִידָה פָּרִיךְ וְאֵיכָא לְאֻתּוּיֵי גְּלָלִים וּמִשְּׁנֵי דְּסִתָם גְּלָלִים מְפַקֵּר לְהוּ הָתָם לְכ"ע מַחֵיל לְהוּ בְּשׁבִיל הַשְׁבַּת קַרְן אֲבָל הָכָא דְּצָרִיךְ לְיתֵן שָׂכָר רוֹעֶה הוּא לְהֵיוֹת פְּטוּר ע"י גְּלָלִים:

אי פְּלִיגָא בְּאַגַּר תְּרֵי תִּילְתֵי בְּהַפְסֵד אי פְּלִיגָא בְּהַפְסֵד תְּרֵי תִּילְתֵי בְּאַגַּר. כְּךְ גָּרֵס בְּקַמְּנְטְרָס וּלְגִירְסָה זוֹ קַאי רֵישָׁא אִנּוּתֵן וְסִיפָא אֲרֵב עִילְּיוֹת דְּמַקְבֵּל וְאִי גִּרְסִינַן פְּלִיגָא בְּאַגַּר תְּרֵי תִּילְתֵי בְּהַפְסֵד וְאִי פְּלִיגָא בְּהַפְסֵד תִּילְתָא בְּאַגַּר אֲז קַאי הַכֹּל אִנּוּתֵן וְאִי גִּרְסִינַן פְּלִיגָא בְּאַגַּר תִּילְתָא בְּהַפְסֵד וְאִי פְּלִיגָא בְּהַפְסֵד תְּרֵי תִּילְתֵי בְּאַגַּר אֲז קַאי הַכֹּל אֲרֵב עִילְּיוֹת וְקָשֶׁה דְּנוֹתֵן לַעֲשׂוֹת בָּזֶה לְמַקְבֵּל וּלְתַלּוֹת בְּדַעְתּוֹ דְּכִשְׁיִרְאֶה הַפְסֵד יֹאמַר אֲנִי רוֹצֶה פְּלִיגָא בְּאַגַּר וְעָלְיךְ תְּרֵי תִּילְתֵי בְּהַפְסֵד וְאִם יִרְאֶה רֶיוַח יֹאמַר אֲנִי רוֹצֶה פְּלִיגָא בְּהַפְסֵד וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי רֶיוַח יְהֵרֵי בְּאִילּוּ הִתְנָה שֶׁמְּקַבֵּל הַנּוֹתֵן עָלָיו תִּילְתָא בְּאַגַּר וּשְׁנֵי תִּילְתֵי בְּהַפְסֵד וְיֵשׁ לוֹמַר דִּשְׁמָא זְמַן אֶחָד קָבוּעַ לָהֶם שֶׁתּוֹךְ אוֹתוֹ זְמַן יִבְרֵר רב עִילְּיוֹ אֵיזֶה מֵהֶם שֶׁיִּרְצֶה אִי נַמִי רַבָּא הָיְיָה תָּמֵיהַּ עַל לְשׁוֹן הַשְׁטָר דְּאִי פְּלִיגָא בְּאַגַּר דְּהָוֵה לוֹ לְכִתּוֹב תְּרֵי תִּילְתֵי בְּהַפְסֵד כּוּ׳ וְרַ"ח גָּרִס נָפַק עָלָיו דְּהָכָא בְּיה פְּלִיגָא בְּאַגַּר וּבְהַפְסֵד וְלֹא גָּרֵס וּפְלִיגָא בְּהַפְסֵד וְכֵן רְגִילִין מִשּׁוּם וְהִשְׁהָא מְדַקְדֵּק דְּעַל כָּרְחָךְ דְּאִי פְּלִיגָא דְּכָהָכִי בְּשִׁטָּר לֹא קַאי אֶלָּא אַבְּאַגַּר וְלֹא אַהַפְסֵד דְּהָא בֵּיוָן דְּפְלִיגָא בְּאַגַּר בְּעֵינַן תְּרֵי תִּילְתֵי בְּהַפְסֵד דְּאִי פְּלִיגָא קַאי נַמִי אַהַפְסֵד אִם כֵּן הָוֵה בְּעֵינַן תְּרֵי תִּילְתֵי בְּאַגַּר אֶלָּא וְדַאי דְּאִי לָאו שֶׁטָּרָא הָכִי קָאָמַר פְּלִיגָא בְּאַגַּר וּתְרֵי תִּילְתֵי בְּהַפְסֵד:

אלא

אָמַר אַבָּיֵי כְּפוֹעֵל בָּטֵל שֶׁל אוֹתָהּ מְלָאכָה דְּבָטֵל מִינַּהּ. אִם הָיָה נגר אוֹ נפח בְּמָה אָדָם רוֹצֶה לישוֹת לִיכָּטֵל מְלֶאכְתּוֹ בְּבִידָה כְּזוּ וְלַעֲשׂוֹת מְלָאכָה קַלָּה: **ר׳ יְהוּדָה.** מֵיקַל טְפֵי מִדְּרַ׳ מֵאִיר דְּרַ׳ מֵאִיר בְּעֵי שֶׁיִּפְסוֹק לְשׁוֹם שָׂכָר וּמִיהוּ בְּכָל מָה שֶׁאוֹת לְקַבֵּל עָלָיו בִּשְׂכָרוֹ בֵּין רַב מֵעט הוּא קָבִיל עֲלֵיהּ וּדְבֵי יְהוּדָה לֹא בָּעֵי שֶׁיִּפְסוֹק לְשׁוֹם שָׂכָר אֶלָּא יִטְבּוֹל עִמּוֹ בְּצִיר בְּאֶחָד מִן הַשּׁוּק: **גְּרוֹגֶרֶת.** תְּאֵנָה יְבֵשָׁה: **מְשֻׁלָּם.** כְּפוֹעֵל בָּטֵל: **וְלֹא כָל דְּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְחָלַק לֹא סִיפֵּק בְּשָׂכָר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ.** בְּתַמְחֵי וְכִי גְּזִיזָהּ שֶׁל רְחֵלִים וְחָלָב הָעִיזִּים אֵינוֹ מִסְפִּיק לְשָׂכָר עֲמָל וּמְזוֹן: **בְּגִיזָּה וְחָלָב כ"ע לֹא פְּלִיגִי.** אִם נֹאוֹת בְּעֵדֶר הַבְּהֵמָה שׁוֹלֵט לְחַלּוֹק בְּהֶן: **בְּנֵבְיוֹבִי.** מִי פְּסוֹלֶת הַחָלָב שֶׁקּוֹרִין משג"א: **וְתוֹתְרֵי.** שְׁטִיפַת וּמְרִיטַת הָרְחֵלִים וְתוֹתְרֵי תַּרְגּוּם שֶׁל נוֹשְׁרִין דְּתַרְתֵּי ע"י שְׁטִיפָה וּמְרִיטָה: **מְשֻׁכֶּרֶת אִשָּׁה לְחָבְרְתָּהּ תַּרְנְגֹלֶת בְּשֵׂנֶי אֶפְרוֹחִין.** לְשׁוֹנָהּ: **אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה כו׳.** אִשָּׁה שִׂיחַ לָהּ תַּרְנְגֹלֶת מוּתָּרֶת לוֹמַר לְבַעֲלַת הַבֵּיצִים בִּלְשׁוֹן שְׁכִירוּת תְּנִי לִי בֵּיצִים וְאוֹשִׁיב תַּרְנְגֹלֶת עֲלֵיהֶם וְאַטְרַח בְּאֶפְרוֹחִים וְאַטּוֹל שְׁנֵי אֶפְרוֹחִים בִּשְׂכָרִי אֲבָל בִּלְשׁוֹן חֲלִיפָה פְּלִיגִי בָּהּ וְקָאָסַר רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּכָל לְשׁוֹן חֲלִיפָה עִסְקָא הִיא וְרִבּוּתָא לְהַפְסֵד בְּשָׂכָר וְכֵיוָן דְּאַתְרֵיהּ חֲצִי בֵּיצִים עֲלֵיהּ שְׁאִתְּכָהּ פְּגִימָה מִלְּוָה אֲבָל בִּלְשׁוֹן שְׁכִירוּת אֵין אַחֲרָיוּת הַבֵּיצִים עַל בַּעֲלַת הַתַּרְנְגֹלֶת: **אֵיכָא בֵּיצִים מוּזָרוֹת.** שֶׁאֵינָן קוֹלְטוֹת אֶפְרוֹחַ וְנוֹטְלָהֶן בִּשְׂכָרָהּ וְהֵן מוּזָרוֹת בְּאַבֵּילָה דְּאָמְרִינַן בְּשׁוֹחֵטֶת הוֹלִין (חולין ד׳ סד:) בֵּיצִים מוּזָרוֹת נָפֶשׁ הַיְפֶה תֹּאכַל וְרִבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר טוֹל עִמּוֹ בְּצִיר זְהוּ שָׂכָרוֹ וְרִבִּי שִׁמְעוֹן לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר נוֹטֵל שָׂכָר מְשֻׁלָּם: **ה"נ מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַעֲלוֹת שָׂכָר כְּתַף לְמָעוֹת לְהַמָּתָה מֵעָלִין.** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁהַשּׂוֹם עֲגָלִים וְסִיְיחִים קְטַנִּים לְמִחְצָה לְחַבְרוֹ נוֹתֵן לוֹ מָעוֹת בְּשָׂכָר שְׁמוֹנֶה עֲשָׂרִין וּמַכְנִיסָן עַל כְּתֵפוֹ מֵעָלִין: **עַד אַמּוֹ.** דְּלֵיכָא טִרְחָא לְאַפּוֹקֵי וּלְעֵילּוֹיֵי לְפִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר אַמּוֹ וּבְלֹא עָמָל וּמָזוֹן כִּי אַמּוֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכֶלֶת וְאֵין צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר כְּתַף: **וְאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַעֲלוֹת.** לְעֲגָלִים וְסִיְיחִים הַנִּישׂוּמִין לְבַדָּם: **כְּרִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי יְהוּדָה.** בְּטָבֶל עָמוּד בְּצִיר: **כְּרִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי יְהוּדָה.** בְּנִכְסֵיהֶן וְתוֹתְרֵי: **נָפַק עֲלֵיהוּ שְׁטָרָא.** שֶׁקִּיבְּלוּ אֲבִיהֶם עִסְקָא פְּלִיגָא בְּאַגַּר וּפְלִיגָא בְּהַפְסֵד: **לֹא חֲזֵי בַּפַּי.** לֹא הָיָה מְאַבֵּיל רִבִּית לְבַעַל הַבַּיִת דְּאִי קָבִיל עֲלֵיהּ הָכִי רִיבִּיתָא הוּא דְּקָטָרָה בְּפְלִיגָא דְּפַקְדּוֹן מְשׁוּם פְּלִיגָא דְּמַלְוֶה אֶלָּא וְדַאי שְׁטָרָא הָכִי מְפָרְשִׁי לְלִישְׁנֵיהּ שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו אִיזוּ מֵהֶם שֶׁיִּרְצֶה: **אי פְּלִיגָא.** קִבֵּל הַנּוֹתֵן בְּאַגְרָא יִקַּבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּת הַהַפְסֵד יוֹתֵר מִמַּחֲצִית בְּגוֹן תְּרֵי תִּילְתֵי דְּהִשְׁתָּא לֵיכָּא רְבִית דְּהִשְׁתָּא לֵיכָּא אֶלָּא מִלְוֶה דְּלֹא קִיבֵּל עֲלֵיהּ רַב עִילּוּי אֶלָּא בְּאַחֲרָיוּתוֹ וְקָשְׁקֵל בְּפְלִיגָא בְּאַגְרָא וְהָוֵה מֵאי דְּשָׁקֵיל בְּאַגְרָא טְפֵי מִתִּילְתָא שֶׁכָּר עַמְלוֹ לְטָרוֹחַ שְׁהוּא עוֹסֵק בִּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי פְּקָדוֹן:

אי

אָמַר אַבָּיֵי כְּפוֹעֵל בָּטֵל שֶׁל אוֹתָהּ מְלָאכָה דְּבָטֵל מִינַּהּ. מִינָּהּ חֲנָנִי חֲנָנִי הוּא דְּמַנִּי לֵיהּ וְצָרִיכָא דְּאִי תָּנָא חֲנָנִי הוּא דְּמַנִּי לֵיהּ בְּפוֹעֵל בָּטֵל מִשּׁוּם דְּלֹא נָפֵישׁ טָרְחֵיהּ אֲבָל מָעוֹת לֵיקַח בֶּהֶן פֵּירוֹת דְּנָפֵישׁ טָרְחֵיהּ אֵימָא לֹא סַגֵּי לֵיהּ בְּפוֹעֵל בָּטֵל וְאִי תָּנָא מָעוֹת לֵיקַח בֶּהֶן פֵּירוֹת הָוֶה אָמֵינָא הָתָם הוּא דִּבְעֵי בְּפוֹעֵל בָּטֵל מִשּׁוּם דְּנָפֵישׁ טָרְחֵיהּ אֲבָל חֲנָנִי דְּלָא נָפֵישׁ טָרְחֵיהּ אֵימָא לֹא סַגֵּי לֵיהּ בְּמַשֶּׂהוּ בְּעֶלְמָא דַּאֲפִילּוּ לֹא טָבֵל עָמוֹ אֶלָּא בְּצִיר וְלֹא אָבֵל עָמוֹ אֶלָּא גְּרוֹגֶרֶת אַחַת זֶהוּ שְׂכָרוֹ צְרִיכָא: (כְּמָה עֵינִי וְתַרְנְגוֹלִין מְעַלִּין סִימָן) תָּנוּ רַבָּנָן כַּמָּה הוּא שְׂכָרוֹ בֵּין מְרוּבֶּה וּבֵין מוּעָט דִּבְרֵי ר׳ מֵאִיר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֲפִילּוּ לֹא טָבֵל עָמוֹ אֶלָּא בְּצִיר וְלֹא אָבֵל עָמוֹ אֶלָּא גְּרוֹגֶרֶת אַחַת זֶהוּ שְׂכָרוֹ ר׳ שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי אוֹמֵר נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם תָּנוּ רַבָּנָן אֵין שָׁמִין לֹא אֶת הָעֲזִים וְלֹא אֶת הָרְחֵלִים וְלֹא כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל לְמֻחְצָה ר׳ יוֹסֵי בְּרִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שָׁמִין אֶת הָעֲזִים מִפְּנֵי שֶׁחוֹלְבוֹת וְאֶת הָרְחֵלִים מִפְּנֵי שֶׁגּוֹזוֹת וְשׁוֹטְפוֹת וּמוֹרְטוֹת וְאֶת הַתַּרְנְגוֹלֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת לְמֻחְצָה וְתָנָא קַמָּא גְּזִיזָה וְחָלָב לֹא סְפֵק לְשַׂכֵּר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ גְּזִיזָה וְחָלָב כּוּלֵי עָלְמָא לֹא פְּלִיגִי כִּי פְּלִיגִי בְּנִכְסֵיהֶן וְתוֹתְרֵי תָּנָא קַמָּא סָבַר לָהּ כְּר׳ שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָי דְּאָמַר נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם ר׳ יוֹסֵי בְּרִבִּי יְהוּדָה סָבַר לָהּ כְּאַבָּהּ דְּאָמַר אֲפִילּוּ לֹא טָבֵל עָמוֹ אֶלָּא בְּצִיר וְלֹא אָכַל עָמוֹ אֶלָּא גְּרוֹגֶרֶת אַחַת זֶהוּ שְׂכָרוֹ תָּנוּ רַבָּנָן מְשַׂכֶּרֶת אִשָּׁה לַחֲבֶרְתָּהּ תַּרְנְגֹלֶת בִּשְׁנֵי אֶפְרוֹחִין אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לַחֲבֶרְתָּהּ תַּרְנְגֹלֶת שֶׁלִּי וּבֵיצִים שֶׁלִּיכִי וַאֲנִי וְאַתְּ נַחֲלוֹק בָּאֶפְרוֹחִין רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסֵר וְרַבִּי יְהוּדָה לֹא בָּעֵי שָׂכָר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ אֵיכָא בֵּיצִים מוּזָרוֹת תָּנוּ רַבָּנָן מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַעֲלוֹת שָׂכָר כְּתַף לְמָעוֹת לְבַהֲמָה מַעֲלִין וְאֵין מְשַׂנִּין מִמִּנְהָג הַמְּדִינָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר שָׂמִין עֵגֶל עִם אִמּוֹ וּסְיָח עִם אִמּוֹ וַאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַעֲלוֹת שָׂכָר כְּתַף לְמָעוֹת וּרְשַׁבַּ"ג לֹא בָּעֵי שָׂכָר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ. וְאֵיכָא רַב עִילּוּי וְאַתְּ וְרַבִּי יְהוּדָה וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה וַהֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּנֵי רַב עִילּוּי נָפַק עֲלֵיהוּ הָהוּא שְׁטָרָא דַּהֲוָה כְּתִיב בֵּיהּ פַּלְגָא בְּאַגַּר פַּלְגָא בְּהַפְסֵד אָמַר רָבָא רַב עִילּוּי גִּבְרָא רַבָּה הוּא וְאִיסּוּרָא לְאִינְשֵׁי לֹא הֲוֵי כְּמָה מָה נְפַשֵּׁךְ אִי פַּלְגָא בַּאֲגַר תְּרֵי תִּילְתֵי בְּהַפְסֵד

א׳

אִי פַּלְגָּא בְּהֶפְסֵד תְּרֵי תִּילְתֵּי בַּאֲגַר אָמַר רַב כָּהֲנָא אַמְרִיתָא לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב זְבִיד מִנְּהַרְדָּעָא וְאָמַר לִי דִּלְמָא רַב עִילִישׁ טוֹבֵל עִמּוֹ בְּצִיר הֲוָה וְאָמַר רַב נַחְמָן הֲלָכָה כְּר' יְהוּדָה אָמַר לֵיהּ לָאו הִלְכְתָא אִיתְּמַר אֶלָּא שִׁיטָה אִיתְּמַר הָכִי נַמִּי מִסְתַּבְּרָא דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכֵי לָמָּה לֵיהּ לְמֶיחְשַׁב וּלְמֵימַר הֲלָכָה הֲלָכָה לֵימָא הֲלָכָה כְּר' יְהוּדָה דְּמֵיקַל מִכּוּלְּהוּ אָמַר רַב מוּתָּר שְׁלִישׁ בִּשְׂכָרְךָ הֲרֵי זֶה מוּתָּר וּשְׁמוּאֵל אָמַר לֹא מָצָא מוּתָּר שְׁלִישׁ יֵלֵךְ לְבֵיתוֹ רֵיקָן אֶלָּא אָמַר שְׁמוּאֵל קוֹצֵץ לוֹ דִּינָר וְסָבַר רַב אֵין קוֹצְצִין לוֹ דִּינָר וְהָאָמַר רַב רֵישׁ עֶגְלָא לְפַטּוּמָא מַאי לָאו דְּאָמַר לֵיהּ מוּתָּר שְׁלִישׁ בִּשְׂכָרְךָ לֹא דְּקָאָמַר לֵיהּ אִי מוּתָּר שְׁלִישׁ אִי רֵישׁ עֶגְלָא לְפַטּוּמָא אִיבָּעִית אֵימָא כִּי קָאָמַר רַב מוּתָּר שְׁלִישׁ בִּשְׂכָרְךָ מוּתָּר כְּגוֹן דְּאִית לֵיהּ בְּהֵמָה לְדִידֵיהּ דְּאַמְרֵי אִינְשֵׁי גַּבֵּיל לְתוֹרָא גַּבֵּיל לְתוֹרֵי ר' אֶלְעָזָר מֵהַגְרוֹנְיָא זָבֵין בְּהֵמָה וְיָהֵיב לֵיהּ לַאֲרִיסֵיהּ מְפַטֵּים לֵיהּ וְיָהֵיב לֵיהּ רֵישָׁא בְּאַגְרֵיהּ וְיָהֵיב פַּלְגָּא רַוְוחָא אָמְרָה לֵיהּ דְּבִיתְהוּ אִי מִשְׁתַּתְּפַת בַּהֲדֵיהּ יָהֵיב לָךְ נַמִּי אַלְיְתָא אָזַל זָבֵין בַּהֲדֵיהּ פָּלֵיג לֵיהּ מֵאַלְיְתָא א"ל תָּא נִפְלְגֵיהּ לְרֵישָׁא א"ל הַשְׁתָּא כְּמֵעִיקָּרָא נַמִּי לֹא א"ל עַד הָאִידָּנָא זוּזֵי דִּידִי הֲווּ אִי לֹא הֲוָה יָהֵיבְנָא לָךְ טְפֵי פּוּרְתָּא מֵיחֱזֵי כְּרִבִּית הַשְׁתָּא שׁוּתָּפֵי אֲנַן מַאי קָאָמְרַתְּ טַרְחָנָא טְפֵי פּוּרְתָּא הָאַמְרֵי אִינְשֵׁי סְתַם אֲרִיסָא לְמָרֵי אַרְעָא קָמְשַׁעְבֵּד נַפְשֵׁיהּ לַאֲתוּיֵי לֵיהּ רְעָיָא תָּנוּ רַבָּנָן הַשָּׂם בְּהֵמָה לַחֲבֵירוֹ עַד מָתַי חַיָּיב לְטַפֵּל בָּהּ סוּמְכוּס אוֹמֵר בַּאֲתוֹנוֹת שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ בִּגְוֹדְרוֹת כ"ד חֹדֶשׁ וְאִם בָּא לַחֲלוֹק בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ חֲבֵרוֹ מְעַכֵּב עָלָיו אֲבָל אֵינוֹ דּוֹמֶה טִיפּוּלָהּ שֶׁל שָׁנָה זוּ לְטִיפּוּלָהּ שֶׁל שָׁנָה אַחֶרֶת (אֲבָל מַאי קָאָמַר) אֶלָּא לְפִי שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה טִיפּוּלָהּ שֶׁל שָׁנָה זוּ לְטִיפּוּלָהּ שֶׁל שָׁנָה אַחֶרֶת תַּנְיָא אִידָּךְ הַשָּׂם בְּהֵמָה לַחֲבֵירוֹ עַד מָתַי חַיָּיב לְטַפֵּל בַּוְּלָדוֹת בְּדַקָּה ל' יוֹם וּבְגַסָּה נ' יוֹם רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר בְּדַקָּה ג' חֳדָשִׁים מִפְּנֵי שֶׁטִּיפּוּלָהּ מְרוּבֶּה מַאי טִיפּוּלָהּ מְרוּבֶּה מִפְּנֵי שֶׁשִּׁינֶּיהָ דַּקּוֹת מִכָּאן וְאֵילָךְ נוֹטֵל מֶחֱצָה שֶׁלּוֹ וַחֲצִי מֶחֱצָה בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ רַב מְנַשְּׁיָא בַּר גַּדָּא שָׁקַל מֶחֱצָה שֶׁלּוֹ וַחֲצִי מֶחֱצָה בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּאַבַּיֵּי א"ל מַאן פָּלַג לָךְ וְעוֹד מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְגַדֵּל הוּא וּתְנַן מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְגַדֵּל יְגַדֵּילוּ הַנְהוּ תְּרֵי כּוּתָאֵי דַּעֲבוּד עִסְקָא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי אָזֵיל חַד מִנַּיְיהוּ פָּלֵיג זוּזֵי בְּלֹא דַּעְתֵּיהּ דְּחַבְרֵיהּ אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא א"ל מַאי נַפְקָא מִינָּהּ הָכֵי אָמַר רַב נַחְמָן זוּזֵי כְּמַאן דִּפְלִיגֵי דָּמוּ לְשָׁנָה זָבוּן חַמְרָא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי קָם אִידָּךְ פָּלֵיג לֵיהּ בְּלֹא דַּעְתֵּיהּ דְּחַבְרֵיהּ אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא א"ל מַאן פָּלַג לָךְ א"ל קָא חֲזֵינָא דְּבָתַר דִּידִי קָא אָתֵי מַר א"ר פָּפָּא

כה"ג

רש"י

אֶלָּא שִׁיטָה אִיתְּמַר. אוֹמֵר ר"ת דְּמִכ"מ הֲלָכָה כְּרשב"ג דְּהָא אַמְרִינָן (גיטין דף עה.) כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רשב"ג בְּמִשְׁנָתֵינוּ הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ וְאֵין נִרְאֶה דְּהָא רַב וּשְׁמוּאֵל בָּעוּ אוֹ לִקְצוֹץ דִּינָר אוֹ רֵישׁ עֶגְלָא לְפַטּוּמָא וְר' שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לֹא בָּעֵי אֶלָּא גְּלָלִים וְלֵיכָּא לְמֵימַר דְּהַיְינוּ דַּוְקָא בְּעֵגֶל עִם אִמּוֹ דְּלֹא נָפִישׁ טִירְחָא דְּהָא ר' יוֹסֵי בְּר' יְהוּדָה אָמַר לְעֵיל (דף סח:) אֲפִילּוּ בִּבְהֵמוֹת גְּדוֹלוֹת דְּסַגֵּי בְּנִסְיוּבֵי וְתוֹתְרֵי דְּסָבַר לָהּ כַּאֲבוּהּ וְגַם רַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל פֵּירֵשׁ דְּכָל כִּי הַאי גַּוְונָא שֶׁנֶּאֱמַר שִׁיטָה לֵית הִלְכְתָא כְּחַד מִינַּיְיהוּ אֶלָּא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר (שם) נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מִשְׁלָּם:

אָמַר רַב מוּתָּר שְׁלִישׁ בִּשְׂכָרְךָ מוּתָּר. וְא"ת וְהָא צַד אֶחָד בְּרִבִּית הוּא דְּשֶׁמָּא לֹא יִמְצָא מוּתָּר שְׁלִישׁ וְרַב לֵית לֵיהּ דְּר' יְהוּדָה דְּשָׁרֵי צַד אֶחָד בְּרִבִּית דְּאָמַר לְעֵיל (דף סג.) עוֹשִׂין אֲמָנָה בְּפֵירוֹת וְאֵין עוֹשִׂין אֲמָנָה בְּדָמִים וּמַשְׁמַע לְעֵיל דְּהַיְינוּ דְּלֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה וְעוֹד דַּאֲפִילּוּ לְרַבִּי יְהוּדָה לֹא שָׁרֵי בְּכִי הַאי גַּוְונָא אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ בְּיַד לֹוֶה אוֹ מַלְוֶה לַעֲשׂוֹת צַד אֶחָד שֶׁלֹּא יִהְיֶה רִבִּית וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָכָא אַקִּילוּ רַבָּנָן מִשּׁוּם דִּשְׁכִיחֵי טוּבָא שֶׁיְּהֵא מוּתָּר שְׁלִישׁ: **דְּאַמְרֵי** אִינְשֵׁי גַּבֵּיל לְתוֹרָא גַּבֵּיל לְתוֹרֵי. וְא"ת מֵהַאי טַעְמָא לִשְׁתְּרֵי אֲפִילּוּ לֵית לֵיהּ בְּהֵמָה לְדִידֵיהּ דְּהָא צָרִיךְ לִטְרוֹחַ לְעַצְמוֹ מִשּׁוּם פַּלְגָּא דְּמִלְוֶה וְיֵ"ל דְּלֹא דָּמֵי דְּאִי לֵית לֵיהּ בְּהֵמָה לְדִידֵיהּ אֵין צָרִיךְ לִטְרוֹחַ בִּבְהֵמָה שֶׁל שׁוּתָּפוּת בְּכָל יוֹם אֶלָּא כָּל אֶחָד יִטְרַח בְּיוֹמוֹ:

אִי מִשְׁתַּתְּפַת בַּהֲדֵיהּ יָהֵיב לָךְ נַמִּי אַלְיְתָא. תֵּימַהּ לָמָּה הִיא סְבוּרָה כֵּן דְּהָא כִּי מִשְׁתַּתֵּף בַּהֲדֵיהּ נַמִּי וְיִטּוֹל כָּל הָרֹאשׁ הֲרֵי הוּא כְּבַתְּחִלָּה דְּמִתְּחִלָּה שֶׁהָיָה טוֹרֵחַ בְּכָל הַבְּהֵמָה שֶׁל ר' אֶלְעָזָר הָיָה נוֹטֵל הָרֹאשׁ וְעַכְשָׁיו שֶׁטּוֹרֵחַ לְרַבִּי אֶלְעָזָר רַק בַּחֲצִי בְּהֵמָה יִטּוֹל חֲצִי הָרֹאשׁ מֵחֵלֶק רַבִּי אֶלְעָזָר וְעוֹד מַאי קָאָמַר הַשְׁתָּא שׁוּתָּפֵי אֲנַן וַהֲלֹא גַּם עַתָּה הָיְתָה חֶלְקוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר פַּלְגָּא מִלְוֶה וְיֵשׁ לוֹמַר דִּכְשֶׁנִּשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ הָיָה טוֹרֵחַ בְּחֶצְיוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בְּחִנָּם וְעַל כֵּן אָמְרָה יָהֵיב לָךְ נַמִּי אַלְיְתָא אַחֲרֵי שֶׁאֵינְךָ לוֹקֵחַ מֵחֶלְקוֹ שׁוּם שָׂכָר:

כי

תוספות

אִי פַּלְגָּא בְּהֶפְסֵד. כְּלוֹמַר פַּלְגָּא בְּהֶפְסֵד דִּכְתַב בִּשְׁטָרָא הָכֵי קָאָמַר דְּאִם יִרְצֶה רַב עִילִישׁ יִטּוֹל תְּרֵי תִּילְתֵּי בַּאֲגַר וִיקַבֵּל עָלָיו חֲצִי הַהֶפְסֵד דְּאִיכָּא שְׂכַר עֲמָלוֹ בְּמַאי דְּשָׁקִיל טְפֵי בְּאַגְרָא מִמָּה שֶׁמַּגִּיעַ לְחֵלֶק פַּלְגָּא דְּמִלְוֶה: **שִׁיטָה אִיתְּמַר.** הָכֵי אָמַר רַב נַחְמָן ר' יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי בְּנוֹ וְרַבָּן שִׁמְעוֹן כּוּלָּן בְּשִׁיטָה אַחַת אָמְרוּ דִּבְרֵיהֶם: **מוּתָּר שְׁלִישׁ בִּשְׂכָרְךָ.** הַשָּׂם עֵגֶל לְמֶחֱצָה בְּשָׂכָר וּבְהֶפְסֵד וְאָמַר לוֹ מַה שֶּׁיָּבִיא יוֹתֵר עַל שְׁלִישׁ דָּמָיו שֶׁל עַכְשָׁיו טוֹל בִּשְׂכָרְךָ וְכָל הַשְּׁאָר נַחְלוֹק בְּשָׁוֶה: **מוּתָּר.** דְּהָא קִיבֵּל עֲלֵיהּ מִסָּפֵק וְאע"ג דִּזְמְנִין דְּלֵיכָּא מוּתַּר שְׁלִישׁ: **רֵישׁ עֶגְלָא לְפַטּוּמָא.** הַמְקַבֵּל עֵגֶל לְפַטְּמוֹ לְמַחֲצִית הָרֹאשׁ יִטּוֹל כּוּלּוֹ לְחֶלְקוֹ בִּשְׂכַר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ וְהַשְּׁאָר חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה: **מַאי לָאו דְּאָמַר לֵיהּ כּוּ'.** וְאַשְׁמוּעִינָן רַב דְּאִי לֵיכָּא מוּתַּר שְׁלִישׁ נִשְׁקוֹל רֵישׁ עֶגְלָא: **כִּי קָאָמַר רַב.** הֲרֵי זֶה מוּתָּר אע"ג דִּזְמְנִין לֵיכָּא מוּתַּר שְׁלִישׁ: **כְּגוֹן דְּאִית לֵיהּ בְּהֵמוֹת.** לִמְקַבֵּל דְּיֵשׁ עָלָיו לִטְרוֹחַ לִפְנֵי בְּהֵמוֹתָיו וּבִשְׁבִיל בְּהֵמָה אַחַת עִמָּהֶם אֵין טָרְחוֹ נוֹסָף: **דְּאַמְרֵי אִינְשֵׁי גַּבֵּיל לְתוֹרָא גַּבֵּיל לְתוֹרֵי.** בְּאוֹתוֹ טוֹרַח שֶׁאַתָּה מְגַבֵּל סוּבִּין וּשְׂעוֹרִין לִפְנֵי שׁוֹר אֶחָד אַתָּה יָכוֹל לְגַבֵּל לִפְנֵי שְׁנַיִם: **וְיָהֵיב לֵיהּ לַאֲרִיסֵיהּ.** לְמֶחֱצָה בְּשָׂכָר וְהֶפְסֵד: **אִי מִשְׁתַּתְּפַת בַּהֲדֵיהּ.** אִילּוּ נָתַתְּ חֲצִי הַמָּעוֹת וְהָיִיתָ שׁוּתָּף בַּבְּהֵמָה הָיָה נוֹתֵן לְךָ אַף הָאַלְיָה כּוּלָּהּ5 לְחֶלְקְךָ: **פַּלְגֵיהּ לְאַלְיְתָא.** כְּשֶׁבָּאוּ לַחֲלוֹק חִלֵּק רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת הָאַלְיָה: **אָמַר לֵיהּ.** אֲרִיסֵיהּ: **הַשְׁתָּא כְּמֵעִיקָּרָא נַמִּי לֹא.** עַכְשָׁיו לֹא תִּתֵּן הָרֹאשׁ כּוּלּוֹ כְּמוֹ שֶׁנָּתַתָּ בָּרִאשׁוֹנָה: **זוּזֵי דִּידִי הֲווּ.** וְכִי קַבִּילְתְּ עֲלָךְ פַּלְגָּא בְּהֶפְסֵד הֲווּ זוּזֵי מִלְוֶה גַּבָּךְ: **וְאִי לֹא יָהֵיבְנָא לָךְ טְפֵי פּוּרְתָּא.** אִשְׁתַּכַּח דְּקָא טָרְחַתְּ בְּפַלְגָּא פִּקָּדוֹן מִשּׁוּם פַּלְגָּא מִלְוֶה: **דְּטִרְחֲתָא טְפֵי פּוּרְתָּא.** לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא דְּאִילּוּ מָזוֹן אִם הוּצְרַךְ לְסוּבִּין אוֹ שְׂעוֹרִין קָנִיתָ לְאֶמְצַע כְּדֶרֶךְ שׁוּתָּפִין: **לַאֲתוּיֵי לֵיהּ רְעָיָא.** מִרְעֶה לַבְּהֵמוֹת שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִקְנוֹת בַּשּׁוּק שֶׁיֵּשׁ עָלָיו לִטְרוֹחַ בִּשְׁבִילוֹ: **בְּגוֹדְרוֹת.** בְּהֵמָה דַּקָּה לְשׁוֹן גִּדְרוֹת צֹאן (במדבר לב): **וְאִם בָּא הַמְקַבֵּל לַחֲלוֹק.** בְּתוֹךְ הַזְּמַן הַזֶּה: **חֲבֵירוֹ.** בַּעַל הַבְּהֵמָה מְעַכֵּב עָלָיו: **אֲבָל אֵינוֹ דּוֹמֶה טִיפּוּלָהּ שֶׁל שָׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לְטִיפּוּלָהּ שֶׁל שָׁנָה אַחֶרֶת.** שֶׁצְּרִיכָה בַּשְּׁנִיָּה לִמְזוֹנוֹת מְרוּבִּים יוֹתֵר מִן הָרִאשׁוֹנָה: **מַאי אֲבָל דְּקָאָמַר.** כָּל שֶׁכֵּן דְּהַיְינוּ טַעְמָא דִּמְעַכֵּב עָלָיו: **אֶלָּא.** הָכֵי קָאָמַר לְפִי שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה כּוּ' וְכֵיוָן דְּכַךְ מִנְהַג הַמְקַבְּלִין חֲבֵירוֹ מְעַכֵּב עָלָיו וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי אִיפְּכָא אִם בָּא בַּעַל הַבְּהֵמָה לַחֲלוֹק בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ הַמְקַבֵּל מְעַכֵּב עָלָיו לְפִי שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה טִיפּוּלָהּ כּוּ' שֶׁטִּיפּוּל שָׁנָה רִאשׁוֹנָה קָשֶׁה מִשֶּׁל שְׁנִיָּה מִפְּנֵי שֶׁהִיא דַּקָּה טִיפּוּלָהּ מְרוּבֶּה לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא אֲבָל טִיפּוּל הַשְּׁנִיָּה קַל וּשְׁבָחָהּ מְרוּבֶּה וְקַשְׁיָא לִי אִי טִיפּוּלָהּ שֶׁל שְׁנִיָּה קַלָּה מִשֶּׁל רִאשׁוֹנָה מַאי לְשׁוֹן חַיָּיב לְטַפֵּל בָּהּ דְּקָתָנֵי רֵישָׁא מַשְׁמַע דְּעַל כָּרְחוֹ חַיָּיב לְטַפֵּל בָּהּ כָּל הַזְּמַן הַזֶּה: **עַד מָתַי חַיָּיב לְטַפֵּל בַּוְּלָדוֹת.** שֶׁאַף הֵן נֶחֱלָקִין לְמֶחֱצָה שֶׁהֵן שָׂכָר וְהַמְקַבֵּל בָּא לוֹמַר חֲלוֹק אוֹתוֹ מִיָּד שֶׁלֹּא אֶעֱסוֹק בַּחֵלֶק שֶׁלְּךָ שֶׁאֵינִי נוֹטֵל בּוֹ כְּלוּם: **בְּדַקָּה שְׁלֹשִׁים וּבְגַסָּה חֲמִשִּׁים.** כְּדֶרֶךְ שֶׁפֵּרֵט לְךָ הַכָּתוּב בְּטִיפּוּל הַבְּכוֹר שֶׁחַיָּיב יִשְׂרָאֵל לְטַפֵּל בּוֹ בְּדַקָּה שְׁלֹשִׁים וּבְגַסָּה חֲמִשִּׁים וְאח"כ נוֹתְנוֹ לְכֹהֵן דִּילִיף לֵיהּ בִּבְכוֹרוֹת (דף כו:) מִקְּרָאֵי: **שִׁינֶּיהָ דַּקּוֹת.** וּצְרִיכָה לְאִמָּהּ וּלְאָדָם הָרָגִיל בְּכָךְ: **מִכָּאן וְאֵילָךְ.** יִטּוֹל הַמְקַבֵּל מֶחֱצָה שָׁלֵם בִּשְׁבִיל חֶלְקוֹ שֶׁהֲרֵי חֶצְיוֹ שֶׁלּוֹ הֵן וּבְמֶחֱצָה הַשֵּׁנִי שֶׁל חֲבֵירוֹ יִטּוֹל מֶחֱצָה בְּשֶׁבַח כְּדֶרֶךְ שֶׁנּוֹטֵל בְּאִמָּהּ מַחֲצִית שָׂכָר וּשְׂכַר עָמָל וּמָזוֹן לֵיכָּא וְאע"ג דַּחֲצִי אַחֲרָיוּת שֶׁל מַחֲצִית חֲבֵירוֹ עָלָיו כֵּיוָן דִּבְעֵי לְמִיטְרַח בָּהּ מִשּׁוּם מֶחֱצָה שֶׁלּוֹ שֶׁהוּא קֶרֶן גָּמוּר וְאֵינוֹ מִלְוֶה וְכִי טָרַח מִשּׁוּם דִּידֵיהּ קָא טָרַח וְלֹא מֶיחֱזֵי כְּרִבִּיתָא: **מַאן פָּלַג לָךְ.** מִי שָׂם אוֹתָהּ שֶׁמָּא לֹא נִישׁוֹמֵית יָפֶה: **יְגַדֵּילוּ.** הַוְּלָדוֹת עַד שֶׁיִּהוּ גְּדוֹלִים וְאֵינוֹ נוֹטֵל בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ כְּלוּם:

טבי

כי האי גוונא וראי צריך לאודועיה. משמע דוקא הכא לפי שהיה לו פתחון פה לחשדו קאמר דצריך לאודועיה משום דהיתם נקיים מה' ומישראל (במדבר לב) אבל בעלמא לא והא דאמר בסוף זה בורר (סנהדרין דף לא: ושם ד"ה ואם) שנים שנתעצמו לדין שבופין אותו ודין בעירו ואם אמר כתבוני מאיזה טעם דנתוני כותבין ונותנין לו ארז"ת מכח ההיא דהכא דוקא התם דלא ראצה לדון אלא על ידי בפייה אבל אם מדעתו דנו אותו אין כותבין ונותנין לו ר"מ דהכא כל כה"ג צריך לאודועיה דלא אייתי הודעה מאיזה טעם חיבו אלא היה משיבו כל כה"ג היה לך לחלוק שלא מדעתו: היה לך לחלוק שלא מדעתו:

אונ' זוזא בפשיטי. מקבל היה עליו אחריות אונסין לחבי ס"ד דשרי: **מרא** הדרא בעיניה וידיע פתחיה. ועוד שניקר פגמו שהוא נפגם אם יתקלקל מחמת מלאכה זוזי לא הדרי בעיניהו שהרי מוציאן ולפיכך אחריותן עליו ושכרן רבית אע"פ שאמרו בלשון שכירות ועוד אי נמי מהדר להו בעיניהו לא ידיע פתחיה ועוד אי ידיע פתחיה אמר רבא שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה שקול לך ארבעה זוזי ואל לפלוני לאוקופי לבלניא זוזי מ"ט שכר אמירה קא שקיל כי הא דאבא מר בריה דרב פפא הוה שקיל אונגא דקורא אוקופינהו זוזי אמרו ליה רבנן לרב פפא אכיל בריה דרב רבייתא אמר להו כל כי האי רבייתא ניכול לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה הכא שכר אמירה קא שקיל ושרי: **מתני'** שמין פרה וחמור וכל דבר שהוא עושה ואוכל למחצה מקום שנהגו לחלוק את הולדות מיד חולקין מקום שנהגו לגדל ילדיו רבן שמעון בן גמליאל אומר שמין עגל עם אמו ואין עגל עם אמו ופירש אמו ויכיח עם אמו ומפריז על שדהו ואינו חושש משום רבית: **גמ'** תנו רבנן מפריז על שדהו ואינו חושש משום רבית כיצד השוכר פרה לחבירו בעשרה פורים חסין לשנה ואומר לו תן לי מאתים זוז ואברבנך ואני אעלה לך שנים לא: **מונ' זוזי בפשיטא לי'.** בלשון שכירות ולא בלשון הלואה הנני משכיר לך זוז זה היום בפשוט דהיינו זוז מדינה דהיינו שמנינית שבצורי: **בלו זוזי דרב חמא.** ירדו לטימיון כדאמרינן לקמן (דף עא.) שהמלוין ברבית נכסיהן מתמוטטין: **מ"ט מפרא.** פרושי"ר בלע"ז זהלא רשאי אני להשכיר את הבית דהדרא בעינא. אותו בלי חזוך בעצמו בעין ואינו הלואה אצלו בדמים ואין אחריותו עליו אם נאנס או נשבר מחמת מלאכה הלכך אין שכרו רבית: **וידיע פתחיה.** ועוד שניקר נפגם שהוא נפגם ומתקלקל מחמת מלאכה: זוזי לא הדרי בעיניהו. שהרי מוציאם ולפיכך אחריותו עליו ושכרו רבית אע"ג דאמר בלשון שכירות ועוד אי נמי אהדר ליה בעיניה לא ידיע פתחיה נמצא שכרו חנם ברבית: **אונגא דקורא.** חלות הנתבות בבלים קטנים עגולים באגוזות: **מתני'** שמין פרה. גזולה ומחמר גדול שראוין למלאכה ומלאכתם גרועה של מקבל: **למחצה.** לחלוק שכח ששיבחוה בדמים ובזולדות: **לחלוק את הולדות מיד.** בשכתבא שנת חלוקתן כדאמרן לעיל בדקה לשלשים ובגמה חמשים יום: **שמין עגל עם אמו.** ואין עגל עם אמו. שהרי עגל שבר עמל ומזון לעגל אלא לאם: **מפרין על שדהו.** לשון פרה וברכה ובגמ' מפרש כיצד מפרין ולי נראה מפריז בזי"ן לשון מרחיב ומגדיל כמו (ובויה ב) פרוזות תשב ירושלם וכן מצינו בגדה (דף ד:) לא בהזלל שהפריז על מדותיו וכן יפר רבינו משולם בפיוט חכמי מדות מפריזים: **גמ'** תן לי מאתים זוז. הלוני מאתים זוז ואוציאם בשדה לוקל לקצור ולזרוע ולחרוש: **ואברבנך.** כל ברכה כל דבר קרוי פרנסה: **ואני אעלה.** בחכירותיה שנים עשר בורין של חטין לשנה ואחזיר מעותיך: **טותר.** ואין זו רבית שכר מעות אלא שחוכר ממנו שדה משובחת ומעלה לו בחכירות שדה טובה יותר משדה רעה מאתים זוז שני בורים חטין: **אבל לא מפריז לא על שכר חנות ולא על שכר ספינה.** שאם שכר ממנו חנות או ספינה אסור ללות היימנו מעות לקנות פירות ולמכור בחנות או לפרקמטיא להוליך בספינה ויעלה לו על דמי שכירותו ביון דלא בגופה דחנות וספינה קא מפיק להו לנקבך זוזי להשביחה החנות או הספינה אין תופסת השכר בשביל חנות וספינה אלא בשביל שכר מעות: **לצור בה צוררות.** שיוציא מעות ולילו לצור בו צוררות שתהא נאה והכל רצין לתוכה לקנות ולאבוד שם: **אספקריא.** וילון ושאר כלי הספינה בגון תורן: **ספינתא אמר רב אנרא ופגרא.** מותר להשכירה ע"מ שאם תישבר אנרא לא: **אי אגרא לא פגרא.** כיון דנוטל שכר אין לו לתבוע דמי שבירתה: **ואי פגרא לא אגרא.** מאחר ששמאה בדמים שאם תישבר יש לה דמים הויא ליה מלוה גביה ונתנו

ישלם אותה השוכר: **אי אגרא לא פגרא.** כיון דנוטל שכר אין לו לתבוע דמי שבירתה: **ואי פגרא לא אגרא.** מאחר ששמאה בדמים שאם תישבר יש לה דמים הויא ליה מלוה גביה והוא לו מלוה בשבועה ונתנו

מתני' שמין פרה וחמור גזולה ומחמר גדול שראוין למלאכה ומלאכתם גרועה של מקבל: **למחצה.** לחלוק שכח ששיבחוה בדמים ובזולדות: **לחלוק את הולדות מיד.** בשכתבא שנת חלוקתן כדאמרן לעיל בדקה לשלשים ובגמה חמשים יום: **שמין עגל עם אמו.** ואין עגל עם אמו. שהרי עגל שבר עמל ומזון לעגל אלא לאם: **מפרין על שדהו.** לשון פרה וברכה ובגמ' מפרש כיצד מפרין ולי נראה מפרין בזי"ן לשון מרחיב ומגדיל כמו (ובויה ב) פרוזות תשב ירושלם וכן מצינו בגדה (דף ד:) לא בהזלל שהפריז על מדותיו וכן יפר רבינו משולם בפיוט חכמי מדות מפריזים: **גמ'** תן לי מאתים זוז. הלוני מאתים זוז ואוציאם בשדה ללוקל לקצור ולזרוע ולחרוש: **ואברבנך.** כל ברכה כל דבר קרוי פרנסה: **ואני אעלה.** בחכירותיה שנים עשר בורין של חטין לשנה ואחזיר מעותיך: **טותר.** ואין זו רבית שכר מעות אלא שחוכר ממנו שדה משובחת ומעלה לו בחכירות שדה טובה יותר משדה רעה מאתים זוז שני בורים חטין: **אבל לא מפריז לא על שכר חנות ולא על שכר ספינה.** שאם שכר ממנו חנות או ספינה אסור ללות היימנו מעות לקנות פירות ולמכור בחנות או לפרקמטיא להוליך בספינה ויעלה לו על דמי שכירותו ביון דלא בגופה דחנות וספינה קא מפיק להו לנקבך זוזי להשביחה החנות או הספינה אין תופסת השכר בשביל חנות וספינה אלא בשביל שכר מעות: **לצור בה צוררות.** שיוציא מעות ולילו לצור בו צוררות שתהא נאה והכל רצין לתוכה לקנות ולאבוד שם: **אספקריא.** וילון ושאר כלי הספינה בגון תורן: **ספינתא אמר רב אנרא ופגרא.** מותר להשכירה ע"מ שאם תישבר אנרא לא: **אי אגרא לא פגרא.** כיון דנוטל שכר אין לו לתבוע דמי שבירתה: **ואי פגרא לא אגרא.** מאחר ששמאה בדמים שאם תישבר יש לה דמים הויא ליה מלוה גביה ונתנו

כה"ג ודאי צריך לאודועיה זוזי מי שקיל טבי ושקיבץ חסרי (אמר ליה לא אמר ליה) חמרא פולי עלמא ידעי דאיפא דבסים ואיפא דלא בסים גופא אמר רב נחמן זוזי בכמאן דפלגי דמו הני מילי טבי וטבי תקולי ותקולי אבל טבי ותקולי לא רב חמא הוה מוגר זוזי בפשיטא ביומא כלו זוזי דרב חמא הוא סבר מאי שנא ממרא ולא היא מרא הדרא בעיניה וידיע פחתיה זוזי לא הדרי בעיניהו ולא ידיע פחתיה אמר רבא שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה שקול לך ארבעה זוזי ואל לפלוני לאוקופי לבלניא זוזי מ"ט שכר אמירה קא שקיל כי הא דאבא מר בריה דרב פפא הוה שקיל אונגא דקורא אוקופינהו זוזי אמרו ליה רבנן לרב פפא אכיל בריה דרב רבייתא אמר להו כל כי האי רבייתא ניכול לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה הכא שכר אמירה קא שקיל ושרי: **מתני'** שמין פרה וחמור וכל דבר שהוא עושה ואוכל למחצה מקום שנהגו לחלוק את הולדות מיד חולקין מקום שנהגו לגדל ילדיו רבן שמעון בן גמליאל אומר שמין עגל עם אמו ואין עגל עם אמו ופירש אמו ויכיח עם אמו ומפריז על שדהו ואינו חושש משום רבית: **גמ'** תנו רבנן מפריז על שדהו ואינו חושש משום רבית כיצד השוכר את השדה מחבירו בעשרה פורים חסין לשנה ואומר לו תן לי מאתים זוז ואברבנך ואני אעלה לך שנים

עשר פורין לשנה מותר אבל אין מפריז לא על חנות ולא על ספינה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה פעמים שמפריז על חנות ספינה לעשות לה איסקריא ופעמים שאין מפריז על חנות ספינה לעשות לה איסקריא ביון דלא בגופה דחנות ספינה קא מפיק להו לנקבך זוזי להשביחה החנות או הספינה אין תופסת השכר בשביל חנות וספינה אלא בשביל שכר מעות: **לצור בה צוררות.** שיוציא מעות ולילו לצור בו צוררות שתהא נאה והכל רצין לתוכה לקנות ולאבוד שם: **אספקריא.** וילון ושאר כלי הספינה בגון תורן: **ספינתא אמר רב אנרא ופגרא.** מותר להשכירה ע"מ שאם תישבר תשלם: **אי אגרא לא פגרא.** כיון דנוטל שכר אין לו לתבוע דמי שבירתה: **ואי פגרא לא אגרא.** מאחר ששמאה בדמים שאם תישבר יש לה דמים הויא ליה מלוה גביה והוא לו מלוה בשבועה ונתנו

אם תישבר אלמא כל כמה דלא קביל עליה זוזא לאו מלוה היא גביה וגבי ספינה נמי לא קביל עליה זוזא:

וְנָהֲגוּ בְּנֵי כּוּפְרָא אַגְרָא בִּשְׁעַת מְשִׁיכָה פַּגְרָא בִּשְׁעַת שְׁבִירָה אָטוּ בְּמִנְהָגָא תַּלְיָא מִילְּתָא מִשּׁוּם דְּמַתְנִיתָא תַּנְיָא מִנְהָגָא אָמַר רַב עָנָן אָמַר שְׁמוּאֵל מָעוֹת שֶׁל יְתוֹמִים מוּתָּר לְהַלְווֹתָן בְּרִבִּית אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן מִשּׁוּם דְּיַתְמֵי נִינְהוּ סָפֵינָא לְהוּ אִיסּוּרָא יַתְמֵי דְּאַכְלֵי דְּלַאו דִּידְהוּ לִיזְלוּ בָּתַר שֶׁבְקַיְיהוּ אָמַר לֵיהּ אֵימָא לִי אֵיזוּ גּוּפָא דְעוּבְדָא הֵיכִי הֲוָה אָמַר לֵיהּ הַהוּא דּוּדָא דִּבְנֵי מַר עוּקְבָא דַּהֲוָה בֵּי מַר שְׁמוּאֵל תָּקִיל וְיָהֵיב לֵיהּ תָּקִיל וְשָׁקִיל לֵיהּ שָׁקִיל אַגְרָא וְשָׁקִיל פַּחְתָּא אִי אַגְרָא לָא פַּחְתָּא וְאִי פַּחְתָּא לָא אַגְרָא אָמַר לֵיהּ כִּי הָא אֲפִילּוּ בִּדְקָנָנֵי נַמִּי שָׁרֵי לְמֶיעְבַּד דְּהָא מְקַבְּלֵי עֲלַיְיהוּ חוּסְכָא דִּנְחָשָׁא דְּכַמָּה דְּמִקְלֵי נְחָשָׁא בָּצִיר דָּמֵיהּ אָמַר רַבָּה בַּר שִׁילָא אָמַר רַב חִסְדָּא וְאַמְרֵי לָהּ אָמַר רַבָּה בַּר יוֹסֵף בַּר חָמָא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת מָעוֹת שֶׁל יְתוֹמִים מוּתָּר לְהַלְווֹתָן קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד תָּנוּ רַבָּנַן קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד רָשָׁע קָרוֹב לְהֶפְסֵד וְרָחוֹק לְשָׂכָר חָסִיד קָרוֹב לָזֶה וְלָזֶה רָחוֹק מִזֶּה וּמִזֶּה זוֹ הִיא מִדַּת כָּל אָדָם אָמַר לֵיהּ רַבָּה לְרַב יוֹסֵף הַנֵּי זוּזֵי דְּיַתְמֵי הֵיכִי עָבְדִינַן לְהוּ אָמַר לֵיהּ מוֹתְבִינַן לְהוּ בֵּי דִּינָא וְיָהֲבִינַן לְהוּ זוּזָא זוּזָא א"ל וְהָא קָא כָּלְיָא קַרְנָא אָמַר לֵיהּ מַר הֵיכִי עָבֵיד אָמַר לֵיהּ בַּדְקִינַן גַּבְרָא דְּאִית לֵיהּ דַּהֲבָא פְּרִיכָא וְנַקְטִינַן דַּהֲבָא מִינֵּיהּ וְיָהֲבִינַן לְהוּ נִיהֲלֵיהּ קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד אֲבָל דָּבָר מְסוּיָּם לָא דִּלְמָא פִּקָּדוֹן נִינְהוּ וְאָתֵי מָרֵיהּ יָהֵיב סִימָנִין וְשָׁקִיל לֵיהּ אָמַר רַב אָשֵׁי תֵּינַח אִי מִשְׁתַּכַּח גַּבְרָא דְּאִית לֵיהּ דַּהֲבָא פְּרִיכָא אִי לָא מִשְׁתַּכַּח גַּבְרָא דְּאִית לֵיהּ דַּהֲבָא פְּרִיכָא נִיכְלוּ זוּזֵי דְּיַתְמֵי אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי חָזֵינַן גַּבְרָא דְּמִשְׁפּוּ נִכְסֵיהּ וּמְהֵימַן וְשָׁמַע דִּינָא דְּאוֹרַיְיתָא וְלָא מְקַבֵּל שַׁמְתָּא דְּרַבָּנַן וְיָהֲבִינַן לְהוּ נִיהֲלֵיהּ בְּבֵי דִּינָא:

מתני'

רש"י

מעות של יתומים מותר להלוותן ברבית. ה"מ למיפרך תיפוק ליה משום לוה דקעבר בלא תשיך (דברים כג) אלא דעדיפא פריך א"נ קסבר דלא מחייב לוה משום לא תשיך אלא כשגם המלוה מוזהר: **דקא** מקבלי עלייהו חוסכא דנחשא. משמע אע"ג דקא מקבל נותן עליה זולא ויוקרא הוה אסור משום דאחריות על המקבל אף על גב דאחריות לא הויא אלא משעת שבירה אלא דוקא משום פחת דחוסכא דנחשא שרי ליקח שכר והא דשרי לעיל (דף סט:) נמי בספינא אגרא ופגרא היינו משום דמקבל עליה קלקול הספינה שמתקלקל העץ במים דלא משלם למשכיר אלא מה שהיא משתברת ומכאן קשה לפי' ריב"ן שפירש לעיל שמותר ליתן עיסקא למחצית שכר קרוב לשכר ורחוק להפסד כיון דמקבל נותן יוקרא וזולא דא"כ למה היה צריך כאן לקבל חוסכא דנחשא לא יקבל אלא זולא ועוד דאמרינן לעיל (דף סח:) ותרי תילתי בהפסד ותילתא באגר למה ליה למיעבד הכי ליקבל עליה הנותן זולא ולישתרי אפילו יהא כל אחריות על המקבל והא דאמרינן לעיל (דף סד.) גבי חמרא אי תקפה ברשותך ומסקינן כיון שמקבל עליה יוקרא וזולא קרוב לזה ולזה הוא התם שאני דמכר גמור הוא: **אתא** מריה ויהיב סימנא ושקיל. תימה דהיכי שקיל ע"י סימנא הא מצי האי למימר לקוח הוא בידי ואי חיישינן דלמא מודה ליה מקבל דשלו הן א"כ דהבא פריכא נמי ניחוש שמא מודה ליה וא"ת כיון דאין בו סימן למה יאמינו לו א"כ בדבר מסוים נמי ניחוש שמא הגיד לו ואפילו לא היה אמיד היה נאמן לומר לקוח הוא בידי דאימור מציאה אשכח או מתנה נתנו לו והא דאמר בפ' האשה שלום (יבמות קטו: ושם ד"ה וכן) גבי שומשמי דטוען נפקד דידיה שקלתנהו והני אחריני נינהו ואמרינן התם אימור איתרמויי איתרמו דמשמע הא לא שכיח דמתרמי דהוה חשיב סימנא מעליא והיה נאמן המפקיד להוציא מידו התם היה לו למפקיד עדים שהפקיד בחבית במדה זו ועדיין נמצאו כן בחבית ואפילו לא היו עדים בדבר היה נאמן אי הוה סימנא מעליא כיון שהנפקד אינו טוען לקוחין הן בידי או שלי היו מעולם ובני ביתי הגידו לך הסימן אלא מודה שהפקיד לו אלא שאומר כמו שאירע הסימן בשלך כן אירע בשלי ואע"ג דאית ליה מגו לא היה נאמן דהוי מגו במקום עדים ונראה לפרש דהכא חיישינן דלמא אתי מריה אחר מיתת המקבל כדאמרי' בהכותב (כתובות פה: ושם ד"ה ועוד) ועוד גבי ההוא דאפקיד כסא דכספא בי חסא שכיב חסא ולא פקיד אתא מריה ויהיב סימנא אר"נ חדא דידעינן ביה בחסא דלא אמיד ועוד דקא יהיב סימנא משמע אפי' אמיד נמי כיון דיהיב סימנא שקיל ומיהו קשה כיון דאמיד הוא אמאי לא נטעון ליתמי לקוח הוא והיינו יכולין לומר דלא טענינן להו לקוח אלא בדברים שהיה אביהם משתמש בחייו אבל דברים שלא היה משתמש בהם דומה הוא שבפקדון הם אצלו ומהדרינן בסימנא אבל א"כ לא שבקת חיי לכל בני עשירים שאדם שהיה רגיל אצלם ויודע ענינם ילך ויגיד לאחרים דלא עיילי ונפקי בביתם סימני כסף וזהב שלהם ועוד אכתי קשה דלמה ליה הכא דאית ליה דהבא פריכא אפילו דבר המסוים נמי אלא שיאמר בפני ב"ד שהוא שלו ונראה לפרש דהכא בשמעתין חיישינן שמא יבאו עדים שהפקיד בידו חפץ שיש בו סימן זה וכיון שמביא עדים אין להם לב"ד למנוע מלהראות החפץ לעדים ויכירו אם הוא זה ובההיא דהכותב עיקר טעמא הוי משום דלא אמיד וכיון דלא אמיד אין לנו לטעון ליתומים לקוח ביד אביהן דמציאה או מתנה מילתא דלא שכיח הוא ולא טענינן ליתמי אע"ג שאביהן היה נאמן לטעון לקוח היה בידי והכי פירושו חדא דידעינן ביה דלא אמיד ובטעם זה לחודיה סגי ועוד דאפילו את"ל דלא מהני אמיד לחודיה הא קא יהיב סימנא ויועילו שני הטעמים יחד א"נ מעיקרא לא ר"ל שהיה הטעם דלא אמיד לחודיה דיי אלא מתחילה לא נתכוון לומר אלא שבין שניהם יועילו והא דאמר בסוף פ"ק דכתובות (דף יג:) גבי ארוס וארוסתו דאמר התם רב יוסף למאי ניחוש לה חדא דקא מודה ועוד האמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ג ופריך ובהא כי לא מודה מי מכשר רבן גמליאל התם לא מצי למימר שיועילו שני הטעמים דאי טעמא דהא קא מודה לא מהני לחודיה לא מהני נמי בהדיה דהלכה כרבן גמליאל כיון דלא מכשר אלא ברוב כשרין אצלה והכא כולן פסולין אצלה לבד מארוס ולהכי פריך כי לא מודה פי' כי לא מהני טעמא דמודה לחודיה מי מהני בהדיה טעמא דהלכה כר"ג כו':

תוספות

ונהגו בני כופרא. בעלי ספינה קרי בני כופרא לפי שזופתין אותם בזפת: **אגרא בשעת משיכה.** נותנין אותם מיד ואע"פ שקיבל שכרה נותן לו פגרא לכשתשבר: **אטו במנהגא תליא מילתא.** היכי שבקינן להו לקבל שכר הואיל וסופו לקנותה כולה: **משום דמתניתא תניא.** דמותר כדקתני שלא עשאה דמים מחיים אלא לאחר מיתה נהוג מנהגא: ה"ג משום דמתניתא תניא מנהגא: **בתר שבקייהו.** אחר אביהן לבית הקברות: **גופא דעובדא.** שראית את מר שמואל נוהג כן שהעדת זאת בשמו הא ודאי פשיטא דלא שמעתא איתמר הכי בפירוש אלא מכלל שראית אותו נוהג העדת כן: **דההוא דודא.** קלחת שקורין קלדיר"א: **דבני מר עוקבא.** יתומים היו: **תקיל ויהיב לה תקיל ושקיל לה.** היה משכירה לאחרים ושקלה כשהוא מוסרה להם וחוזר ומקבלה במשקל אם חסר נחושתה משלמין לו דמי חסרונה ויהיב ליה דמי אגר: **פחתא.** חסרון נחושתה ואי ס"ד אסור להלוותן בריבית אי אגרא לא פחתא למה נותנין שכר הואיל ומקבלין עליהם השוכרין פחת נחושתה: **בדיקנני.** ביתומים גדולים שנתמלא זקנם ואינן קרוים יתומים שרי: **דהא מקבלי עלייהו חוסכא דנחשתא.** פחת דמי הנחשת שנשאר כדמפרש ואזיל דכל מה דמיקלי נחשא בצרי דמיה אע"פ שמשלמין את חוסר המשקל יש פחת בנחשת הנותר בו הנשרף באור וכל נחשת שרוף דמיו פחותים: **קרוב לשכר.** שהיו יתומים נוטלין חלק בשכר ואין נוטלין חלק בהפסד אבל רבית ממש לא אלא מה שישתכרו מעותיהם יחלוקו ואע"ג דבדיקנני אסור לאו רבית ממש הוא אלא אבק רבית הוא ומדרבנן וביתמי לא גזור שלא יכלו מעותיהם להאכילם פרוטה אחר פרוטה: **ויהבינן להו זוזא זוזא.** לסעודת אכילתם: **דהבא פריכא.** גרוטאות של זהב דודאי שלו הן ואינן פקדון דלא עבידי אינשי דמפקדי דהבא פריכא בפקדון וכיון דעשיר הוא ויש לו לגבות ממנו אם יאבדו מעותיו יהבינן להו נהליה קרוב לשכר ורחוק להפסד: **דמשפו ניכסיה.** שנכסיו שקטין אצלו ואין ערעור על קרקעותיו דמשפו כמו (ישעיה יג) על הר נשפה שאו נס ומתרגמינן על טורא שליוא: **בבי דינא.** בפני ב"ד שיש להם כח להפקיר נכסי המקבל אצל היתומים ולהתנות עמו קרוב לשכר ורחוק להפסד:

מתני'

מתני' אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית אבל מקבלין צאן ברזל מן העכו"ם ולוין מהן ומלוין אותן ברבית וכן בגר תושב מלוה ישראל מעותיו של עכו"ם מדעת העכו"ם אבל לא מדעת ישראל: גמ' למימרא דברשותא דמקבל קיימא ורמינהו המקבל צאן ברזל מן הנכרים ולדות פטורין מן הבכורה אמר אביי לא קשיא הא דמקבל עליה אונסא וזולא הא דלא קביל עליה אונסא וזולא א"ל רבא אי דקביל עליה מרה אונסא וזולא צאן ברזל קרית ליה ועוד אדתני סיפא אבל מקבלין צאן ברזל מן העכו"ם ליפלוג בדידיה במה דברי' אמורים דלא קביל עליה אונסא וזולא אבל קביל מרה אונסא וזולא שפיר דמי אלא אמר רבא אידי ואידי דלא קביל עליה מרה אונסא וזולא וגבי בכורות היינו טעם דוולדות פטורין מן הבכורה כיון דאי לא יהיב זוזי אתי נכרי תפיס לה לבהמה ואי לא משכח לה לבהמה תפיס להו לוולדות והוי ליה יד נכרי באמצע וכל יד נכרי באמצע פטור מן הבכורה מרבה הונו בנשך ותרבית לחונן דלים יקבצנו מאי לחונן דלים אמר רב כגון שבור מלכא אמר רב נחמן אמר לי הונא לא נצרכא אלא דאפילו רבית דעובד כוכבים איתיביה רבא לרב נחמן לנכרי תשיך מאי תשיך לאו תשוך לא תשיך לא סגי דלאו הכי לאפוקי אחיך דלא אחיך בהדיא כתב ביה ולאחיך לא תשיך לעבור עליו בעשה ולא תעשה איתיביה לוין מהן ומלוין אותם ברבית וכן בגר תושב אמר רב חייא בריה דרב הונא לא נצרכא אלא

בכדי

רש"י

אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית. פי' בקונטרס כל האחריות נכסים על המקבל ושם אותם במעות עליו וכל זמן שאין נותן לו מעותיו חולקים השכר ואע"ג דמשנה יתירא היא דהא תנא ליה (לעיל דף סח.) אין מושיבין חנווני למחצית שכר משום דמקבל עליה פלגא דהפסד וכל שכן הכא דמקבל עליה כל אחריות נקט ליה משום סיפא אבל מקבלין צאן ברזל מן העכו"ם ולפירושו לא הוי רבית זו אלא מדרבנן שהוא קרוב לשכר ורחוק להפסד וקשה דמאי פריך בגמרא ממתניתין דהכא אמתני' דבכורות (דף טז. ושם: ד"ה אין) הא ע"כ ס"ל למקשה דמתניתין דבכורות בדלא קביל עליה נכרי אונסא וזולא מדפריך רבא אשינויא דאביי אי דקביל עליה אונסא וזולא צאן ברזל קרית ליה ואם כן על כרחך הויא רבית דרבנן ואפ"ה הוה אתי ליה שפיר הא דפטירי מן הבכורה משום כיון דלא נקיט מריה זוזי ברשותיה קיימי כדאמר בהדיא האי טעמא בפ"ב דבכורות (שם) מקמי דרמינן עלה ממתני' דהכא וא"כ מאי קשיא ליה ממתניתין דהכא ועוד דפריך בגמרא ולפלוג וליתני בדידיה אבל קיבל עליה אונסא וזולא מקבלין הא עיקר מתניתין לא אתא אלא לאשמועי' דמן עכו"ם מקבלין כדפירש בקונטרס אבל בישראל דקביל עליה נותן אונסא וזולא דמקבלין לא אצטריך כלל דהא מרישא שמעינן לה אבל מקבלין עגלים וסייחים וכו' ונראה כמו שפי' רבינו תם דמתני' דהכא איירי ברבית דאורייתא שפסק דמים על הצאן וגם פסק דמי השבח וקבל עליו לתת בכל שנה דבר קצוב בין יהיה שם שבח בין לא יהיה והיינו רבית קצוצה ותנא ההיא דחנווני שהוא רבית דרבנן והכא קמ"ל דהאי רבית דאורייתא הוא כדקתני מפני שהוא רבית כלומר רבית דאורייתא ואע"ג דקתני לעיל (דף סד:) לא ישכור הימנו בפחות מפני שהוא רבית והיינו רבית דרבנן לפר"ת שעושה נכייתא דבית כנכייתא דשדה התם אצטריך לאשמועינן דהוי רבית דרבנן דלא הוי כמו שאר משכנתא בנכייתא דשריא אבל האי מפני שהוא רבית דהכא אי לאו דאורייתא קאמר מאי קמ"ל וכפר"ת משמע בירושלמי דקאמר איזהו צאן ברזל היה לו ק' צאן ואמר ליה הרי עשויות לך בק' דינרים של זהב וולדות וחלב וגיזות שלך ואם מתו אתה חייב באחריותן ואתה מעלה לי שכר סלע מכל אחת ואחת משלך באחרונה אסור משמע בהדיא ששם עליו הקרן והשבח והשתא א"ש דאי לאו מתני' דהכא לא הוי קשה לן מתני' דבכורות אמאי פטורין דשפיר חשיבי ברשות הנכרי כיון דאי לא יהיב ליה זוזי תפיס לבהמה ואי לא משכח לבהמה תפיס לוולד אע"פ שנותן לו מהם קצבה בכל שנה ולהכי לא נפקי וולדות אכתי מרשות נכרי כי יש לו בהן עדיין קצת קנין אבל משום דחשיב ליה במתני' דהכא רבית דאורייתא פריך שפיר דא"כ יצא מרשות בעלים לגמרי כשאר מלוה ורבא מסיק דהאי דפטור מן הבכורה לאו משום דקיימא ברשותא דמרה אלא משום דחשיב יד נכרי באמצע כדמפרש ואזיל ובכל דהוא יד נכרי באמצע פטור דלא קרינא ביה כל מקנך תזכר (שמות לד) דמשמע שתהא מכל וכל רשות ישראל שלא תהא יד נכרי באמצע כלל ופריך נמי שפיר לפלוג וליתני בדידיה אע"ג שכבר שמעינן לה מרישא כמו כן מקבלין צאן ברזל מן העכו"ם אינו חידוש וטפי אית לן לאיפלוגי בדידיה: **ואי** לא משכח לבהמה תפיס לוולד הוה ליה יד נכרי באמצע. וא"ת מ"ש מבהמת ארנונא דחייבת בבכורה ללישנא קמא דרבא בפ"ק דפסחים (דף ו. ושם ד"ה התם) היכא דמצי ישראל לסלוקיה בזוזי וה"נ אי יהיב ליה זוזי לא תפיס לא לבהמה ולא לוולדות וי"ל דהתם עיקר הבהמה של ישראל מתחילה אלא דמשועבדת לארנונא וכיון דמצי לסלוקי בזוזי לא יצאת מרשות ישראל ולא חשיב יד נכרי באמצע אבל הכא דמתחילה הבהמה של נכרי כל זמן שיש לו לנכרי כח זה דאי לא יהיב זוזי תפיס לבהמה לא יצאת מרשות הנכרי ומקרי יד נכרי באמצע דלא נסתלק לגמרי:

תשיך לא סגי דלאו הכי. אבל אי תשוך ניחא דלא סגי דלא תשוך דאסור להלוות לו בחנם כדאמר קרא (דברים ז) לא תחנם ועוד שאמר הכתוב להלוות להם ברבית וא"ת ומאי פריך מהאי קרא הא לא אסור אלא מדרבנן גזירה שמא ילמוד ממעשיו כדאמרינן בסמוך וי"ל דהכי פריך מהאי קרא כיון דאמר רחמנא לנכרי תשיך לא היה להם לחכמים לאסור והא דדריש ליה מקרא דשלמה אע"ג דלא אסור אלא משום גזירה אפשר דשלמה דיבר ברבית דאורייתא ורבנן הוא דאסמכוה מילתייהו אקרא דידיה ומה שנהגו עתה להלוות לנכרים אור"ת משום דבשל סופרים הלך אחר המיקל וקי"ל כאידך לישנא דמתני' הא דרב הונא אברייתא דרב יוסף ולא אסרו מעולם רב נחמן ורב הונא רבית דנכרי ואפי' ללישנא קמא יש להתיר לפי שיש עלינו מס מלך ושרים והכל הוי כדי חיינו ועוד שאנו שרויין בין האומות ואי אפשר לנו להשתכר בשום דבר אם לא נישא וניתן עמהם הלכך אין לאסור רבית שמא ילמוד ממעשיו יותר משאר משא ומתן וא"ת כיון דרבית עכו"ם שרי לאידך לישנא למה לא חיה אותו שהלוה ברבית במתים שהחיה יחזקאל בבקעת דורא כדאמר בתרגום [ירושלמי] של והוה כד שלח פרעה וי"ל דשמא בני נח היו מוזהרין על הרבית כמו שהוזהרו על הגזל ואע"ג דרבית לא אתי מגזל (לעיל סא.) מ"מ כי היכי דדרשינן בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נו:) דבני נח מוזהרין על הגזל מכל עץ הגן ולא גזל ה"ה לרבית ואונאה ואם תאמר ואם כן מאי פריך תשיך לא סגי דלא תשיך דלמא אתי למימר אע"ג דהוזהרו על הרבית זה מזה שרי ליה לעכו"ם להלוות לישראל ברבית דאם היה אסור א"כ היה עובר ישראל משום לפני עור וי"ל דמלא תשיך לאחיך נפקא הא

לנכרי

תוספות

מתני' אין מקבלין צאן ברזל. כל אחריות הנכסים על המקבל ושם אותם עליו במעות וכל זמן שאין נותן לו מעותיו חולקין השכר ואע"ג דמשנה יתירא היא דהא תנא ליה (לעיל דף סח.) אין מושיבין חנווני למחצית שכר משום דמקבל עליו פלגא בהפסד וכל שכן הכא דקיבל כל האחריות עליו נקט ליה משום סיפא אבל מקבלין צאן ברזל מן העכו"ם: מדעת העכו"ם. מפרש בגמרא: **גמ'** למימרא דסתם צאן ברזל ברשותא דמקבל קיימא. ובאחריותו מדקתני שהוא רבית: ולדות פטורין מן הבכורה. לא מיבעיא אמהות דפטורות מן הבכורה שאם ילדה בכור אינו קדוש שהרי הן עצמן של נכרי והתורה אמרה בישראל ולא באחרים אלא אפילו ולדות שחציים של ישראל אותן המגיעין לחלק ישראל פטורין מן הבכורה כשיתעברו וילדו אלמא ברשותא דנותן קיימי דאי באחריות דמקבל קיימי אמאי פטורין: הא דקביל עליה נכרי אונסא וזולא. מתניתין דבכורות כגון דקיבל עליה אונסא וזולא ומתני' דהכא דלא קביל עליה אונסא וזולא: אי דקביל עליה נכרי אונסא וזולא צאן ברזל קרית ליה. הלא הם פוחתים אצלו: ועוד. אי איתא דהיכא דקביל עליה אונסא וזולא קרית ליה צאן ברזל: אדתני סיפא. דמתני' אבל מקבלין צאן ברזל מן העכו"ם: לפלוג וליתני בדידיה. בישראל: אידי ואידי דלא קביל עליה. בעל הבהמות אונסא וזולא וברשותא דמקבל קיימי: וגבי בכור היינו טעמא דפטורין מן הבכורה. כיון דאי אתי נכרי תבע זוזי כמו ששמאן עליו ולא יהיב ליה תפיס לה לבהמה הראשונה שהיתה שלו ואי לא משכח בהמה תפיס לוולדות המגיעין לחלקו של ישראל: הוה ליה יד נכרי באמצע. יש לו כח בוולדות הלכך אף הן פטורין מן הבכורה: שבור מלכא. מלך פרס היה ונוטל ממון מישראל וחונן בהם דלים נכרים שהם דלים מן המצות: אפי' רבית דעובד כוכבים. שישראל נוטל מן העובד כוכבים יורד לטימיון: מאי לאו תשוך. שמותר אתה ליקח הימנו נשך: לא תשיך. דווקא קאמר אתה תן לו רבית: לא סגיא דלאו הכי. וכי בא הכתוב לצוות עלינו ליתן רבית לעכו"ם דאילו להתיר קאמר פשיטא מהיכי תיתי ליה למיסרי:

בכדי

בְּבֵרֵי חַיָּיו. הִתִּירוּ לוֹ וְיוֹתֵר מִכֵּאן אָסוּר מִדְּרַבָּנָן דִּלְמָא אָתֵי לְמִיסְרַךְ: **רְבִינָא אָמַר.** מִתְּנִיתִין דְּקָתָנֵי מְלַוִּין אוֹתָן בְּרִבִּית בְּתַלְמִיד חָכָם עִסְקִינַן: **מַעֲלָה מַאי אִמְרִי רַבָּנָן.** רַבִּית נָכְרִי אָסוּר שֶׁמָּא יִרְגִּיל הַנָּכְרִי אֶצְלוֹ וְיִלְמַד מִמַּעֲשָׂיו לֹא נִרְסִינַן דִּלְמָא אָתֵי לְמִיסְרַךְ: **אם בְּפֶה תְּלוּיָה אַת עמי.** עַמִּי וְנָכְרִי בְּאֶין לְלוֹוֹת עַמִּי קוֹדֵם: **עֲנִיֶּיךָ וַעֲנִיֵּי עִירֶךָ.** עֲנִיֵּיהֶם קוֹדְמִין וּמִמְּשַׁפַּחְתֶּךָ: **עֲנִיֶּיךָ קוֹדְמִין.** דִּכְתִיב עִמָּךְ הַקָּרוֹבִין לְךָ: **עֲנִיֵּי עִירְךָ קוֹדְמִין לַעֲנִיֵּי עִיר אַחֶרֶת.** דִּכְתִיב אֶחָיךָ הַם וְעָנִי עִמָּךְ בְּכַסְפְּךָ לֹא תַשִּׁיךְ לוֹ וְגוֹ': **עָנִי עָשִׁיר עָנִי קוֹדֵם עֲנִיֵּי עִירְךָ קוֹדְמִין.** דִּכְתִיב וְחָיָה אָחִיךָ עִמָּךְ: **עֲנִיֵּי עִירְךָ וַעֲנִיֵּי עִיר אַחֶרֶת עֲנִיֵּי עִירְךָ קוֹדְמִין אָמַר** מַר עַמִּי וְנָכְרִי עַמִּי קוֹדֵם כְּשִׁיטָא אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר לִי הוּנָא לֹא נִצְרְכָא דַּאֲפִילּוּ לִנְכְרֵי בְּרִבִּית וּלְיִשְׂרָאֵל בְּחִנָּם תַּנְיָא אָמַר ר' יוֹסֵי בֹּא וּרְאֵה סְמָיוּת עֵינֵיהֶם שֶׁל מְלַוֵּי בְּרִבִּית אָדָם קוֹרֵא לַחֲבֵירוֹ רָשָׁע יוֹרֵד עַמּוֹ מְלַוֶּה לְחָיָיו וְהֵם מְבִיאִין עֵדִים וְלִבְלֵר וְקוֹלְמוּס וְיָדוֹ וְכוֹתֶבֶת וְחוֹתֶמֶת פְּלוֹנִי זֶה כָּפַר בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל תָּנֵיא ר' שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָעוֹת וּמַלֶּוֶה אוֹתָם שֶׁלֹּא בְּרִבִּית עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר פִּכְסּוֹ לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ וְשׂוֹחַד עַל נָקִי לֹא לָקָח עוֹשֶׂה אֵלֶּה לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם הָא לְמַדְתָּ שֶׁכָּל הַמַּלֶּוֶה בְּרִבִּית נִכְסָיו מְתְמוֹטְטִין וְהָא קָא חָזְנָן דְּלֹא מָזְקֵי בְּרִבִּית

וְקָא מְתְמוֹטְטִין אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַלְּוֹ מְתְמוֹטְטִין וְעוֹלִין וְהַלְּוּ מְתְמוֹטְטִין וְאֵינָן עוֹלִין לָמָּה חֲבִיט בּוֹגְדִים תַּחֲרִישׁ כְּבֶלַע רָשָׁע צַדִּיק מַמְנוּ אָמַר רַב הוּנָא צַדִּיק מַמְנוּ בּוֹלֵעַ צַדִּיק גְּמוּר אֵינוֹ בּוֹלֵעַ תַּנְיָא רַבִּי אוֹמֵר גֵּר צֶדֶק הָאָמוּר לְעִנְיַן מְכִירָה וְגֵר תּוֹשָׁב הָאָמוּר לְעִנְיַן רִבִּית אֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא גֵּר צֶדֶק הָאָמוּר לְעִנְיַן מְכִירָה דִּכְתִיב וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר לָךְ וְלֹא לָךְ אֶלָּא לֹגֶר שָׁנָא לֹגֶר וְלֹא לֹגֶר צֶדֶק הָאָמוּר לְעִנְיַן רִבִּית תּוֹשָׁב מְשַׁפַּחַת גֵּר זֶה הַנִּכְרִי לִישְׂרָאֵל: **הַנִּיצָּן.** בְּעֵבֶד עִבְרִי וְהַנִּמְכָּר לְנָכְרִי אֵינוֹ עוֹבֵד לֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא אֶת הַבַּת. אַגַּב בֵּן נָקַט בַּת דְּאֵפִילּוּ נִמְכַּר לְיִשְׂרְאֵלִי אֵינוֹ עוֹבֵד אֶת הַבַּת: **לֹא** תַּרְבִּי בִלְבָבֵא. מִשּׁוּם לְזוּת שֶׁתִּפְּשׁוּת בְּעִלְמָא לְפִי שֶׁהוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם שֶׁלֹּא נִתְחַשְּׁדוּ יִשְׂרְאֵל עַל הַזְּכוּר וְעַל הַבְּהֵמָה וְגַם אֵין אִסּוּר לְהַתְיַחֵד: מִנְצָאוֹ

לְנָכְרִי שָׁרֵי וְעַיֵּיל דְּבֵי נַח לֹא הוֹזְקְרוּ מִן הַרְּבִיּת וְהַהוּא גַּבְרָא דִּלְמָא קָם בִּבְקָבָּת דּוּרָא זֶה לֹא הָיָה עוֹנֵשׁ שֶׁלֹּא הָיָה שְׁעַת תְּחִיַּית כָּל הַמֵּתִים וְלֹא נֶעֱנָשׁ זֶה יוֹתֵר מִשְּׁאָר מֵתִים שֶׁלֹּא חָיוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אֶלָּא חֲבֵירָיו זָכוּ בְּשָׂכָיו שֶׁנִּזְקְרוּ מִן הַרְּבִיּת אע"פ שֶׁלֹּא נִצְטַוּוּ כְּמוֹ שֶׁקִּיְּימוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת הַתּוֹרָה אע"פ שֶׁלֹּא נִיתְּן לָהֶם:

אָדָם קוֹרֵא לַחֲבֵירוֹ רָשָׁע יוֹרֵד עִמּוֹ לְחָיָיו. כְּתוּב בְּתִשְׁבּוֹרוֹת הַגְּאוֹנִים בְּשֵׁם רַב צְדוֹק גָּאוֹן יוֹרֵד עִמּוֹ לְחָיָיו רִשְׁאֵי לְשַׁרוֹתוֹ שָׁלִישׁ לְתוֹבַעְתּוֹ תְּזִימָה גְּדוֹל מִנִּין לוֹ וְזֶה:

הָא חָזְיוּן דִּלְא עֲבַדִי הָכֵי וּמִתְמוֹטְטִים. וְאֹ"מ דִּלְמָא מִשּׁוּם שְׁאָר עֲבֵירוֹת הַכְּתוּבִים בְּאוֹתוֹ פָּסוּק וְשׁוֹחַד עַל נָקִי לֹא לָקָח וְכוּ' דְּפָרֵיךְ דְּחָזְיוּן צְדִיקִים גְּמוּרִים נָמֵי מִתְמוֹטְטִין אֹ"נ לְרֵ"ע פָּרֵיךְ דְּדָרֵישׁ בְּסוֹף מְכוֹת (דף כד. ע"ש) עוֹשֶׂה אֵלֶּה עוֹשֶׂה אַחַת מִכָּל אֵלֶּה לֹא יָמוֹט: **אוֹ** לְעִנְיַן זֶה הַנִּמְכָּר לְעִבּוּדַת כּוֹכָבִים עַצְמָהּ. וְאֹ"מ לְמ"ל לְמִכְתַּב בְּתַר עֶשֶׂר מִשְׁפָּחוֹת גֵּר דְּחַיְּינוּ נָכְרֵי כֵּיוָן דְּנִמְכָּר לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים אֹ"כ נִמְכַּר לְנָכְרֵי וְיֵ"ל דְּה"א לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל סְמִיכָה מִשְׁפָּחַת גֵּר ה"א דְּעָקַר הַיְינוּ נָכְרֵי אֲבָל אֵין לְתָרֵץ דְּאַצְרִיךְ מִשּׁוּם גְּאוּלָּה קְרוֹבִים הַמְּגֹר תּוֹשָׁב נָפִיק ס"ש נָכְרִי:

אֵינוֹ עוֹבֵד לֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא אֶת הַבַּת. אַגַּב בֵּן נָקַט בַּת דְּאֵפִילּוּ נִמְכַּר לְיִשְׂרְאֵלִי אֵינוֹ עוֹבֵד אֶת הַבַּת: **לֹא** תַּרְבִּי בִלְבָבֵא. מִשּׁוּם לְזוּת שֶׁתִּפְּשׁוּת בְּעִלְמָא לְפִי שֶׁהוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם שֶׁלֹּא נִתְחַשְּׁדוּ יִשְׂרְאֵל עַל הַזְּכוּר וְעַל הַבְּהֵמָה וְגַם אֵין אִסּוּר לְהַתְיַחֵד: מִנְצָאוֹ

תְּקַח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ וּרְמִינְהִי לוֹן מֵהָן וּמַלְוֵין אוֹתָן בְּרִבִּית וְכֵן בְּגֵר תּוֹשָׁב אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק מִי כְּתִיב אַל תִּקַּח מֵאִתָּם כְּתִיב מִיִּשְׂרָאֵל תָּנוּ רַבָּנָן אַל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית אֲבָל אַתָּה נַעֲשֶׂה לוֹ עֹרֶב

עָרֵב לְמַאן אִילֵימָא עָרֵב לְיִשְׂרָאֵל וְהָא תָּנָא אֵלּוּ עוֹבְרִין בְּלֹא תַעֲשֶׂה הַמַּלְוֶה וְהַלֹּוֶה הֶעָרֵב וְהָעֵדִים אֶלָּא לְנָכְרִי וְכֵיוָן דְּדִינֵיהּ דְּנָכְרִי דְּאָזִיל בָּתַר עַרְבָא אִיהוּ נִיהוּ דְּקָא שָׁקִיל מִינֵּיהּ רִבִּיתָא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לָדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל אִי קִיבֵּל עָלָיו לָדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל רִבִּית נַמִּי לֹא לִשְׁקוֹל אָמַר רַב שֵׁשֶׁת שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לָזוּ וְלֹא קִיבֵּל עָלָיו לָזוּ: מַלְוֶה יִשְׂרָאֵל מָעוֹתָיו שֶׁל נָכְרִי מִדַּעַת הַנָּכְרִי כו׳: תָּנוּ רַבָּנַן מַלְוֶה יִשְׂרָאֵל מָעוֹתָיו שֶׁל נָכְרִי מִדַּעַת הַנָּכְרִי אֲבָל לֹא מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל כֵּיצַד יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִן הַנָּכְרִי בְּרִבִּית וּבִיקֵּשׁ לְהַחֲזִירָם לוֹ מְצָאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְאָמַר לוֹ תְּנֵם לִי וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ כְּדֶרֶךְ שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה לוֹ אָסוּר וְאִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל נָכְרִי מוּתָּר וְכֵן נָכְרִי שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל בְּרִבִּית וּבִיקֵּשׁ לְהַחֲזִירָם לוֹ מְצָאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְאָמַר לוֹ תְּנֵם לִי וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ כְּדֶרֶךְ שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה לוֹ מוּתָּר וְאִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל יִשְׂרָאֵל אָסוּר בִּשְׁלָמָא סֵיפָא לְחוּמְרָא אֶלָּא רֵישָׁא כֵּיוָן דְּאֵין שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי אִיהוּ נִיהוּ דְּקָא שָׁקִיל מִינֵּיהּ רִבִּיתָא אָמַר רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא הָכָא בְּמַאי עַסְקִינַן כְּגוֹן דְּאָמַר לֵיהּ הַנִּיחֵם עַל גַּבֵּי קַרְקַע וְהִיפָּטֵר אִי הָכִי מַאי לְמֵימְרָא אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא כְּגוֹן שֶׁנָּטַל וְנָתַן בַּיָּד וְאַכַּתִּי מַאי לְמֵימְרָא מַהוּ דְּתֵימָא נָכְרִי גּוּפֵיהּ כִּי עָבֵיד אַדַּעְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל קָא גָּמִיר וְיָהִיב קמ״ל רַב אַשִׁי אָמַר כִּי אַמְרִינַן אֵין שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי הָנֵי מִילֵּי בִּתְרוּמָה אֲבָל בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ יֵשׁ שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי וְהָא דְּרַב אַשִׁי בְּרוּתָא הִיא מַאי שְׁנָא תְּרוּמָה דְּלָא דִּכְתִיב אַתֶּם גַּם אַתֶּם מָה אַתֶּם בְּנֵי בְּרִית אַף שְׁלוּחֲכֶם נַמִּי בְּנֵי בְּרִית שְׁלִיחוּת דְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ נַמִּי מִתְּרוּמָה גָּמְרִינַן לָהּ אֶלָּא דְּרַב אַשִׁי בְּרוּתָא הִיא אִיכָּא דְּאָמְרֵי אָמַר רַב אַשִׁי כִּי אַמְרִינַן אֵין שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי הָנֵי מִילֵּי אִינְהוּ לְדִידָן אֲבָל אֲנַן לְדִידְהוּ הָוֵינָא לְהוּ שָׁלִיחַ וְהָא דְּרַב אַשִׁי בְּרוּתָא הִיא מ״ש אִינְהוּ לְדִידָן דְּלָא דִּכְתִיב אַתֶּם גַּם אַתֶּם לְרַבּוֹת שְׁלוּחֲכֶם מָה אַתֶּם בְּנֵי בְּרִית אַף שְׁלוּחֲכֶם בְּנֵי בְּרִית אֲנַן לְדִידְהוּ נַמִּי מָה אַתֶּם בְּנֵי בְּרִית קָאָמַר אֶלָּא הָא דְּרַב אַשִׁי בְּרוּתָא הִיא רָבִינָא אָמַר נְהִי דִּשְׁלִיחוּת לְנָכְרִי לֵית לֵיהּ זְכִיָּה מִדְּרַבָּנַן אִית לֵיהּ מִידֵּי דַּהֲוֵי אַקָּטָן קָטָן לָאו אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ שְׁלִיחוּת

רש״י

מְצָאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר אָמַר לוֹ תְּנֵם לִי וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ כו׳. וְאִם תֹּאמַר מַאי אִירְיָא וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ אֲפִילּוּ אָמַר אֲנִי אַעֲלֶה לְנָכְרִי אָסוּר דְּלָא שָׁרֵי אֶלָּא בְּהֶעֱמִידוֹ אֵצֶל נָכְרִי כֵּיוָן דְּמַלְוֶה מָעוֹתָיו לַחֲבֵירוֹ כְּדֵי שֶׁיִּפְרַע לְנָכְרִי רִבִּית בִּשְׁבִילוֹ פְּשִׁיטָא דַּהֲוֵי רִבִּית דַּאֲפִילּוּ לֹא הָיָה הַמַּלְוֶה חַיָּיב לְנָכְרִי רִבִּית כֵּיוָן דְּמִשְּׂכַר הַלְוָאָה נוֹתֵן לְנָכְרִי הָרִבִּית ע״פ הַמַּלְוֶה הֲרֵי הוּא כְּנוֹתֵן לַמַּלְוֶה עַצְמוֹ מִדִּין עָרֵב כְּמוֹ תֵּן מָנֶה לִפְלוֹנִי וְאֶקָּדֵשׁ אֲנִי לְךָ דִּמְקוּדֶּשֶׁת מִדִּין עָרֵב בְּפ״ק דְּקִדּוּשִׁין (דף ז.) וְכֵן קָשֶׁה בַּסֵּיפָא וְי״ל דְּנָקַט לְךָ מִשּׁוּם הֶעֱמִידוֹ לְאַשְׁמוּעִינָן רֵישָׁא דַּאֲפִילּוּ מְקַבֵּל יִשְׂרָאֵל רִבִּית שָׁרֵי כֵּיוָן שֶׁמְּקַבְּלוֹ בִּשְׁבִיל נָכְרִי וְכֵן בַּסֵּיפָא כְּשֶׁהֶעֱמִידוֹ אֵצֶל יִשְׂרָאֵל אָסוּר אֲפִילּוּ מְקַבֵּל הַנָּכְרִי רִבִּית:

בִּשְׁלָמָא סֵיפָא לְחוּמְרָא. תֵּימַהּ אַמַּאי לֹא הֲוֵי רִבִּית גָּמוּר כְּשֶׁהֶעֱמִידוֹ אֵצֶל יִשְׂרָאֵל אֲפִילּוּ מְקַבֵּל הַנָּכְרִי רִבִּית שֶׁהֲרֵי נַעֲשָׂה יִשְׂרָאֵל שֵׁנִי שְׁלוּחוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן לְקַבֵּל חוֹבוֹ מִיָּדוֹ שֶׁל נָכְרִי וְי״ל דַּאֲפִילּוּ שֶׁיּוּכַל לִזְכּוֹת לַחֲבֵירוֹ בִּמְצִיאָה הָכָא אֵין קַבָּלָתוֹ מִן הַנָּכְרִי זוֹכָה לְיִשְׂרָאֵל חֲבֵירוֹ דִּנְהִי אִם הָיָה נָכְרִי מַפְקִיר מָעוֹתָיו הָיָה יָכוֹל לִזְכּוֹת לַחֲבֵירוֹ הַשְׁתָּא מִיהָא שֶׁהַנָּכְרִי אֵינוֹ מַפְקִירָן אֶלָּא בָּא לְזַכּוֹת מָעוֹתָיו לַמַּלְוֶה עַל יְדֵי זֶה הַלֹּוֶה אֵין לוֹ כֹּחַ לְזַכּוֹת שֶׁאִם כֵּן הָיָה יִשְׂרָאֵל הַמְקַבֵּל שְׁלוּחוֹ שֶׁל נָכְרִי לִזְכּוֹת בְּמָעוֹתָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאֵין שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי וְה״ל לִהְיוֹת מוּתָּר אֲפִי׳ הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל יִשְׂרָאֵל אִי לַאו דִּלְחוּמְרָא אַמְרִינַן דְּיֵשׁ שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי אֶלָּא רֵישָׁא אַמַּאי שָׁרֵי בְּהֶעֱמִידוֹ אֵצֶל הַנָּכְרִי כֵּיוָן דְּאֵין שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי נִמְצָא דְּיִשְׂרָאֵל שֵׁנִי לֹא זָכָה בְּקַבָּלָתוֹ לְנָכְרִי וְאֵינוֹ חַיָּיב לְנָכְרִי כְּלוּם אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל וּכְשֶׁנּוֹתֵן רִבִּית לְנָכְרִי הֲרֵי הוּא נוֹתֵן עֲבוּר יִשְׂרָאֵל הַמַּלְוֶה וּפוֹטְרוֹ נֶגֶד הַנָּכְרִי וַהֲוֵי כְּנוֹתֵן לְיִשְׂרָאֵל עַצְמוֹ וּמְשַׁנֵּי דְּאָמַר לֵיהּ הַנִּיחֵם ע״ג קַרְקַע וְהִפָּטֵר וְהַלֹּוֶה יִטְּלֵם מֵעַל גַּבֵּי קַרְקַע בְּצִיוּוּי הַנָּכְרִי לְהִתְחַיֵּיב לוֹ קֶרֶן וְרִבִּית וַאֲפִילּוּ שֶׁלֹּא הִפְקִיר יִשְׂרָאֵל הַמָּעוֹת כְּשֶׁנְּתָנָם ע״ג קַרְקַע וַהֲוֵי עֲדַיִין שֶׁלּוֹ כְּשֶׁנְּטָלָם יִשְׂרָאֵל שֵׁנִי מִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁפּוֹרֵעַ לַנָּכְרִי רִבִּית אֵינוֹ בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל רִאשׁוֹן שֶׁהֲרֵי כְּבָר פְּטָרוֹ הַנָּכְרִי אֲבָל כְּשֶׁלֹּא הִנִּיחָם ע״ג קַרְקַע אֶלָּא אָמַר תֵּן לִפְלוֹנִי יִשְׂרָאֵל וְהִפָּטֵר וַאֲנִי אַתְנֶה עִמּוֹ שֶׁיִּתֵּן לִי קֶרֶן וְרִבִּית הָיָה אָסוּר אע״פ שֶׁעַתָּה נַמִּי אֵינוֹ פּוֹרֵעַ לוֹ רִבִּית לִפְטוֹר אֶת הָרִאשׁוֹן שֶׁהֲרֵי כְּבָר פְּטָרוֹ הַנָּכְרִי מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל הַמָּעוֹת מִיַּד יִשְׂרָאֵל הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה עַד עַתָּה הַמָּעוֹת בְּאַחְרָיוּתוֹ נִרְאֶה כְּנוֹתֵן לוֹ רִבִּית אע״פ שֶׁאֵינוֹ מַתְנֶה עִמּוֹ אֶלָּא הַנָּכְרִי:

כְּגוֹן שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בַּיָּד. אוֹמֵר רַבֵּינוּ תָּם דְּהַשְׁתָּא תּוּ לָא אַמְרִינַן סֵיפָא לְחוּמְרָא כִּדַהֲוָה אַמְרִינַן מֵעִיקָּרָא אֶלָּא מַיְירֵי נַמִּי כְּגוֹן שֶׁנָּטַל וְנָתַן בַּיָּד שֶׁקִּיבֵּל יִשְׂרָאֵל הַמָּעוֹת מִן הַנָּכְרִי וּנְתָנָם לַחֲבֵירוֹ וְקמ״ל דְּלָא אַמְרִינַן אַדַּעְתָּא דְּנָכְרִי גָּמַר וּמַקְנֵי לֵיהּ וְה״נ אִיכָּא בִּשְׁלָמָא בְּס״פ אַרְבָּעָה אַחִין (יבמות דף לד.) דְּלָא קָאֵי גַּבֵּי בִּשְׁלָמָא כּוּלְּהוּ מַשְׁכַּחַת לְהוּ דְּשָׁווּ שָׁלִיחַ וּמִתּוֹךְ פ״ה ור״ח מַשְׁמַע דִּלְעוֹלָם סֵיפָא לְחוּמְרָא כָּתוּב בִּירוּשַׁלְמִי יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּנָּהוּ נָכְרִי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס אוֹ סַנְטֵר מוּתָּר לִלְווֹת מִמֶּנּוּ בְּרִבִּית וְנָכְרִי שֶׁמִּנָּהוּ יִשְׂרָאֵל אַפּוֹטְרוֹפּוֹס אוֹ סַנְטֵר אָסוּר לִלְווֹת מִמֶּנּוּ בְּרִבִּית מָעוֹתָיו שֶׁל נָכְרִי שֶׁמּוּפְקָדִין בְּיַד יִשְׂרָאֵל אָסוּר לִלְווֹת מִמֶּנּוּ בְּרִבִּית מָעוֹתָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁמּוּפְקָדִין בְּיַד נָכְרִי מוּתָּר לִלְווֹת מִמֶּנּוּ בְּרִבִּית זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁהוּא בְּאַחְרָיוּת יִשְׂרָאֵל אָסוּר בְּאַחְרָיוּת נָכְרִי מוּתָּר וּבִתְשׁוּבָה אַחַת כָּתַב רַבֵּינוּ תָּם דְּהֶיתֵּר גָּמוּר הוּא כְּהַאי גַּוְונָא שֶׁיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל הַלֹּוֶה מַשְׁכְּנוֹתָיו עַל יְדֵי נָכְרִי אוֹ עַל יַד עַבְדּוֹ וְהַמַּלְוֶה יְקַבֵּל מַשְׁכּוֹנוֹת מִיַּד נָכְרִי וְיִתֵּן הַמָּעוֹת לְנָכְרִי אוֹ אֲפִי׳ לְיִשְׂרָאֵל אַף שֶׁיֹּאמַר הַמַּלְוֶה אֲנִי מַלְוֶה לְךָ בִּשְׁבִיל הַנָּכְרִי וְלֹא יְהֵא סוֹמֵךְ הַמַּלְוֶה כְּלָל עַל הַלֹּוֶה כ״א עַל הַמַּשְׁכּוֹנוֹת וְהַלֹּוֶה הוּא מְסוּלָּק מִן הַמַּשְׁכּוֹן שֶׁהֲרֵי אִם אָבַד אֵין לוֹ דִּין וּדְבָרִים עִם הַמַּלְוֶה שֶׁהֲרֵי לֹא קִבְּלוֹ אֶלָּא מִיַּד נָכְרִי וּמוּתָּר לְיִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת עָרֵב בִּשְׁבִיל נָכְרִי דְּיִשְׂרָאֵל הַמַּלְוֶה לֹא בָּתַר עַרְבָא אָזִיל אֶלָּא בָּתַר לֹוֶה אָזִיל וְאִי לֹא יִפְרַע הַנָּכְרִי יִפְרַע הֶעָרֵב הַקֶּרֶן וְהָרִבִּית דְּהַשְׁתָּא הוּא דְּמוֹזִיף לְנָכְרִי:

תוספות

עָרֵב לְמַאן. מִי הוּא הַמַּלְוֶה שֶׁאֲנִי מוּתָּר לַעֲשׂוֹת לוֹ עָרֵב: **אֵלּוּ עוֹבְרִין.** מִשּׁוּם לֹא תְשִׂימוּן (שמות כב): **וְהָא כֵּיוָן דְּנָכְרִי בָּתַר עַרְבָא אָזִיל.** אֵינוֹ תּוֹבֵעַ אֶלָּא אֶת הֶעָרֵב: **הוּא נִיהוּ** דְּשָׁקִיל רִבִּית. עָרֵב זֶה הַלֹּוֶה מִן הַנָּכְרִי וְחָזַר וְהִלְוָה לְיִשְׂרָאֵל: **לָדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל.** יִתְבַּע מִן הַלֹּוֶה תְּחִלָּה וּכְשֶׁלֹּא יִמְצָא אֶצְלוֹ יִגְבֶּה מִן הֶעָרֵב וְהַשְׁתָּא אֵין הֶעָרֵב לֹוֶה מִתְּחִילָּה הִלְכָּךְ כִּי פָּרַע לְנָכְרִי הַהִיא שַׁעְתָּא הוּא דְּאוֹזְפֵיהּ לְחַבְרֵיהּ וּמַאי דְּמוֹזִיף לֵיהּ שָׁקִיל מִינֵּיהּ: **אָסוּר.** דְּהוּא נִיהוּ דְּקָא מוֹזִיף לֵיהּ בְּרִבִּית: **וְאִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל נָכְרִי.** אע״פ שֶׁיִּשְׂרָאֵל נוֹתְנוֹ לַחֲבֵירוֹ בְּמִצְוַת הַנָּכְרִי: **מוּתָּר.** דִּשְׁלוּחוֹ הוּא: **וְאִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל יִשְׂרָאֵל אָסוּר.** וְאַף עַל פִּי שֶׁקִּיבְּלָם זֶה מִיַּד נָכְרִי מִשּׁוּם דְּנָכְרִי שְׁלִיחַ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ: **בִּשְׁלָמָא סֵיפָא.** דְּקָתָנֵי אִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל יִשְׂרָאֵל אָסוּר דְּמַשְׁמַע שֶׁנָּכְרִי זֶה חָשׁוּב שְׁלוּחוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל חוּמְרָא דְּרַבָּנָן הוּא לְמֵיסַר דְּהָא דְּקי״ל דִּשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ בְּשׁוֹלֵחַ יִשְׂרָאֵל וּשְׁלִיחַ יִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר דְּמִתְּרוּמָה גַּמְרִינָן בְּפֶרֶק שֵׁנִי דְּקִדּוּשִׁין (דף מא:) אַתֶּם גַּם אַתֶּם לְרַבּוֹת שְׁלוּחֲכֶם מָה אַתֶּם בְּנֵי בְרִית. אַף שְׁלוּחֲכֶם בְּנֵי בְרִית: **אֶלָּא רֵישָׁא.** דְּקָתָנֵי אִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל נָכְרִי מוּתָּר: **כֵּיוָן דְּאֵין** תּוֹרַת שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי. וְיִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל קִיבְּלָם הוּא נִיהוּ דְּשָׁקִיל רִבִּית: **דְּאָמַר לוֹ** נָכְרִי. לְיִשְׂרָאֵל רִאשׁוֹן: **הַנִּיחֵם עַל גַּבֵּי קַרְקַע וְהִפָּטֵר.** וְכֵן עָשָׂה וּמִשָּׁם נְטָלָם יִשְׂרָאֵל שֵׁנִי: **כְּגוֹן שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן** הַנָּכְרִי בַּיָּד. וְקִבְּלָם מִן הָרִאשׁוֹן וּנְתָנָם לַשֵּׁנִי: **אַדַּעְתָּא** דִּידֵיהּ **דְּיִשְׂרָאֵל.** שֶׁהֲרֵי הוּא הֱבִיאוֹ אֶצְלוֹ וַהֲוֵי נָכְרִי שְׁלוּחוֹ וְנַחְמִיר מִדְּרַבָּנָן לְמֵיסַר כִּדְמַחְמְרִינַן בְּסֵיפָא: **שְׁלִיחוּת דְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ.** שֶׁיְּהֵא שְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ: **מִתְּרוּמָה גַּמְרִינָן לָהּ.** בְּקִדּוּשִׁין: **אֲבָל אֲנַן לְדִידְהוּ.** כְּגוֹן רֵישָׁא דִּבְרַיְיתָא הֲוֵי שָׁלִיחַ וְסֵיפָא לְחוּמְרָא כְּדַאֲמָרָן: **אֲנַן לְדִידְהוּ נַמִּי.** מָה אַתֶּם בְּנֵי בְרִית וְאַתֶּם הַיְינוּ שׁוֹלְחִים לֹא נֶאֶמְרָה שְׁלִיחוּת אֶלָּא בְּשׁוֹלֵחַ יִשְׂרָאֵל וְשָׁלִיחַ יִשְׂרָאֵל מַאן דְּגָרִיס הָכָא אַף שְׁלוּחֲכֶם בְּנֵי בְרִית מִשְׁתַּבֵּשׁ: **זְכִיָּה מִדְּרַבָּנָן אִית לֵיהּ.** שֶׁיְּהֵא יִשְׂרָאֵל זוֹכֶה לְצוֹרֶךְ נָכְרִי הִלְכָּךְ הַהוּא יִשְׂרָאֵל זוֹכֶה לֵיהּ מִדְּרַבָּנָן בְּהַלְוָאָה זוֹ מִיִּשְׂרָאֵל שֵׁנִי: **קָטָן לֵית לֵיהּ שְׁלִיחוּת.** דְּכִי כְּתַב שְׁלִיחוּת בְּגָדוֹל כְּתַב בְּרָאוּי לִתְרוֹם שֶׁיְּהֵא הֶקְדֵּשׁוֹ הֶקְדֵּשׁ וְדִיבּוּרוֹ חָל דְּגַבֵּי הֶקְדֵּשׁוֹת וּנְדָרִים אִישׁ כְּתִיב וְגַבֵּי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ וְגוֹ׳ (שמות כה):

אית ליה זכיה. דתנן זכין לקטן בפרק מי שמת (ב"ב קנו:): וְזָקְפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה. לאחר זמן חישב עמו על הרבית ונוסקן הכל ביחד במלוה וכתב לו שטר עליהם כך וכך אני חייב לפלוני: וְגוֹבֶה אֶת הָרִבִּית. דמשעת זקיפה הוי כגבוי: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ. אפיקא דפליג ושעמא כדמפרש ואזיל שלא יאמרו בו: שֶׁטֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רִבִּית. שכתוב בו פלוני לוה מפלוני מנה ברבית כך וכך לזמן פלוני: המוקדמין. למלוה: פסולין. דקנאי ולוה ושטר הלקוחות מזמן הכתוב בו ועדיין לא הלוה ושטר הלקוחות קודם למלוה ובא שקר: פסולים. וזה מוציא שטרו והוא קודם והוא שקר: ואינו טורף מן המשועבדין ואפי' מן המאוחר למלוה: ר"ם היא. דקנסה היתירא אטו איסורא: שמא יגבה מן זמן ראשון. דאיכא דלא מסיק אדעתיה לדקדק כל כך בזמן הלוואה לומר למלוה שטרך מוקדם ומקחי קדם להלואתך: פרידיסא. כרם: בבישנא. אטמין: ואפשיטא ליה יתירא. דקנסה המכירה אטו איסורא: שמא יגבה מן זמן ראשון. דאיכא דלא מסיק אדעתיה לדקדק כל כך בזמן הלוואה לומר שלא נתגייר אלא לאחר שנתגייר וקנה עליו במלוה וגבה את הקרן וגובה את הרבית ואם לאחר שנתגייר וקנה עליו במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית אם משנתגייר וקנה עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית כבי יוסי אומר נכרי שקנה עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית בין כך ובין כך גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר קנסינן להו משום איסורא תנן התם שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין מוקדמין מאמאי פסולין נהי דילא גבו מזמן ראשון ניגבו מזמן שני אמר ר' שמעון בן לקיש במחלוקת שניה ור"מ היא ורבי יוחנן אמר אפי' תימא רבנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון והוא נמי גבי נכרי דמסקינן ליה בפרידיסא לחבריה אלמלא תלת שני א"ל אי אפשר מזבנית ליה ניהלי מוטב ואי לא בבישנא ליה לשטר משבחתא ואמינא לקוחה היא בידי אולי קם אקנייה לבנו קטן והדר זבנה ניהליה וכיני ודאי לא היו יכיני זוזי בכולה בשטר דמו וגובה מנכסים משועבדים או דילמא בכולה ע"פ דמו ואינו גובה מנכסים משועבדים אמר אביי ולאו היינו דרבי יוסי דאמר ר' אפי' מודה בשטר שבחתו גובה מנכסים משועבדים ולפי זה בשמקשקה על רבא מהתיא דלשבח קרקעות בלא רבא היה יכול להקשות מיד לכ"ע מ"ש הכא דנאמן למור פרעתי ובנמצאת שאינו שלו אינו נאמן כל זמן ששטר מכר בידו אלא נטר עד לבסוף ומקשה על רבא מגבייית משעבדי השניני בפירוש בברייתא:

שטר שיש בו רבית קנסינן אותו ואין גובה לא את הקרן ולא את הרבית. פריב"ם דאין גובה ממשעבדי אבל מבני חרי גבי ע"מ אותו השטר דעדים אינם פסולים דאינם עדי חמס דאין מרחיקים כלום בדבר ופשיטא דמנא"ש (פ"ה) דמכלתין המוצא שטר שיש בו רבית יקרעינו בא לב"ד יקרעוהו והשתא אי גבי מבני חרי אמאי יקרעוהו מתני' עד שיגבה בו קודם ר"ל שאסור להשהותו מיהו נראה דר"מ קנסים לגמרי ולא גבי ביה כלל מטעם דלעיל ומוכח נמי דאין המוקדמים דמוקמינן בסמוך כר"מ ואף על גב שגם שם פי' בסוגטרס דאין פסולין אלא לגבות ממשעבדי אין נראה דפסולין משמע דלא גבי ביה כלל והא דפריך נהי דלא גבי מזמן ראשון ליגבי מזמן שני היה מצי למימר נמי נהי דלא גבי ממשעבדי ניגבי מבני חרי אלא רבותא פריך דאפי' ממשעבדי ניגבי מזמן שני ובסמוך דפריך אעובדא דפרידיסא אלא הא דאמר רבי יוחנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון ניקנה דלא ניתן ליתבח ולא משני משום דשעמא דלא ניתן ליתבח לא מהני אלא דלא גבי ממשעבדי משום ד"ס דורשי מהני לפוסלו לגמרי ולא גבי ביה כלל והא דילא מיבעיא ליה אלא אי גבי ממשעבדי אבל מבני חרי פשיטא ליה דגבי אף על גב דלא ניתן להיתבח התם הוא דפשיטא ליה דגבי היינו משום שהמוכר היה מודה להלוקח שלא פרע ועוד נראה דאפי' יש עדים אחרים או שחייב מודה אפ"ה קנסים ר"מ דקנסי משמע דאין גובה קרן דומיא דרבית ובתוספתא (שם) נמי משמע דאפילו במלוה על פה קנסים דקתני המלוה את חבירו ברבית וכא לפני ב"ד קנסינן אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית שהיה ר"מ אומר שטר שיש בו רבית כו' ובפ' המניח (ב"ק דף ל:) נמי מדמסיק להוהוא דקנסו גופו משום שבחן דמפסיד גוף המזמן הוא הדין דקנסים בגוף המלוה את חבירו ברבית וכא לפני ב"ד קנסינן אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית שהיה ר"מ אומר שטר שיש בו רבית כו' ובפ' המניח (ב"ק דף ל:) נמי מדמסיק להוהוא דקנסו גופו משום שבחן דמפסיד גוף המזמן הוא הדין דקנסים בגוף המלוה את חבירו ברבית וכא לדרשות דהתם בעבירה נעשית בגוף המזמן יותר מבאן דכאן עיקר בעבירה בשטר כדאמרינן התם משעת כתיבה עבד ליה שומא ולכך לא קנסו אלא בשטר ומיהו רבנן נראה דדרשי לא קנסו בלל ומשמע לכאורה דגבי לרבנן בשטר קרן אפילו ממשעבדי ור"מ נמי לא פליג אלא משום דקנסים ותימה דאמאי אין העדים פסולים ביון שעוברים על לא תשימון (שמות כב) אע"פ שאין

1 אית ליה זכיה. דתנן זכין לקטן בפרק מי שמת (ב"ב קנו:): וְזָקְפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה. לאחר זמן
2 חישב עמו על הרבית ונוסקן הכל ביחד במלוה וכתב לו שטר עליהם כך וכך אני חייב
3 לפלוני: וְגוֹבֶה אֶת הָרִבִּית. דמשעת זקיפה הוי כגבוי: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ. אפיקא דפליג ושעמא
4 כדמפרש ואזיל שלא יאמרו בו: שֶׁטֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רִבִּית. שכתוב בו פלוני לוה מפלוני מנה
5 ברבית כך וכך לזמן פלוני: המוקדמין. למלוה: פסולין. דקנאי ולוה ושטר הלקוחות קודם למלוה
6 ועדיין לא הלוה ושטר הלקוחות קודם למלוה
7 וזה מוציא שטרו והוא קודם והוא שקר: פסולים.
8 ואינו טורף מן המשועבדין ואפי' מן המאוחר
9 למלוה: ר"ם היא. דקנסה היתירא אטו איסורא:
10 שמא יגבה מן זמן ראשון. דאיכא דלא מסיק
11 אדעתיה לדקדק כל כך בזמן הלוואה לומר
12 למלוה שטרך מוקדם ומקחי קדם להלואתך:
13 פרידיסא. כרם: בבישנא. אטמין: ואפשיטא ליה
14 יתירא. דקנסה המכירה אטו איסורא: שמא
15 יגבה מן זמן ראשון. דאיכא דלא מסיק אדעתיה
16 לדקדק כל כך בזמן הלוואה לומר שלא נתגייר
17 אלא לאחר שנתגייר וקנה עליו במלוה גובה את הקרן וגובה
18 את הרבית אם משנתגייר וקנה עליו במלוה גובה
19 את הקרן ואינו גובה את הרבית כבי יוסי אומר
20 נכרי שקנה עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית בין כך ובין כך
21 גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר קנסינן להו
22 משום איסורא ורבנן סברי לא קנסינן התירא משום איסורא תנן התם שטרי חוב
23 המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין מוקדמין מאמאי פסולין נהי דילא גבו מזמן ראשון ניגבו
24 מזמן שני אמר ר' שמעון בן לקיש במחלוקת שניה ור"מ היא ורבי יוחנן אמר אפי'
25 תימא רבנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון דמסקינן ליה בפרידיסא לחבריה
26 אלמלא תלת שני א"ל אי אפשר מזבנית ליה ניהלי מוטב ואי לא בבישנא ליה לשטר משבחתא
27 ואמינא לקוחה היא בידי אולי קם אקנייה לבנו קטן והדר זבנה ניהליה וכיני ודאי לא
28 היו יכיני זוזי בכולה בשטר דמו וגובה מנכסים משועבדים או דילמא בכולה ע"פ
29 דמו ואינו גובה מנכסים משועבדים אמר אביי ולאו היינו דרבי יוסי דאמר ר' אפי'
30 מודה בשטר שבחתו גובה מנכסים משועבדים ולפי זה
31 בשמקשקה על רבא מהתיא דלשבח קרקעות בלא רבא היה יכול להקשות מיד לכ"ע מ"ש הכא דנאמן למור פרעתי ובנמצאת שאינו שלו אינו נאמן כל זמן ששטר מכר בידו אלא נטר עד
32 לבסוף ומקשה על רבא מגבייית משעבדי השניני בפירוש בברייתא:

קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי רבי מאיר וחכמים אומרים
גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר קנסינן
משום איסורא ורבנן סברי לא קנסינן התירא משום איסורא תנן התם שטרי חוב
המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין מוקדמין מאמאי פסולין נהי דילא גבו מזמן ראשון ניגבו
מזמן שני אמר ר' שמעון בן לקיש במחלוקת שניה ור"מ היא ורבי יוחנן אמר אפי'
תימא רבנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון דמסקינן ליה בפרידיסא לחבריה דתניא
אלמלא תלת שני א"ל אי אפשר מזבנית ליה ניהלי מוטב ואי לא בבישנא ליה לשטר משבחתא ואמינא לקוחה היא בידי אולי קם אקנייה לבנו קטן והדר זבנה ניהליה וכיני ודאי לא היו יכיני זוזי בכולה בשטר דמו וגובה מנכסים משועבדים או דילמא בכולה ע"פ דמו ואינו גובה מנכסים משועבדים אמר אביי ולאו היינו דרבי יוסי דאמר ר' אפי' מודה בשטר שבחתו גובה מנכסים משועבדים ולפי זה בשמקשקה על רבא מהתיא דלשבח קרקעות בלא רבא היה יכול להקשות מיד לכ"ע מ"ש הכא דנאמן למור פרעתי ובנמצאת שאינו שלו אינו נאמן כל זמן ששטר מכר בידו אלא נטר עד לבסוף ומקשה על רבא מגבייית משעבדי השניני בפירוש בברייתא:

מרחיקים יש לחם לפסול מידי דהוה לאעבריין אוכל נבילות לכהניא דקי"ל (סנהדרין דף כו.) כאביי דפסול והא דלא חשיב להו בפרק זה בורר (שם דף כז:) ה"נ לא חשיב להו אלא חדי בכלל מלוה הבאה ברבית כדמפרש התם מלוה הבאה ברבית והוא הדין נמי עדים בכלל ואין לפרש כגון שאין רבית מפורש בשטר אלא כתב סתם פלוני חייב לפלוני מנה וכללו הקרן עם הרבית והעדים לא ידעו דא"כ בקמגך דקאמר ר' יוחנן דמודו רבנן בשטרי חוב המוקדמין גזירה שמא יגבה מזמן ראשון ה"נ בגזור שמא יגבה רבית בתורת קרן ואין לומר נמי דהיינו שקרבות מפורש בשטר אין העדים עוברין על לא תשימון דהא רבית העדים דברי דין לא יגבו על לב רבית דתנן במתני' (לקמן דף עה:) דעדים עוברין היינו בשאין ניכר הרבית בשטר וידעים עדים שיש בו רבית דקא אתאי שטרא גופי' אמרי' בפרק המניח (ב"ק דף ל:) ובפרק המוכר פירות (ב"ב דף צד: ושם ד"ה וחכמים) דמשעת כתיבה עבד ליה שומא ר"ל דאיירי הכא ברבית דרבנן ולא מיפסלו באיסור דרבנן כיון שאין מרחיקים כלום אע"פ שבעבירה דאורייתא היו בפסלים אי נמי אפי' ברבית דאורייתא יש להקשיר דשמא לא תשימון לאינשי במלוה משמע להו ולא בעדים ולכך פשרים כדאמרינן נמי (לעיל דף ה:) לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו אבל קשה דשטרי חוב המוקדמים היאך העדים כשרים דמוקמינן לה כר"מ אבל לרבנן גובה מזמן שני ולר"מ נמי היה גובה אי לאו משום דקנסים ורבי יוחנן נמי לא קאמר דפסולים לרבנן אלא משום גזירה שמא יגבה מזמן ראשון והלא העדים הללו במתבחרין חתמו שקר והקדימו את הזמן ור"ל כגון שיש עדים שמעידין עליהם שהיו אנוסים מחמת נפשות או כגון שאומרים מעינו בשנת המלך אי נמי בשישפוך בין מלא בין חסר ולא הזכירו בשטר בכמה בשנת אלא בכמה בחודש:

מוֹדֶה בִּשְׁטָר שֶׁכְּתָבוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַיְּימוֹ וְגוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים אָמַר לֵיהּ רָבָא מִי דָּמֵי הָתָם נִיתָּן לְהִכָּתֵב הָכָא לֹא נִיתָּן לְהִכָּתֵב יָתֵיב מְרֵימַר וְקָאָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לִמְרֵימַר אֶלָּא הָא דְּאָמַר ר׳ יוֹחָנָן גְּזֵירָה שֶׁמָּא יִגְבֶּה מִזְּמַן רִאשׁוֹן נֵימָא לֹא נִיתָּן לִיכָּתֵב א״ל הָכֵי הַשְׁתָּא הָתָם נְהִי דְּלֹא נִיתָּן לִיכָּתֵב מִזְּמַן רִאשׁוֹן אֲבָל נִיתָּן לִיכָּתֵב מִזְּמַן שֵׁנִי הָכָא לֹא נִיתָּן לִיכָּתֵב כְּלָל אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא לְשֶׁבַח קַרְקָעוֹת כֵּיצַד הֲרֵי שֶׁגָּזַל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וּמְכָרָהּ לְאַחֵר וְהִשְׁבִּיחָהּ וַהֲרֵי הִיא יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ כְּשֶׁהוּא גּוֹבֶה גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים וּשְׁבַח גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין נֵימָא לֹא נִיתָּן לִיכָּתֵב הָכֵי הַשְׁתָּא הָתָם אִי לְמ״ד נִיחָא לֵיהּ דְּלֹא נִיקְרְיֵיהּ גַּזְלָנָא אִי לְמ״ד נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיקוּם בְּהֵימָנוּתֵיהּ מְפַיֵּיס לֵיהּ לְמָרֵיהּ וּמוֹקִים לֵיהּ לִשְׁטָרֵיהּ הָכָא לְאַבְרוּחֵי מִינֵּיהּ קָמְכַוֵּין שְׁטָרָא מְקַיֵּים לֵיהּ: **מתני׳** אֵין פּוֹסְקִין עַל הַפֵּירוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר יָצָא הַשַּׁעַר פּוֹסְקִין וְאע״פ שֶׁאֵין לָזֶה יֵשׁ לָזֶה הָיָה הוּא תְּחִילָּה לַקּוֹצְרִים פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַגָּדִישׁ וְעַל הֶעָבִיט שֶׁל עֲנָבִים וְעַל הַמַּעֲטָן שֶׁל זֵיתִים וְעַל הַבֵּיצִים שֶׁל יוֹצֵר וְעַל הַסִּיד מִשֶּׁשְּׁקָעוֹ בַּכִּבְשָׁן וּפוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַזֶּבֶל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֵין פּוֹסְקִין עַל הַזֶּבֶל אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה לוֹ זֶבֶל בָּאַשְׁפָּה וַחֲכָמִים מַתִּירִים וּפוֹסֵק עִמּוֹ בַּשַּׁעַר הַגָּבוֹהַּ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אע״פ שֶׁלֹּא פָּסַק עִמּוֹ בַּשַּׁעַר הַגָּבוֹהַּ יָכוֹל לוֹמַר תֵּן לִי כָּזֶה אוֹ תֵּן לִי אֶת מְעוֹתַי: **גמ׳** אָמַר ר׳ אַסִּי אָמַר ר׳ יוֹחָנָן אֵין פּוֹסְקִין עַל שַׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק אָמַר לֵיהּ ר׳ זֵירָא לְר׳ אַסִּי אָמַר ר׳ יוֹחָנָן אֲפִי׳ כְּדוּרְמוּס הַזֶּה אָמַר לֵיהּ לֹא אָמַר ר׳ יוֹחָנָן אֶלָּא בְּשׁוּק שֶׁל עֲיָירוֹת דְּלֹא קְבִיעֵי תַּרְעַיְיהוּ וּלְמַאן דְּסָלִיק אַדַּעְתִּין מֵעִיקָּרָא דְּאָמַר ר׳ יוֹחָנָן אֲפִי׳ כְּדוּרְמוּס הַזֶּה אֶלָּא מַתְנִי׳ דְּקָתָנֵי אֵין פּוֹסְקִין עַל הַפֵּירוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר יָצָא הַשַּׁעַר פּוֹסְקִין הֵיכִי מַשְׁכַּחַת לָהּ מַתְנִיתִין בְּחִיטֵּי דְּאַכַּלְבֵּי וְאַרְבֵי דְּמָשׁוּךְ תַּרְעֵיהּ טְפֵי ת״ר אֵין פּוֹסְקִין עַל הַפֵּירוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר יָצָא הַשַּׁעַר פּוֹסְקִין אע״פ שֶׁאֵין לָזֶה יֵשׁ לָזֶה הָיוּ חֲדָשׁוֹת מֵאַרְבַּע וִישָׁנוֹת מִשָּׁלֹשׁ אֵין פּוֹסְקִין עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר לֶחָדָשׁ וְלַיָּשָׁן הָיוּ לְקוּטוֹת מֵאַרְבַּע וּלְכָל אָדָם מִשָּׁלֹשׁ אֵין פּוֹסְקִין עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר לַלּוֹקֵט וְלַמּוֹכֵר אָמַר רַב נַחְמָן פּוֹסְקִין לַלְּקוּטוֹת כְּשַׁעַר הַלְּקוּטוֹת א״ל רָבָא לְרַב נַחְמָן מ״ש לוֹקֵט דְּאִי לֵית לֵיהּ יָזִיף מִלְּקוּט חַבְרֵיהּ בַּעַל הַבַּיִת נַמִּי יָזִיף מִלְּקוּט א״ל בַּעַל הַבַּיִת זִילָא בֵּיהּ מִילְּתָא לְמֵיזַף מִלְּקוּט אִיבָּעֵית אֵימָא מַאן דְּיָהֵב זוּזֵי לְבַעַל הַבַּיִת אַפֵּירֵי שַׁפִּירֵי יָהֵיב אָמַר רַב שֵׁשֶׁת אָמַר רַב הוּנָא אֵין לוֹוִין עַל שַׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף בַּר חָמָא לְרַב שֵׁשֶׁת וְאַמְרֵי לָהּ רַב יוֹסֵי בַּר אַבָּא לְרַב שֵׁשֶׁת וּמִי א״ר הוּנָא הָכֵי וְהָא בָּעֵי מִינֵּי׳ מֵרַב הוּנָא הָנֵי בְּנֵי בֵּי רַב דְּיָזְפֵי בְּתִשְׁרֵי וּפָרְעֵי בְּטֵבֵת שָׁרֵי אוֹ אָסִיר אָמַר לְהוּ הָא חִיטֵּי בְּהִינֵי וְהָא חִיטֵּי בְּשִׁילֵי אִי בָּעֵי זַבְנֵי וּפָרְעֵי לֵיהּ מֵעִיקָּרָא סָבַר רַב הוּנָא אֵין לוֹוִין כֵּיוָן דִּשְׁמָעָהּ לְהָא דְּא״ר שְׁמוּאֵל בַּר חִיָּיא א״ר אֶלְעָזָר לוֹוִין אָמַר אִיהוּ נַמִּי לוֹוִין תָּנוּ רַבָּנָן הַמּוֹלִיךְ חֲבִילָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם מְצָאוֹ חֲבֵירוֹ וְאָמַר לוֹ תְּנָה לִי וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ כְּדֶרֶךְ שֶׁמַּעֲלִין לְךָ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם

ברשות

רש״י

מוֹדֶה בִּשְׁטָר שֶׁכְּתָבוֹ. מֵאַחַר שֶׁהַלֹּוֶה מוֹדֶה שֶׁשְּׁטָר חוֹב שֶׁהוֹצִיא עָלָיו שְׁטַר אֱמֶת הוּא אֵין הַמַּלְוֶה צָרִיךְ לַחֲזֹר אַחַר הָעֵדִים הַחֲתוּמִין בּוֹ וּלְהָעִיד עַל חֲתִימָתָן וּלְקַיְּימוֹ וְה״נ הֲרֵי מוֹדֶה שֶׁמְּכָרוֹ לוֹ בְּאַחְרָיוּת וְאִם הַשְּׁטָר בָּטֵל לְעִנְיַן הַמְּכִירָה מִפְּנֵי שְׁטַר מַתָּנָה שֶׁקְּדָמוֹ לֹא בָּטִיל לְעִנְיַן אַחְרָיוּת: **לֹא נִיתָּן לִיכָּתֵב.** מֵאַחַר שֶׁנְּתָנוֹ כְּבָר בְּמַתָּנָה וְעַל כָּרְחוֹ כָּתְבוֹ לֵיהּ זֶה: **לְהָא שְׁמַעְתָּא.** דְּרָבָא: **נֵימָא לֹא נִיתָּן לִיכָּתֵב.** אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ לֹא בָּטִיל שְׁטָרָא מִשּׁוּם הַאי טַעְמָא: **לְשֶׁבַח קַרְקָעוֹת כֵּיצַד.** רֵישָׁא דִּידֵיהּ אֵין מוֹצִיאִין לַאֲכִילַת פֵּירוֹת וּלְשֶׁבַח קַרְקָעוֹת מִנְּכָסִי׳ מְשׁוּעְבָּדִים מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם וְקָא מְפָרֵשׁ לְשֶׁבַח קַרְקָעוֹת כֵּיצַד: **וַהֲרֵי הִיא יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ.** שֶׁל לוֹקֵחַ שֶׁהַנִּגְזָל מוֹצִיאָהּ בְּדִין: **כְּשֶׁהוּא גּוֹבֶה.** כְּשֶׁהַלּוֹקֵחַ גּוֹבֶה מָעוֹת מִן הַגַּזְלָן: **מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים.** טוֹרֵף לְקוֹחוֹת שֶׁלְּקָחוּ אַחֲרָיו מִפְּנֵי שֶׁהָאַחְרָיוּת שֶׁכָּתַב בִּשְׁטַר מְכִירָתוֹ קוֹדֶם לְמִקְחוֹ: **וּשְׁבַח מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין.** וְלֹא מִמְּשׁוּעְבָּדִים מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם דְּאֵין הַלְּקוּחוֹת יְכוֹלִין לְהִזָּהֵר בְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָה כְּגוֹן אַחְרָיוּת הַשֶּׁבַח וְהַפֵּירוֹת דְּבִשְׁלָמָא בַּקֶּרֶן נִזְהָרִין לְהָנִיחַ מָקוֹם לִגְבּוֹת מִמֶּנּוּ וְאִי לֹא נִזְהֲרוּ אַפְסִידוּ אַנַּפְשַׁיְיהוּ: **נֵימָא לֹא נִיתָּן.** שְׁטַר מְכִירָה זֶה לִיכָּתֵב שֶׁהֲרֵי גְּזוּלָה הָיְתָה וּבָטֵל הַשְּׁטָר וְאַחְרָיוּת שֶׁבּוֹ וְאַמַּאי גּוֹבֶה קֶרֶן מִנְּכָסִי׳ מְשׁוּעְבָּדִים: **אִי לְמ״ד.** בְּפ״ק (דף טו:): **נִיחָא לֵיהּ דְּלֹא לִיקְרְיֵיהּ גַּזְלָנָא.** אָדָם שֶׁמָּכַר שָׂדֶה גְּזוּלָה לַחֲבֵירוֹ מְחַזֵּר עַל הַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים וְלוֹקְחָהּ מֵהֶם לְהַעֲמִיד בְּיַד הַלּוֹקֵחַ כִּי הֵיכִי דְּלֹא לִיקְרְיֵיהּ גַּזְלָנָא: **מְפַיֵּיס לֵיהּ לְמָרֵהּ.** לוֹקְחָהּ מִן הַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים: **הָכָא אַבְרוּחֵי קָמְבָרַח לֵיהּ.** שֶׁהִקְנָה לִבְנוֹ קָטָן לְהַבְרִיחַ מִזֶּה: **שְׁטָרֵיהּ מְקַיֵּים לֵיהּ.** בִּתְמִיָּה אֵין דַּעְתּוֹ לְהַחֲזִיקָהּ בְּיָדוֹ הִלְכָּךְ לֹא נִיתָּן לִיכָּתֵב הוּא: **מתני׳ הָיָה הוּא תְּחִילָּה לַקּוֹצְרִים.** וְיֵשׁ לוֹ גָּדִישׁ וַעֲדַיִן לֹא יָצָא הַשַּׁעַר: **פּוֹסֵק עִמּוֹ.** בְּאֵיזֶה שַׁעַר שֶׁיִּרְצֶה לָתֵת לוֹ מֵאוֹתוֹ גָּדִישׁ דְּכֵיוָן דְּיֵשׁ לוֹ אֵין כַּאן רִבִּית דְּמֵעַכְשָׁיו הוּא קָנוּי לוֹ וְאע״פ שֶׁלֹּא מָשַׁךְ דְּכִי אֵין לוֹ נַמִּי אֲבַק רִבִּית מִדְּרַבָּנָן הוּא וְכִי יֵשׁ לוֹ לֹא גָּזוּר: **עַל הֶעָבִיט שֶׁל עֲנָבִים.** כְּלִי גָּדוֹל שֶׁצּוֹבְרִין בּוֹ אֶת הָעֲנָבִים לִפְנֵי דְּרִיכָה וְהֵם מִתְחַמְּמִין וּמִתְבַּשְּׁלִים לְהוֹצִיא יֵינָם יָפֶה יָפֶה וְשֶׁל זֵיתִים קָרוּי מַעֲטָן: **וְעַל הַבֵּיצִים שֶׁל יוֹצֵר.** פּוֹסֵק עִם הַיּוֹצֵר עַל הַקְּדֵירוֹת בְּאֵיזוֹ שַׁעַר שֶׁיִּרְצֶה וְאע״פ שֶׁלֹּא יָצָא הַשַּׁעַר אִם הִכְנִיס עָפָר וַעֲשָׂאוֹ בֵּיצִים שֶׁקּוֹרִין מעונט״ש וְעוֹשֶׂה מֵהֶם קְדֵירוֹת: **וְעַל הַסִּיד.** פּוֹסֵק עִמּוֹ מִשֶּׁיְּשַׁקְּעֶנּוּ בְּכִבְשַׁן אֲבָנִים וְהָעֵצִים לִשְׂרוֹף: ה״ג רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר לְעוֹלָם אֵינוֹ פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַזֶּבֶל עַד שֶׁיְּהֵא לוֹ זֶבֶל בָּאַשְׁפּוֹת: **וּפוֹסֵק עִמּוֹ כַּשַּׁעַר הַגָּבוֹהַּ.** אִם יִפְחוֹת הַשַּׁעַר מִמַּה שֶּׁהוּא עַכְשָׁיו תִּתֵּן לִי כַּשַּׁעַר הַזּוֹל שַׁעַר הַגָּבוֹהַּ הַיְינוּ בְּזוֹל שֶׁנּוֹתְנִין פֵּירוֹת הַרְבֵּה בְּדָמִים מוּעָטִים: **יָכוֹל הוּא לוֹמַר לוֹ.** כְּשֶׁיִּרְאֶה שַׁעַר הַזּוֹל: **תֵּן לִי כָּזֶה אוֹ תֵּן לִי מְעוֹתַי.** שֶׁהֲרֵי לֹא מָשַׁךְ וְיָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ וַאֲפִילּוּ מִי שֶׁפָּרַע לֵיכָּא הוֹאִיל וְלֹא נָתַן מְעוֹתָיו ע״מ לְקַבֵּל עַכְשָׁיו אֶלָּא לְאַחַר זְמַן וּבְתוֹךְ כַּךְ נִשְׁתַּנָּה הַשַּׁעַר סְתָם דַּעְתֵּיהּ דְּאִינִישׁ אַתַּרְעָא זוֹלָא פָּסִיק: **גמ׳ כְּדוּרְמוּס.** אִיטְלִיז רַב וְגָדוֹל: **בְּאַכַּלְבֵּי וְאַרְבֵי.** מִשֶּׁיַּתְחִילוּ בַּעֲלֵי בָתִּים וְאוֹצְרֵי פֵּירוֹת לִפְתּוֹחַ אוֹצְרוֹתֵיהֶם וּסְפִינוֹת בָּאוֹת בְּנָהָר הַמְּבִיאוֹת תְּבוּאָה לִמְכּוֹר: **דְּמָשׁוּךְ תַּרְעַיְיהוּ.** לִזְמַן מְרוּבֶּה: ה״ג בְּתוֹסֶפְתָּא הָיוּ חֲדָשׁוֹת מֵאַרְבַּע וִישָׁנוֹת מִשָּׁלֹשׁ: **אֵין פּוֹסְקִין עַל חֲדָשׁוֹת מֵאַרְבַּע עַד שֶׁיֵּצֵא שַׁעַר לֶחָדָשׁ וְלַיָּשָׁן.** דְּהָא דַּחֲדָשִׁים מֵאַרְבַּע מִשּׁוּם דְּלֹא יָבְשׁוּ עֲדַיִן כָּל הַצּוֹרֶךְ וְהַפּוֹסֵק עַל הַחֲדָשׁוֹת לֹא יְקַבְּלֵם הֵימֶנּוּ עַכְשָׁיו אֶלָּא לְאַחַר זְמַן כְּשֶׁיִּתְיַיבְּשׁוּ כָּל צָרְכָּם לְפִיכָךְ אֵין פּוֹסֵק עֲלֵיהֶם לְקַבֵּל עֲלֵיהֶן אַרְבַּע סָאִין בְּסֶלַע עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר בְּאַרְבַּע לֶחָדָשׁ וְלַיָּשָׁן: **הָיוּ שֶׁל לְקוּטוֹת מֵאַרְבַּע.** סְתָם תְּבוּאוֹת לְקוּטוֹת אֵינָן יָפִין שֶׁלּוֹקְטִין בְּכַמָּה שָׂדוֹת וּמְעָרְבִין שִׁבֳּלֵי שִׁיפוֹן עִם שִׁבֳּלֵי חִטִּין: **אֵין פּוֹסְקִין עִם בַּעַל הַבַּיִת מֵאַרְבַּע.** עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר שֶׁל ד׳ לַלּוֹקֵט וְלַמּוֹכֵר. תְּבוּאָה מְעוֹרֶבֶת: **יָזִיף מִלְּקוּט.** תְּבוּאָה מְעוֹרֶבֶת: **אֵין לוֹוִין עַל שַׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק.** אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֵין לוֹוִין מָעוֹת בְּדֶרֶךְ הַלְוָאָה ע״מ שֶׁאִם לֹא אֲשַׁלֵּם לְךָ מָעוֹת עַד זְמַן פְּלוֹנִי אֶתֵּן לְךָ פֵּירוֹת כְּשַׁעַר שֶׁל עַכְשָׁיו דְּאע״ג דְּדֶרֶךְ מֶקַח וּמִמְכָּר שָׁרֵי דֶּרֶךְ הַלְוָאָה אָסוּר וּבַהֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת מְפָרֵשׁ אֵין לוֹוִין סְאָה בִּסְאָה עַל סָמַךְ שַׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק דְּנֵימָא הוֹאִיל וְחִיטֵּי בְּהִינֵי וְחִיטֵּי בְּשִׁילֵי הֲוָה לֵיהּ כְּעַד שֶׁיָּבֹא בְּנִי אוֹ עַד שֶׁאֶמְצָא מַפְתֵּחַ (לקמן דף עה.): **דְּיָזְפֵי בְּתִשְׁרֵי.** מָעוֹת: **וּפָרְעֵי פֵּירוֹת בְּטֵבֵת.** כְּשַׁעַר שֶׁל תִּשְׁרֵי וְלַלָּשׁוֹן הָאַחֵר לוֹוִין חִטִּין וּפוֹרְעִין חִטִּין: **מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.** מִמָּקוֹם הַזּוֹל לִמְקוֹם הַיּוֹקֶר: **תְּנָה לִי.** וְאוֹלִיכֶנָּה וְאֶעֱשֶׂה צְרָכַי בַּמָּעוֹת עַד זְמַן פְּלוֹנִי:

ברשות

תוספות

יָזִיף מִלְּקוּט חַבְרֵיהּ. אִי לַאו מִשּׁוּם דְּמָצֵי לְמֵיזַף אע״ג דְּמָצֵי לְמִזְבַּן אֵין חָשׁוּב שַׁעַר לִפְסוֹק עָלָיו:

אֵין לוֹוִין עַל שַׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק. וּמַסְקָנָא דְּלוֹוִין לְפִי ה״ג דְּאַיְירֵי סְאָה בִּסְאָה מַיְירֵי בְּיֵשׁ לוֹ מָעוֹת לַלֹּוֶה דְּמָצֵי זָבֵין בְּשׁוּקָא אוֹ יֵשׁ לוֹ מְעַט כִּדְרַבִּי יִצְחָק בְּסוֹף פִּירְקָא (דף עה.) יֵשׁ לוֹ סְאָה לֹוֶה עָלֶיהָ כַּמָּה כּוֹרִים וְקַ״ק לָמָּה לִי שַׁעַר רַק שֶׁיִּמְצָא פֵּירוֹת לִקְנוֹת אֲפִילּוּ בְּיוֹקֶר וְאִית דְּגַרְסִינָן אֵין לוֹוִין עַל פֵּירוֹת שֶׁבַּשּׁוּק:

ברשות

ברשות מוכר. אם קיבל עליו מוכר אחריות הדרך: **מיתי.** דאין כאן מלוה עד שתמכר וקל מה שנמכר ביוקר של בעלים הראשונים הוא: **ברשות לוקח אסור.** דמהשתא מלוה הוא גבייה [ד]היכי ליה טופיינא מדמיה ברביתיה: **תנם לי.** ואובלכם כאן ואני אעלה לך לזמן פלוני מפירות שיש לי שם: **יש לו שם מיתר.** דמהשתא אוקמינהו ברשותיה ואע"ג דלא משיך סאה בסאה לאו רבית קצוצה היא אלא אבק רבית דרבנן וכי יש לו לא גזזה: **אין לו באותו מקום אסור.** דבשכר המתנתו נתן לו זה במקום היוקר: **והחמרים מעלים במקום היוקר בבמקום הזול ואין חוששין.** החמרים המשתכרים בתבואה ומביאים ממקום הזול למקום היוקר מותר להם ליקח מעות מבעלי בתים עשירים במקום היוקר ע"מ ליתן להם לזמן פלוני בפירות כשעיר מקום הזול ואין חוששין שיקחה רבית שכר המתנת מעות בדמקמקצ ואזיל: **מ"ט רב פפא אמר ניקח להו דמגלו להו תרגא.** שעל ידי מעותיו של זה הם ניכרים סוחרים ומביאים אותם בעלי בתים של מקום הזול ונותנין להם בהקפה ומשתכרים אצלם ואפילו לא היה זה ממתין להם שום זמן אלא להביא לו מיד נותן להם לסרוחין ולהיות שלוחים לקבל עליהם אחריות הדרך על כך: **דמזלי.** בני מקום הזול כשנושמעין שאין אלו משתכרין בה מזלי גבייהו כדי שלא ישמעו ידיהם מלהרגיל אצלם: **תגרא חריקא.** תגר שאינו ניכר עדיין למאן דאמר דמגלו להו תרגא איכא למ"ד דמזלי גבייהו ליכא דבירון שהוא נותנם במקומו בזול ולא מזלי גבייהו: **בבורא אזלן ארענ.** גרידי בזוזא: **בכפרי.** שם מקום: **אזלן שיתא.** גרידי בזוזא: **ונשקול שיתא.** בין המקבל עליה אנפא דאורחא אין כאן רבית ואפילו לא קבל עליה אנפא דאורחא קחני החמרים מעלים במקום היוקר בבמקום הזול: **מהו לעשות בגריטאות בן.** בשאר פרגמטיא בגון שברי זהב ופסלה ושאר מיני מתכות מי אמרינן תבואה דמידי דשכיח הוא דאזלי ואתו כל שעתא אמרינן ניקח להו דמגלו תרגא אי נמי דמזלי גבייהו אבל שאר פרגמטיא ליכא גילוי תרגא ולא אזלי גבייהו דמי שמכר לו עבשיו לא ימכור לו למחר ופרגמטיא שלקח היום אינו לוקח למחר: **פרידיקא.** לקנות יין מן הכרם בדמים פחותים כל פירות שנה זו בכך וכך ולוקחין אחד שהן בוסר או מתמד אבל עדיין לא הגיעו לביכורו: **רב אמר.** דמשום הקדמת מעות לזמן הבציר קמזוזל גבייה והני אגר נטר ליה: **בין חדיי ביה תיובא.** פעמים שיש לקלוקל בכרם בגון ברד או נשמים או קרח ומפסיד הכל ומקבל עליו כל ספיקי הפסד לא מיחזי כאגר נטר ליה. תיובא נראה בעיני דבר חדשה כמו קדושין (דף מ:) תוהא על הראשונות: **ומודה רב בתוך.** מקום שבוצרין כרמים בשוורים בעגלה ומוליכין את העגלה בין שורות הכרמים ומתקלקלין רגלי השוורים בקלחי שרשים שבקרקע והקפדן רב: **שבשי שיבשא.** בעלי בתים המלוים תבואה לארוסים לזרע ומשלמין להם לגורן שמוציאין מן השיבולת שיבשין וכן (ברכות דף ה:) ודלא יהיב מר שיבשא לארוסיה) [זבן שיבשיבא מארוסיה] ור"ח פירש שנותנין מעות לבעל הזמורות בכך וכך המשלו והם שוים יותר בשעת שזומר הכרמים וליכא תיובא בזמורות כמו בפירי וליכך מצרף שמואל להפופי בארענ:

רב

ברשות מוכר מותר. וכגון שנתן לו שכר בעמלו ומזונו שלא יהא טורח לו בשכר הלואה וא"ת א"כ מאי קמ"ל ור"ל דסיפא איצטריך ליה ברשות לוקח אסור דס"ד דילמא מיחזי כרבית קמ"ל: **החמרים** מעלין במקום היוקר בבמקום הזול. פירש בקונטרס אפילו אחריות הדרך בהליכה ובחזרה על החמרים ואי אפשר לומר כן דילעיל (דף סה.) גבי שרשא דרב חמא פי' בקונטרס גופיה שהרי אחריות ההליכה על רב חמא אע"ג דהוו שבקי ליה מיבקא ונקטי ליה שוקא ואפילו הכי היה שם אחריות עליהם של מקבלים יש להחזיר שם יותר מבאן דבשכר דשבקי ליה מיבקא ונקטי ליה שוקא יותר מבסחורות אחרות הויא שויא טפי והוי ובני לה ביוקר אבל כאן מה שהיו ניכרים סוחרים ע"י המעות ומגלו ליה תרגא כך היה נעשה להם בעמעות אחרים וכל לזין כמו כן משתכרים ועוד דפריך בקמוך אדרב דשקיל חמשה ומקבל אונקא דאורחא ונשקול שיתא ולא פריך לא ליקבל אונקא דאורחא אלא נראה דאחריות ההדרך בחזקתם עם התבואה ממקום הזול היה על בעה"ב והחמרים היו משתכרין בעמעות בהליכה ממקום היוקר למקום הזול בשום סחורה ואי לאו שהיו מגלו ליה תרגא או מזולי גבייהו הוה אסור דבשכר הלואה של הליכה היו טורחין להם בחזרה:

מאי טעמא ניקח להו דמגלי להו תרגא. לא ה"מ למימר כגון דהיכי ליה שכר עמלם כדפי' ברשות מוכר מותר כו' זה לא היה שום חידוש ור"ח פי' דאפילו שכירות החמרים נותן בעה"ב לחמרים ומ"מ נראה דמודה דילא יהיב שכר עמלם דאי יהיב לא הוה צריך בלל לטעמא דגלויי תרגא ואותלי גבייהו ומה שדחק ר"ח לומר שנותן שכר החמרי' לפי שדומה לו שכר מעט גלוי תרגא בחנם דחק דהקשלי חכמים ברבית דרבנן כמו לעיל (דף סט.) ריש עגלא לפטומא:

ניחא להו דמגלי להו תרגא. פירש בקונטרס ע"י מעות שבידים ניכרים סוחרים ומקיפין להם סחורות אחרות וקשה דקאמר איכא ביניהו תגרא חדתא ולפירושו איכא ביניהו נמי תגרא ישן דטעמא דמגלו להו תרגא ליכא שהרי ניכרים הם מימי קדם ונראה כפי' ר"ח דפירש דטעמא דמגלו להו תרגא שבעלי בתים המלוים להחמרים למקום הזול וחוזרין מתייקרין כאן ובעלי בתים מודיעין להם למכור: **בתורי** דקפיש פסיידיה. ר"ח גריס בתוריי ופי' שמוכר עגלים קטנים ולדות עדרו אשר יולדו לו בשנה זאת ומודה רב בהו דשרי שרגילות הרבה שמפילות והזה הקלקול יותר מתיובא של פרדס: **דשבשי** שיבשא. פי' בקונטרס בעלי בתים המלוים תבואה לארוסים לזרע ומשלמין לקח לגורן תבואה חדשה ולא אשכחן בשום דיוקא שקורין זה שיבולי ושיבשי היינו זמורות שמתגרם (בראשית מ) שלשה שרגים תלת שיבשין וכן (ברכות דף ה:) ודלא יהיב מר שיבשא לארוסיה) [זבן שיבשיבא מארוסיה] ור"ח פירש שנותנין מעות לבעל הזמורות בכך וכך המשלו והם שוים יותר בשעת שזומר הכרמים וליכא תיובא בזמורות כמו בפירי וליכך מצרף שמואל להפופי בארענ:

רב

רַב מָרִי בַּר רַחֵל. בִּימֵי רָבָא הָיְתָה בִּדְמַשְׁמַע הָכָא, וּבְפֶרֶק מִי שֶׁמֵּת (ב"ב דף קמט. ושם ד"ה רב) וּבְפֶרֶק הַחוֹלֵץ (יבמות דף מה: ושם ד"ה רבא) לֹא גָּרַס רַב אַכְּשֵׁרֵיהּ לְרַב מָרִי בַּר רַחֵל אֶלָּא רָבָא וְהָיָה בְּנוֹ שֶׁל אֶיסּוּר גִּיּוֹרָא וְעוֹד מָצִינוּ אַחֵר בְּנוֹ שֶׁל רַבָּה כִּדְאָמְרִי׳ בִּמְי שֶׁהִחְשִׁיךְ (שבת דף קנב. ושם ד"ה ואמרי) רַבָּה אֲבוּהּ דְּרַב מָרִי בַּר רַחֵל:

נָמַר שֶׁתָּא שָׁקֵל אֲגַר בֵּיתָא. פֵּי׳ בְּקוֹנְטְרֶס אֲגַר שָׁנָה שֶׁהַבָּאָה וּתְמִיהָ לְמָה לֹא הִמְתִּין עַד סוֹף הַשָּׁנָה דִּשְׁכִירוּת אֵינָהּ מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא לְבִסּוֹף וְשֶׁמָּא הָיָה מְנַהֲגָם לִיתֵּן הַשְׁכִירוּת בְּסוֹף כָּל חֹדֶשׁ וְכֵן מַשְׁמַע בְּמַתְנִיתִין לְעֵיל (דף סה.), גַּבֵּי מָרֵבִּים עַל הַשָּׂכָר אִי נַמִּי נָטַר שֶׁתָּא דַּיְינוּ (שְׁכִירוּת שֶׁל) שָׁנָה שֶׁנִּיָּה וּמִיהוּ קָשֶׁה לְמָה לֹא נִיכְּה לוֹ מִחוֹבוֹ וְשָׁמָא בְּטוּחַ הָיָה מִן הַנְּכָרִי שֶׁיִּפְרַע לוֹ אוֹ לְהַרְאוֹת שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ שָׂכָר שֶׁלֹּא יְהֵיהּ נִרְאֶה כְּיוֹשֵׂב בְּשִׂכַּר הַלְוָאָה וְא"ת מִכֹּחַ דִּינָא דְּבַר מְצָרָא הָיְתָה לוֹ לְרַב מָרִי לְהוֹצִיא מִיַּד רָבָא דְּדִמְאַרְנֵי לְעֵיל (דף סח.), מַאי מְשַׁכַּחְתְּ דְּשִׁכּוּחָא גַּבֵּיהּ וְהָא דְּאָמְרִינַן לְקַמָּן (דף קח:) דְּזָכִין מִן הַנְּכָרִי לְיִת בֵּיהּ מְשׁוּם דִּינָא דְּבַר מְצָרָא הָיְינוּ מְשׁוּם דְּמָצֵי אָמַר לֵיהּ אֲרֵיא אִבְרְחִי מִמְּצָרָךְ אֲבָל הָכָא רַב מָרִי שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ בֵּית אֲצָל בֵּית הַנְּכָרִי לֹא שַׁיְּיךְ הַאי טַעְמָא וְאַדְרַבָּה הַיְפֵּיסַת שָׁכָר זְמַן שֶׁלֹּא קָנָאוֹ רָבָא הָיְתָה דָּר בּוֹ רַב מָרִי בְּשִׁבְיָל רַבִּית וְ"ל דְּרַב מָרִי לֹא הָיָה רוֹצֶה לְקַנּוֹתוֹ:

דְּמָתַם מִשְׁנָתֵנוּ שֶׁתָּא. וְלֹא הָוֵה מָצֵי נְכְרִי לְסַלּוּקֵי וְחָשׁוּב כְּמָכַר אֲצָלוֹ כָּל אוֹתָהּ שָׁנָה כְּמוֹ לְעֵיל (דף סז:) בְּאִתְרָא דְּלֹא מִסְלְקִי וְהִשְׁתָּא נִישְׁקוֹל מֵר אֲגַר בֵּיתָא דְּחִשִּׁיכ בְּאִילּוּ הָוָה הַבַּיִת מְמוּשְׁכָן לוֹ מֵרָבָּא שֶׁאִם הָיָה בָּא רָבָא לְהַחֲזִיק בְּבֵית הָיָה מוֹנֵעַ רַב מָרִי אִם הָיָה רוֹצֶה עַד שִׁיִּפָּרַע לוֹ מִעוֹתָיו הַלְכָךְ הָוֵה חָשִׁיב רָבָא כְּלוֹזֶה וְאָסוּר רַב מָרִי לְדוּר בּוֹ בְּחָנָם וְרָבָא הִשְׁוִיבוֹ דִּלְא עָדִיף מִגַּבְרָא דְּאַתֵּי מִינַּיהּ:

הַשְׁתָּא נִישְׁקוֹל מֵר אֲגַר בֵּיתָא. מַשְׁמַע דְּיָכוֹל אָדָם לְמַכּוֹר מַה שֶּׁהִשְׁכִּיר בְּיַד אֲחֵרִים וְכֵן מַשְׁמַע בְּפֶרֶק הָאוֹמֵר מִשְׁקֵלִי (ערכין דף כא. ושם ד"ה ה"ג) דְּאִם הִקְדִּישׁ הַמַּשְׂכִּיר אֶת הַבַּיִת אֵין הַשּׂוֹכֵר רַשַּׁאי לְדוּר בּוֹ יוֹתֵר וְאִם דָּר בּוֹ מָעֵל וְקָשֶׁה דְּאָמְרִי׳ בְּפֶרֶק אע"פ (כתובות דף נט: ושם ד"ה שדה) וּבְפֶרֶק בְּתֶרֶא דְּנָדָרִים (דף פו.), בַּיִת שֶׁמִּשְׁכְּנָתְנִי לְךָ לִכְשֶׁאֶפְדֶּנּוּ מִמְּךָ תִּיקּוֹדֵשׁ קְדֻשָּׁה מִשְׁמַע שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהוּא מְמוּשְׁכָּנָת אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ וְ"ל דְּמָה שֶׁיִּתֵּר עַל הַחוֹב יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ וְלִמְכּוֹר אֲבָל גּוּבְהּ תְּחִילָּה חוֹבוֹ וּמַה שֶּׁאֵין יָכוֹל לְדוּר בּוֹ לְפִי שֶׁהַקְּדֻשָּׁה מְעוֹרֶרֶת בּוֹ וְיִמְכּוֹר הַבַּיִת וְיִקַּח זֶה שֵׁכֶר שְׁנָתוֹ **וְיִשְׁפֵּי** לֵיהּ טְפֵי. אֵין זֶה רִבִּית מֵאוֹתָהּ שֶׁלֹּא הָיוּ מְזַכִּירִים שְׁנוֹתֵינוּ בְּשִׁבְיל מְעוֹתָיו שֶׁהָיוּ בְּטֵלִין אֲצָלָם כִּדְפֵּירֵשׁ בְּקוֹנְטְרֶס וְלֹא דָּמֵי לְהִלְוָהוּ וְדָר בְּחֶצְרוֹ שֶׁעָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר (לעיל דף סז: אע"פ שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר שֶׁיְּהֵא דָּר בְּשִׁבְיל בְּטוּל מְעוֹתָיו דְּשׁאנוּ הָתָם שֶׁעֲדַיִן חַיָּיב לוֹ: **מִשְׁתַּעֲבְדִי** בֵּהּ טְפֵי. אֵית סְפָרִים דְּלֹא גָּרְסִי טְפֵי שֶׁלְּבְסוֹף הָיוּ מַחֲזִירִים לָהֶם מְעוֹת הַבְּרִגָּא שֶׁנּוֹתְנִין בָּעֲבוּרָם וְכָל מַה שֶּׁיְּהֵא מִשְׁתַּעְבְּדִין בָּהֶן הָיָה בְּשׂכַר הַלְוָאָה: **אַפְרְווֹתָא** דְּזוּלְשָׁפֵּט. הָכָא מִשְׁמַע שֶׁהָיָה שָׁם מָקוֹם הַזּוּל וְהַמּוֹשֵׁל פִּירוּת (ב"ב דף צא.) מִשְׁמַע שֶׁהָיוּ מוֹלִיכִין שָׁם הַיֵּינוֹת כְּדֵי לְמוֹכְרָן בְּיוֹקֶר וְ"ל שֶׁהָיְתָה עוֹמְדָת בֵּין מְדִינָה שֶׁהָיָה שָׁם יַיִן לָרוֹב וּבֵין מְדִינָה שֶׁלֹּא הָיָה נִמְצָא שָׁם יַיִן וְהָיוּ מְבִיאִים שָׁם מִמָּקוֹם הַזּוּל וּבָאִים מִמָּקוֹם הַיּוֹקֶר שָׁם לִקְנוֹת:

הָתָם בְּיִדּוֹ הָכָא לְאוֹ בְּיִדּוֹ. תִּימַהּ בְּמאי הָוֵי טְפֵי בְּיִדּוֹ הָתָם מֵהָכָא דְּאִי מִיירֵי הָתָם שֶׁיֵּשׁ בְּיִדּוֹ תְּבוּאָה לְזוּזֵי הָכָא נַמִּי אִם יֵשׁ לוֹ יַיִן הָוֵי בְּיִדּוֹ וְאִי חָשִׁיב הָתָם מְשׁוּם דְּיֵשׁ בְּיִדּוֹ לִקְנוֹת הָכָא נַמִּי בְּיִדּוֹ לִקְנוֹת וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָכָא אֵין בְּיִדּוֹ בְּשׂכַר הַזּוּל דְּוולְשָׁפֵּט לֹא מְשִׁיךְ כּוּפֵּי הַאי דְּשָׁמָא בְּשָׁבִיב לִקְנוֹת לֹא יִמְצָא בְּאוֹתוֹ שַׂעַר אֲבָל בְּאִם אוֹבִיר בְּיִדּוֹ לִקְנוֹת חִטִּין שְׁאִם לֹא יִמְצָא בְּזוּל יִקָּנֶה בְּיוֹקֶר:

הכא

רַב מָרִי בַּר רַחֵל מַשְׁכַּן לֵיהּ הַהוּא נְכְרִי בֵּיתָא הֲדַר **זַבְנָהּ** לְרָבָא **נָמַר** תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא שָׁקֵל אֲגַר בֵּיתָא **אָמְטֵי** לֵיהּ לְרָבָא אָמַר לֵיהּ הַאי דְּלָא אָמְטֵאי לְמַר **אֲגַר בֵּיתָא** דְּלָא מְסַלְּקִי לִי הַשְׁתָּא א"ל אִי הָוֶה יָדְעָנָא דַּהֲוָה **לְשַׁקּוֹלֵי** מַר אֲגַר בֵּיתָא א"ל אִי הָוֶה יָדְעָנָא דַּהֲוָה **מְמוּשְׁכָּן** לֵיהּ לְמַר לָא הָוֶה זַבְינָנָא לֵיהּ הַשְׁתָּא **בְּרִינְהוּ** עֲבַדִינַן לָךְ כָּל אֵימַת דְּלָא מְסַלְּקִי לִי בְּזוּזֵי **לָא שָׁקֵיל** אֲגַר בֵּיתָא אֲנָא נַמִי לָא שָׁקִילְנָא מִינָּךְ **אֲגַר** בֵּיתָא עַד דְּמְסַלְּקְנָא לָךְ בְּזוּזֵי אָמַר לֵיהּ רָבָא **מְבַרְנִישׁ** לְרַב מַתְּנָא דְּקָא אֲכִלִי רִבִּיתָא **דַּיְרֵנִי** זוּזֵי אַחֲמְרָא בְּתִשְׁרֵי וּמְבַחֲרֵי לְהּ בְּמִטְבַּח אָמַר לֵיהּ אֵינְהוּ נַמִי אַחֲמְרָא קָא יַהֲבֵי אַחֲלְפָא לֵיהּ קָא יַהֲבֵי **מְעַיְּקָא** דְּחַמְרָא חַמְרָא דְּחַלְפָא חַלָּא הַהִיא שַׁעֲתָא **הוּא** דְּקָמְבְּחֲרֵי רְבִינָא הָוֶה יָהֵיב זוּזֵי לְבֵנֵי אִקְרָא **דְּשַׁנְוּנְהוּ** וְשָׁפְכֵי לֵיהּ טְפֵי כּוּפֵיהּ אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב **אֲשֵׁי** אָמַר לֵיהּ מִי שָׁרֵי אָמַר לֵיהּ אֵין אֲחוֹלֵי הוּא **דְּקָא** מְחַלֵּי גַּבְּךְ אָמַר לֵיהּ הָא אַרְעָא לְאו דִּידְהוּ **הִיא** אֶלָּא **דְּקָא** מְעַיְּקֵי לְהוּ אַרְעָא לְמִסְקָא מִשְׁעַבְּדָא וּמַלְּבָּא **אָמַר** מָאן דַּיְיהִיב טַסְקָא לֵיכוֹל אַרְעָא אָמַר לֵיהּ רַב **פַּפָּא** לְרָבָא חֲזֵי מַר הֵנֵי רַבָּנַן דְּיָהֲבֵי זוּזֵי אַכַּרְגָּא **דְּאִינְּשֵׁי** וּמְשַׁעְבְּדֵי בְּהוּ טְפֵי אָמַר לֵיהּ הָשְׁתָּא אִיכּוּ **שְׁכִיבָא** לֹא אָמְרִי לְכוּ הָא מִילְתָא הָכֵי אָמַר רַב **שֵׁשֶׁת** מוֹהַרְקְיוֹהוּ דְּהֵנֵי בְּמַפָּקָא דְּמַלְבָּא מָנַח וּמַלְבָּא **אָמַר** מָאן דְּלֹא יְהִיב כַּרְגָּא לְשַׁעְבּוּדֵי לְמָאן דְּיָהֵיב **כַּרְגָּא** רַב סְעוֹרָה אַחוֹתָךְ דְּרָבָא הָוֶה תָּקִיף אִינְשֵׁי **דְּלֹא** מַלְּווּ וּמְעַיְּיל לְהוּ בְּגוֹהֲרָקָא דְּרָבָא אָמַר לֵיהּ **רָבָא** שַׁפִּיר קָא עָבְדַת דְּתָנִינָא רָאשֵׁי שָׁאֲנוּ נוֹהֲגִ **בְּשׁוּעָרָה** מְנַיַּן שֶׁאָתָה רַשַּׁאי לְהִשְׁתַּעְבֵּד בּוֹ תַּלְמוּד **לוֹמַר** לְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבוֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם יָכוֹל אֲפִילּוּ **נוֹהֵג** בְּשׁוּעָרָה ת"ל וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו **וְגוֹ'** אָמַר רַב הָאי מַאן דְּיָהֵיב זוּזֵי לְחַבְרֵיהּ **לְמִיזְבַּן** לֵיהּ חַמְרָא וּפְשַׁע וְלֹא זָבַן לֵיהּ מְשַׁלֵּם **לֵיהּ** כַּרְקָא אָזִיל אַפַּרְווֹתָא דְּזוּלְשָׁפֵּט אָמַר אֲמֵימַר **אֲמַרְתָּא** לְשַׁמְעָתָא קַמֵּיהּ דְּרַב וְיָבִיב מִנַּהְרְדָּעָא אָמַר **כִּי** קָאָמַר רַב חָמָא הָנֵי מִילֵי בֵּיוָן סְתָם אֲבָל בֵּיוָן זֶה לֹא מִי יֵימַר דְּמִזְבַּן לֵיהּ נִיהֲלֵיהּ **רַב** אַשֵׁי אָמַר אֲפִי' יֵין סְתָם נַמִי לֹא מַאי מַעֲמָא אַמְמַכְתָּא הִיא וְאַמְמַכְתָּא לֹא קָנֵיא **וּלְרַב** אַשֵׁי מַאי שְׁנָא מֵהָא דְּתָנַן אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעֱבִיד אֲשַׁלֵּם בְּמִיטְבָּא **הָתָם** בְּיִדּוֹ הָכָא לְאו בְּיִדּוֹ

תוספות

רַב מָרִי בַּר רַחֵל. בַּת שְׁמוּאֵל הָוֶה וְנִשְׁבֵּית וְנִשְׁאֲתָהּ נְכְרִי וְנִתְגַּיֵּר וְשָׁמְעִיהּ אִיסּוּר גִּיּוֹרָא וְרַב מָרִי הוֹרָתוֹ שֶׁלֹּא בְּקִדּוּשָׁה וְלִידְתוֹ בְּקִדּוּשָׁה וּמַחֲמַת בְּתוּלוֹ תְּלָאוּהוּ עַל שֵׁם אִמּוֹ: **חָיֵיר.** נָכְרִי וְטוֹב וְאִי הָוֵי שְׁקֵלִי לֵיהּ מִשְׁתְּרֵי דְּלָמָא הָוֵי מְחַמְּרִינַן וְאִשְׁתַּכַּח דְּמִשּׁוּם דְּאָקְדִימוּ מֵעוֹת בְּתִשְׁרֵי וְעַדַיִין לֹא יָצָא הַשֵּׂעָר קִיבֵּל עָלָיו הַמּוֹכֵר אַחֲרָיוֹת וְלֹא דָּמֵי לְהָהוּא דְּלְעֵיל (דף עב:) דְּיֵשׁ לוֹ חִטִּין לְפִי שֶׁהַיַּיִן רָגִיל לְהַחֲמִיץ וְשָׁמָא נָחֲמִיץ: **מְעִיקְּרָא.** מִשְּׁעָה שֶׁלָּקְחוּ: **דְּחַמְרָא חַמְרָא דְּחַלָּא.** קִלְקוּלוֹ בְּתוֹכוֹ הוּא אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר וְיֵין הַמְקוּלְקָל לֹא לָקַח הַיְמִנוּ: **לְבֵנֵי אִקְרָא דְּשַׁנְּוּנְהוּ.** שֶׁנִּוְּונוּהָ שָׁם הַנָּהָר אִקְרָא קוֹנְטְרִיסָ"ה בְּלַע"ז יוֹשְׁבִים עַל שְׂפַת אוֹתוֹ נָהָר וְהָיְתָה לְהוּ רְבִיעָא זוּזֵי לִפְנֵי הַבְּצִיר לְתַת לוֹ הַיַּיִן בְּשָׁעַת הַבְּצִיר כְּשֶׁאֵר הַיְּוצְאִי: **וְשַׁפְכֵי לֵיהּ טְפֵי כּוּפֵיהּ.** מִדַּעְתָּם שֶׁלֹּא בְּתוֹאַם: **אַחוֹלֵי קָמְחֲלֵי נָפֵל.** הוֹאִיל וְלֹא פִּסְקָה עַמָּהֶם וּמִדַּעְתָּם נוֹתְנִים לָךְ וְאֵין מַזְכִּירִים לוֹמַר בְּשׂכַר מְעוֹתֵיךָ שֶׁהָיוּ בְּטֵילִים מִצִּדְנוּ מַתָּנָה בְּעָלְמָא הִיא: **וְקָא אַרְעָא לְאו דִּידְהוּ הִיא.** אֶלָּא שֶׁהָיוּ עֲשִׁירִים וְרוֹאִין בְּנֵי אָדָם שֶׁהִנִּיחוּ שְׂדוֹתֵיהֶם וּבָרְחוּ וְאֵין נוֹתְנִים מֵס הַקַּרְקַע לְמָלְכָּא וְהֵם נוֹטְלִים הַשְּׂדוֹת וְהַכְּרָמִים וּפוֹרְעִין מֵס לְמָלְכָּא וְשָׁמָא הַיַּיִן שֶׁאֵנִי לוֹקֵחַ מֵהֶם גַּזֵּל הוּא בְּיָדָיו דְּקַרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת וְהַרֵי הִיא שֶׁל בְּעָלִים וּפִירוֹת גָּזַל: **מַסְקָא.** מֵס שֶׁל קַרְקַע: **בְּרָגָא.** פֶּסֶק גּוּלְגֹּלֶת שֶׁהָיוּ כָּל הַיְּהוּדִים בָּל אֶחָד נוֹתֵן פֶּסֶק גּוּלְגֹּלְתּוֹ לְמָלְכָּא: **מוֹהַרְקְיוֹהוּ.** חוֹתֵם עֲבוֹדוֹת שֶׁלָּהֶם: **בְּמַפָּקָא.** בְּאַרְגָּז שֶׁל מֶלֶךְ מוּנָּח וְהָרֵי כּוּלָּם עֲבָדִים לוֹ דְּדִידֵיהּ דְּמַלְבָּא דִּינָא: **תְּקִיף.** כּוֹפֶה: **נוֹהֲרָקָא.** עֲגָלָה מוּכָנָה לְמַרְכַּבְתָּן אָדָם וּבִלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז רייטווג"ן: **בָּהֶם תַּעֲבוֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם.** נִמִּי תַּעֲבוֹדוּ: **לְמִיזְבַּן לֵיהּ חַמְרָא.** לִקְנוֹת לוֹ יַיִן בְּזְמַן הַבְּצִיר וּמְשַׁלֵּם לָן יַיִן לְפִי דְּמִים קְלִים שְׁקוֹנִין אוֹתוֹ: **אַפַּרְווֹתָא דְּזוּלְשָׁפֵּט.** שֵׁם הַמָּקוֹם שֶׁהַיַּיִן נִיקָּח וְנִמְכָּר לְשָׁם לְרוֹב הַלּוֹקְחִין יַיִן בְּימוֹת הַבְּצִיר: **אַמְמַכְתָּא הִיא.** אַפִּילּוּ הַבְטִיחוֹ וְאָמַר אִם אֵינִי קוֹנֶה לְךָ אֶפְרַע מִשֶּׁלִּי אֵין זוֹ אֶלָּא אַמְמַכְתָּא הוֹאִיל וְלֹא קָנוּ מִיָּדוֹ: **אִם אוֹבִיר לָךְ וְלֹא אֶעֱבִיר.** גַּבֵּי מְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ לְמָחֳרָת וְהוֹבִירָהּ שֶׁלֹּא חֲרָשָׁהּ וְלֹא זְרָעָהּ שָׁמַיִן אוֹתָהּ בְּמָה הָיְתָה רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לוֹ שְׂכַר כְּתֻבּוֹ לוֹ מִתְּחִילָּה אִם אוֹבִיר כו' בְּפֶרֶק הַמְקַבֵּל (לקמן דף קו.) אֶלָּמָא בֵּיוָן דְּאִפְסְדֵיהּ בְּהָכֵי וְלֹא סָמַךְ לְאוֹ אַמְמַכְתָּא הִיא שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עָלָיו אֶלָּא כְּדֵי הַפְּסַד שֶׁהִפְסִידוּ:

לאו

חֲלִית הַבּוֹר וְהַפַּלַּע, גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים, לַמִּרְפֶּסֶת. פָּחוּת מִכָּאן, לֶחָצֵר. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים, בִּסְמוּכָה. אֲבָל בְּמַפְלֶגֶת, אֲפִילּוּ הִיא גְבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, לֶחָצֵר.

אֵי זוֹ הִיא סְמוּכָה? כָּל שֶׁאֵינָהּ רְחוֹקָה אַרְבָּעָה טְפָחִים.

גְּמָרָא – וְלֹא שֶׁל תַּחְתּוֹנִים הוּא? אָמַר רַבִּי יוּדָן: זֹאת אוֹמֶרֶת חֲרֵבַת רְאוּבֵן בְּתוֹךְ חֲצַר שִׁמְעוֹן, וְשִׁמְעוֹן מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּמִי שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ.

פְּשִׁיטָא הָדָא מִלְּתֵיהּ: לָזֶה בְּפָתַח וְלָזֶה בְּפָתַח – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין, מִן הַבַּיִת שֶׁבּוֹ שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת,

לָזֶה בִּזְרִיקָה וְלָזֶה בְּשִׁלְשׁוּל. שְׁמוּאֵל אָמַר: שִׁלְשׁוּל מַתָּר, שֶׁהוּא כְּדַרְכּוֹ, וּזְרִיקָה אֲסוּרָה שֶׁאֵינָהּ כְּדַרְכָּהּ.

[דף נ"ב ע"א]

רַב אָמַר: לֹא עָשָׂה כְּלוּם.

מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רַב: כָּל שֶׁגָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים – לְמִרְפֶּסֶת, פָּחוֹת מִכֵּן – לֶחָצֵר. לֹא לָזֶה בִּזְרִיקָה וְלֹא לָזֶה בְּשִׁלְשׁוּל הִיא מַתְנִיתָא,

בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים לָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים לַתַּחְתּוֹנָה. מַה פְּלִיגִין? רַב וּשְׁמוּאֵל בְּשָׁוֶה.

הָיָה שָׁם חֲרָבָה, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: נוֹתֵן חֲרָבָה לִבְעָלֶיהָ.

עַד כְּדוֹן בְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֲרָבָה דֶּרֶךְ פִּתְחוֹ, הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֲרָבָה דֶּרֶךְ חַלּוֹן, רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: אֲפִילּוּ כֵּן נוֹתֵן חֲרָבָה לִבְעָלֶיהָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר בֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּשֵׁם רַב הוֹשַׁעְיָה: הָיוּ שָׁלֹשׁ, זֶה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֲרָבָה דֶּרֶךְ פִּתְחוֹ וְזֶה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֲרָבָה דֶּרֶךְ פִּתְחוֹ וְהָאֶמְצָעִית אֲסוּרָה.

אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהָאֶמְצָעִית שֶׁל שְׁנֵיהֶן, אֲבָל אִם הָיְתָה אֶמְצָעִית לְאֶחָד מִן הַשּׁוּק – זֶה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאַחַת וְזֶה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאַחַת וּבַשְּׁנִית.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָעוֹמֵד וְהֶחָלָל מִצְטָרְפִין לְאַרְבָּעָה, וְהוּא שֶׁיְּהֵא הָעוֹמֵד רַבָּה עַל הֶחָלָל.

רַבִּי זְעֵירָא בָּעֵי: עַד שֶׁיְּהֵא עוֹמֵד שֶׁפָּאן וְעוֹמֵד שֶׁפָּאן רַבָּה? אָמַר רַבִּי יוֹסָה: פְּשִׁיטָא לְרַבִּי זְעֵירָא שֶׁאֵין הָעוֹמֵד מִצַּד מִצְטָרֵף, פְּשִׁיטָא לֵיהּ שֶׁיְּהֵא הָעוֹמֵד מִצַּד אֶחָד רַבָּה. לֹא צְרִיכָה דִּלֹא אֲפִילּוּ עוֹמֵד הַשֵּׁנִי.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מִשְּׁלֹשָׁה וְעַד אַרְבָּעָה

[דף נ"ב ע"ב]

הֵיא מַתְנִיתִין, פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה – אֲפִילוּ יוֹתֵר מֵעֲשָׂר מַתָּר. אַרְבָּעָה – אֲפִילוּ פָּחוֹת מֵעֲשָׂר אָסוּר. אֶלָּא אֲנַן קַיְימִין מִשְּׁלֹשָׁה וְעַד אַרְבָּעָה,

בְּשֶׁאֵין שָׁם תִּקְרָה, אֲבָל יֵשׁ שָׁם תִּקְרָה, אֲפִילוּ גָּבוֹהַּ כַּמָּה – שֶׁל תַּחְתּוֹנִים הוּא. אָמַר רַבִּי: בְּשֶׁאֵין שָׁם נָקָב, אֲבָל אִם יֵשׁ שָׁם נָקָב – מִשְׁתַּמֵּשׁ דֶּרֶךְ הַנָּקָב.

הֲלָכָה ד' מַתְנִי' – הַנּוֹתֵן אֶת עֵרוּבוֹ בְּבֵית שַׁעַר, אֲכַסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת, אֵינוֹ עֵרוּב. וְהַדָּר שָׁם, אֵינוֹ אוֹסֵר עָלָיו.

בְּבֵית הַתֶּבֶן וּבְבֵית הַבָּקָר וּבְבֵית הָעֲצִים וּבְבֵית הָאוֹצָרוֹת, חֲרֵי זֶה עֵרוּב. וְהַדָּר שָׁם, אוֹסֵר עָלָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ שָׁם תְּפִיסַת יָד שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אֵינוֹ אוֹסֵר עָלָיו.

גְּמָרָא – רַבִּי יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב: הֶדָא דְּאַתְּ מַר, בְּבֵית שַׁעַר שֶׁל יָחִיד, אֲבָל בְּבֵית שַׁעַר שֶׁל רַבִּים – חֲרֵי זֶה עֵרוּב וְהַדָּר שָׁם אוֹסֵר עָלָיו.

דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי אָמְרֵי: אֲפִילוּ יָתֵד לִתְלוֹת בָּהּ מִנְעָלוֹ. רַבִּי בָּא בַּר חִינָּנָא אָמַר: אֲפִילוּ נִשְׁתּוּת, אֲפִילוּ טַבְלָא. רַב אָמַר: וּבִלְבַד דָּבָר הַנִּטָּל בַּשַּׁבָּת.

אָמַר רַבִּי בָּא: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין לִפְנִים מִבֵּיתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, נִכְנַס שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּתוֹ, אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רַב, אָמַר: כֵּיוָן שֶׁזָּקוּק לִתֵּן לִפְנֵיהֶן מַיִם כְּמוֹ שֶׁהוּא דָּבָר הַנִּטָּל בַּשַּׁבָּת. רַבִּי יַעֲקֹב בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: תַּלְמִידוֹ דְּרַבִּי יוֹחָנָן סָלְקִין לְעַכְבְּרֵי, וְסָמְכִין עַל הֶדָא דְּרַבִּי יַנַּאי. חִזְקִיָּה

[דף נ"ג ע"א]

לֹא אָמַר כֵּן, אֶלָּא רַבִּי חִיָּה רַבִּי אַסִּי וְרַבִּי אַמִּי סָלְקוּן לְעַכְבְּרֵי, וְשָׁמְעוּן מִדְּבֵית רַבִּי יַנַּאי – הֲלָכָה כְּרַבִּי יוּדָה.

הֲלָכָה ה' מַתְנִי' – הַמַּנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ וְהָלַךְ לִשְׁבּוֹת בְּעִיר אַחֶרֶת, אֶחָד נָכְרִי וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל, חֲרֵי זֶה אוֹסֵר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ אוֹסֵר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, נָכְרִי אוֹסֵר, יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ אוֹסֵר, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל לָבוֹא בַּשַּׁבָּת.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הִנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ וְהָלַךְ לִשְׁבוֹת אֵצֶל בֵּתוֹ בְּאוֹתָהּ הָעִיר, אֵינוֹ אוֹסֵר, שֶׁכְּבָר הִפִּיעַ מִלִּבּוֹ.

גְּמָרָא – הֲדָא הִיא דְרַבִּי מֵאִיר, דְּרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַבַּיִת הַנָּעוּל אוֹסֵר, יָכוֹל לָבוֹא עַל יְדֵי עֵרוּב וְעָבַר וּבָא, מַר עוֹקְבָן בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:

הֲלָכָה ו' מַתְנִי' – בּוֹר שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, אֵין מְמַלְּאִין מִמֶּנּוּ בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לוֹ מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים בֵּין מִלְּמַעְלָה, בֵּין מִלְּמַטָּה, בֵּין מִתּוֹךְ אָגְנוֹ.

אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מִלְּמַטָּה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מִלְּמַעְלָן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לֹא תְהֵא מְחִיצָה גְּדוֹלָה מִן הַכֹּתֶל שֶׁבֵּינֵיהֶן.

גְּמָרָא – מִילֵּיהוֹן דְּרַבָּנָן פְּלִיגִין, דְּמַר רַבִּי יַעֲקֹב בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: וְהוּא שֶׁתְּהֵא מְחִיצָה מְשַׁקַּעַת בַּמַּיִם לְשַׁלְשֶׁל דְּלִי. וְלֹא נִמְצָא שְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת מִשְׁתַּמְּשׁוֹת בִּרְשׁוּת אֶחָד? שְׁעָרוּ לוֹמַר אֵין הַדְּלִי מְהַלֵּךְ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים.

רַבִּי טַבְלָאֵי בְּשֵׁם רַב: אֵין חֲרָבָה לַמַּיִם. הָיוּ שָׁם תִּקָּרָה, רוֹאֶה אוֹתָהּ כִּלּוּ יוֹרֶדֶת וְסוֹתֶמֶת. הָיָה שָׁם אַמַּלְתֵּרָה, אַתְּ רוֹאֶה אוֹתָהּ כִּלּוּ יוֹרֶדֶת וְסוֹתֶמֶת.

מִיחְלַף שִׁיטַּת רַבִּי יְהוּדָה. תַּמָּן אָמַר רַבִּי יוּדָן: פּוֹטֵר בַּמַּיִם שֶׁאֵין בָּהּ מַמָּשׁ. וְכָא אָמַר הָכֵין?!

[דף נ"ג ע"ב]

אָמַר רַב הוּנָא: וְהוּא שֶׁתְּהֵא מְחִיצָה בּוֹלֶטֶת לְתוֹךְ חָלָל שֶׁל בּוֹר.

הֲלָכָה ז' מַתְנִי' – אַמַּת הַמַּיִם שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת בֶּחָצֵר, אֵין מְמַלְּאִין הֵימֶנָּה בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לָהּ מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים בַּפְּנִימָּה וּבִיצִיאָה.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כֹּתֶל שֶׁעַל גַּבָּהּ תְּהוֹן מִשּׁוּם מְחִיצָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַעֲשֶׂה בְאַמָּה שֶׁל אָבֶל שֶׁהָיוּ מְמַלְּאִין מִמֶּנָּה עַל פִּי זְקֵנִים בַּשַּׁבָּת. אָמְרוּ לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה בָהּ כַּשְּׁעוּר.

גְּמָרָא – מַתְנִיתָא בַּעֲמוּקָה עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה, וּבִפְרוּצָה מִיכַּן וּמִיכַּן. נִפְרְצָה מֵרוּחַ אַחַת – נוֹתֵן לְחִי וְקוֹרָה מִיכַּן וּמִיכַּן. נִפְרְצָה מִיכַּן וּמִיכַּן – נוֹתֵן לְחִי וְקוֹרָה מִיכַּן וְעוֹשֶׂה צוּרַת פֶּתַח מִיכַּן, לֹא נִמְצְאוּ שְׁתֵּי

רְשׁוּיוֹת מְשְׁתַּמְּשׁוֹת בִּרְשׁוּת אַחַת? רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַבִּי יִצְחָק: תִּפְתֵּר שֶׁהָיָה בָּתִּים מִצַּד אֶחָד.

פְּשִׁיטָא חֲדָא מִילְּתָא, עָמוּקָה עֲשָׂרָה וְאֵינָהּ רְחָבָה אַרְבָּעָה – מֻתָּר לְטַלְטֵל, וּמֻתָּר לְמַלּוֹת. רְחָבָה אַרְבָּעָה וְאֵינָהּ עָמוּקָה עֲשָׂרָה – פְּשִׁיטָא שֶׁמֻּתָּר לְטַלְטֵל. מַהוּ לְמַלּוֹת? רַבִּי חִינְנָא אָמַר: מֻתָּר. רַבִּי מָנָא אָמַר: אָסוּר.

מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רַבִּי מָנָא, אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ בַּשְּׁעוּר. לֹא הָיְתָה, לֹא עָמוּקָה עֲשָׂרָה וְלֹא רְחָבָה אַרְבָּעָה, אֲבָל אִם הָיְתָה עָמוּקָה עֲשָׂרָה וְאֵינָהּ רְחָבָה אַרְבָּעָה – אָסוּר. וַאֲפִילּוּ רְחָבָה אַרְבָּעָה וְאֵינָהּ עָמוּקָה עֲשָׂרָה – מֻתָּר. מַה דַּהֲוָה עוֹבָדָא הֲוָה עוֹבָדָא.

הֲלָכָה ח׳ מַתְנִי׳ כְּצוֹצְרָה שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַיָּם – אֵין מְמַלִּין מִמֶּנָּה בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לוֹ מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים

[דף נ״ד ע״א]

בֵּין מִלְּמַעְלָן בֵּין מִלְּמַטָּן

וְכֵן שְׁתֵּי כְּצוֹצְרִיּוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, עָשׂוּ לָעֶלְיוֹנָה וְלֹא עָשׂוּ לַתַּחְתּוֹנָה – שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת עַד שֶׁיַּעֲרִיבוּ.

גְּמָרָא – רַבִּי זְעִירָא רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב: וְהוּא שֶׁתְּהֵא מְחִיצָה מְשַׁקַּעַת בַּמַּיִם כְּמִלֹּא הַדְּלִי. וְלֹא נִמְצָא שְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת מְשְׁתַּמְּשׁוֹת בִּרְשׁוּת אַחַת! אָמַר רַב הוּנָא: וְהוּא שֶׁתְּהֵא מְחִיצָה בְּתוֹךְ שִׁלְשָׁה טְפָחִים כְּצוֹצְרָה. תָּנֵי, רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עֲקַבְיָה אוֹמֵר: כְּצוֹצְרָה שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַיָּם – פּוֹתֵחַ אֶת הַמַּעֲזִיבָה וּמְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יָסָא: וְהוּא שֶׁיֵּשׁ בַּנָּקֹב אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְהוּא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֹחַב אַרְבָּעָה, וְהוּא שֶׁיִּהוּ מְחִיצוֹת גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה. תַּמָּן אָמַר אֲפִילּוּ אֵין מְחִיצוֹת גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה, נַעֲשִׂית כְּמִשְׁמֶרֶת חַד. רַב אִידִי אָמַר קוֹמֵי רַבִּי חִיָּה: מֻתָּר לְמַלּוֹת וְאָסוּר לְשַׁפּוֹךְ. אָמַר לוֹ:

[דף נ״ד ע״ב]

כַּד נִמְנֶה חֲכָמִים נִמְנֶה לְךָ עִמְּהוֹן. אָמַר רַבִּי מָנָא: מְגַהֵר הָיָה עַמִּיהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוֹן: מֵילָא אָמַר רַבִּי מֻתָּר לְמַלּוֹת שֶׁמְּמַלֵּא מִמְּחִצָּתוֹ וְאָסוּר לְשַׁפּוֹךְ שֶׁשּׁוֹפֵךְ חוּץ לִמְחִיצָתוֹ.

אָמַר רַבִּי חִיָּה בַּר בָּא: לֹא אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עֲקַבְיָה אֶלָּא בִּימֵי טִיבֶּרְיָה שֶׁהָהָרִים מַקִּיפִין אוֹתָהּ.

רַבִּי לְעָזָר שָׁאַל לְרַבִּי יוֹחָנָן: הָהֵן פִּיּוּסְרוֹס, זָרַק מִתּוֹכָהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְתוֹכָהּ. אָמַר לוֹ: עַל דַּעְתָּךְ אֵין רְשׁוּת הָרַבִּים לְעוֹלָם.

רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: לְעוֹלָם אֵין רְשׁוּת הָרַבִּים עַד שֶׁתְּהֵא מְפֻלֶּשֶׁת מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ.

מִיחְלַף שִׁיטַת רֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר: אֵין רְשׁוּת הָרַבִּים בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֶלָּא לָעֲתִיד לָבוֹא שֶׁנֶּאֱמַר: ״כָּל גֵּיא יִנָּשֵׂא״.

מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רֵישׁ לָקִישׁ, אִי זוֹ הִיא רְשׁוּת הַיָּחִיד? שְׁבִילֵי בֵּית גִּלְגָּל, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּהֶן – רְשׁוּת הַיָּחִיד לַשַּׁבָּת וּרְשׁוּת הָרַבִּים לַטֻּמְאָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אֶלָּא לְעִנְיַן סַכָּה, אֲבָל לְעִנְיַן שַׁבָּת אַף רַבִּי יוֹסֵי מוֹדֶה. מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר אַף לְעִנְיַן שַׁבָּת, דְּמַר רַבִּי חֲנִינָה: שְׁלֹשָׁה בָּא לְצַפּוֹרִי וְתָלוּ לוֹ קְטָיוֹת, וְהִתִּיר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּי רַבִּי יוֹסֵי לְטַלְטֵל תַּחְתֵּיהֶן בְּשִׁיטַת אָבִיו.

רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: אַתְיָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי חֲנִינָא כְּרַבִּי חֲנַנְיָה, וְתַרְוֵיהוֹן פְּלִיגֵי עַל שִׁיטַת רַבִּי יוֹחָנָן. דְּמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי יוּדָן וְרַבִּי יוֹסֵי וַחֲנַנְיָה בֶּן עֲקַבְיָה שְׁלָשְׁתָּן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, רַבִּי יְהוּדָה דִּגְשָׁרִים מְפַלָּשִׁין, רַבִּי יוֹסֵי הָא דְּסַכָּה, רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עֲקַבְיָה, דְּתָנֵי, רַבִּי חֲנַנְיָה הִתִּיר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים: הִתִּיר כְּצוֹצְרָה

וְעֵצָה שֶׁבַּיָּם,

וַהֲבָאַת אַלּוּנְטִית. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי:

[דף נ״ה ע״א]

הֲדָא דְּאַתְּ מַר בְּמִשְׁתַּמְּשׁוֹת דֶּרֶךְ הַנָּקֵב, אֲבָל מִשְׁתַּמְּשׁוֹת לַחוּץ – מֻתָּר.

וְתָנֵי כֵּן, שָׁלֹשׁ כְּצוֹצְרִיּוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ – אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ מִן הָעֶלְיוֹנָה לַתַּחְתּוֹנָה דֶּרֶךְ הָאֶמְצָעִית, אֲבָל מִשְׁתַּמֵּשׁ מִן הֶחָצֵר לַגַּג וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: הֲדָא דְּאַתְּ מַר – מִבִּפְנִים, אֲבָל מִחוּץ – אָסוּר.

רַבִּי זְעִירָא אָמַר: בֵּין מִבַּחוּץ בֵּין מִבִּפְנִים – אָסוּר.

מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רַבִּי זְעִירָא: מְשַׁלְשְׁלִין קְדֵרַת בָּשָׂר מֵעַל גַּבֵּי זֵיז שֶׁנִּבּוֹהַּ עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה, אִם הָיְתָה חַלּוֹן בְּנִתַּיִם שֶׁל אַרְבָּעָה טְפָחִים – אָסוּר, שֶׁאֵין מְשַׁתַּמְּשִׁין מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת דֶּרֶךְ רְשׁוּת. מַה עָבַד לָהּ רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק? פְּתַר לָהּ בְּשֶׁוֶה׃

הֲלָכָה ט' מַתְנִי' – חָצֵר שֶׁהִיא פְּחוּתָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת – אֵין שׁוֹפְכִין לְתוֹכָהּ מַיִם בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לָהּ עוּקָה מַחֲזֶקֶת סָאתַיִם מִן הַנֶּקֶב מִלְּמַטָּן, בֵּין מִבַּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ, אֶלָּא שֶׁמִּבַּחוּץ צָרִיךְ לְקָמוֹר וּמִבִּפְנִים אֵינוֹ צָרִיךְ לְקָמוֹר.

רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בֵּיב שֶׁהוּא קָמוּר אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – שׁוֹפְכִין לְתוֹכוֹ מַיִם בַּשַּׁבָּת.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִלּוּ גַּג אוֹ חָצֵר מֵאָה אַמָּה – לֹא יִשְׁפֹּךְ עַל פְּנֵי הַבֵּיב, אֲבָל שׁוֹפֵךְ הוּא עַל הַגַּג, וְהֵן יוֹרְדִין לַבֵּיב.

הֶחָצֵר וְהָאַכְסַדְּרָה מִצְטָרְפִין בְּאַרְבַּע אַמּוֹת,

שְׁתֵּי דִּיוֹטוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, מִקְצָתָן עָשׂוּ עוּקָה וּמִקְצָתָן לֹא עָשׂוּ עוּקָה, אֶת שֶׁעָשׂוּ עוּקָה מַתָּרִין – וְאֶת שֶׁלֹּא עָשׂוּ עוּקָה – אֲסוּרִין.

גְּמָרָא – שְׁעָרוּ מְקוֹם תַּשְׁמִישׁ לְאָדָם סָאתַיִם וְאַרְבַּע אַמּוֹת מַכְלִיעוֹת סָאתַיִם.

נִקְּבָה הָעוּקָה, אִית תָּנֵי – אֵין צָרִיךְ לְפוֹק, וְאִית תָּנֵי – צָרִיךְ לְפוֹק.

נִתְמַלְּאַת הָעוּקָה, אִית תָּנֵי – צָרִיךְ לִשְׁפּוֹךְ. אִית תָּנֵי – אֵין צָרִיךְ.

אָמַר רַבִּי מָנָא׃

[דף נ"ה ע"ב]

הָדָא תַּנָּא, הוּא מַאן דְּמַר צָרִיךְ לְפוֹק – אוֹסֵר לִשְׁפּוֹךְ. מַאן דְּמַר ׳אֵין צָרִיךְ לָפוֹק׳ – מֻתָּר לִשְׁפּוֹךְ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּה בַּר מָרִיהּ׃ הָכֵי אָמַר רַבִּי יוֹנָה אָבִיךְ. הֲוָה בַּר

קַטִּיפְרָם מִבִּפְנִים, אֲפִילּוּ יוֹתֵר מֵעֲשָׂר – מֻתָּר. מִבַּחוּץ, אֲפִילּוּ פָּחוֹת מֵעֲשָׂר – מֻתָּר, אֶלָּא אֲנַן קַיָּמִין בְּשֶׁוֶה.

מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן: הֶחָצֵר וְהָאַכְסַדְרָה – מִצְטָרְפִין בְּאַרְבַּע אַמּוֹת! פְּתַר לָהּ בְּשָׁוֶה.

מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רֵישׁ לָקִישׁ: הַמִּרְפֶּסֶת הַגַּג וְהֶחָצֵר – מִצְטָרְפִין בְּאַרְבַּע אַמּוֹת. אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה: עוֹד הִיא בְּשָׁוֶה.

דַּע לְךָ שֶׁהוּא כֵּן, דְּתָנֵי, חַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה הֶחָצֵר וְהָאַכְסַדְרָה – אֵין מִצְטָרְפִין לוֹ, בְּשֶׁאֵין שָׁוִין. אָמַר יִרְמְיָה: רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב שְׁנֵיהֶן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, דְּתָנֵינַן, רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בִּיב שֶׁקָּמוּר אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – שׁוֹפְכִין בּוֹ מַיִם בַּשַּׁבָּת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ גַּג אוֹ חָצֵר מֵאָה אַמָּה – לֹא יִשָּׁפֵךְ עַל פִּי הַבִּיב.

רַבִּי מֵאִיר, דְּתָנֵי, סִילּוֹנוֹת שֶׁבַּכְּרָכִין, אַף עַל פִּי שֶׁנִּקּוּבִין – יִשָּׁפֵךְ לְתוֹכוֹ מַיִם בַּשַּׁבָּת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וְתָנֵי כֵּן, אִם הָיְתָה מַזְחֶלֶת – מֻתָּר. אִם עוֹנַת הַגְּשָׁמִים הוּא – מֻתָּר.

צִינּוֹרוֹת מְקַלְּחִין בּוֹ – אָסוּר.

וְהָתָנֵי בַּר קַפָּרָא: 'אִם הָיָה מָקוֹם צָנוּעַ מֻתָּר', הָדָא פְּלִיגָא עַל רַב, וְלֵית לֵיהּ קִיּוּם, דְּרַב אָמַר: כָּל שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן אֲפִילּוּ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים אָסוּר.

הדרן עלך כיצד משתתפין

פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

הֲלָכָה א' מַתְנִי' – כָּל גַּגּוֹת הָעִיר רְשׁוּת אַחַת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא גַּג גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה אוֹ נָמוּךְ עֲשָׂרָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל אֶחָד וְאֶחָד רְשׁוּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

[דף נ"ו ע"א]

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֶחָד גַּגּוֹת וְאֶחָד חֲצֵרוֹת וְאֶחָד קַרְפֵּפוֹת לַכֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ לְתוֹכָן, וְלֹא לַכֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת:

גְּמָרָא – רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוֹן אָמַר: אִיתְפַּלְגוּן רַב וּשְׁמוּאֵל. שְׁמוּאֵל אָמַר: עַד בֵּית סָאתַיִם. וְרַב אָמַר: מְטַלְטְלִין בָּם אֲפִילּוּ כּוֹר וַאֲפִילּוּ כּוֹרִים.

הֲווֹ בָּעֵי מֵימָר: מַה פְּלִיגִי רַבִּי מֵאִיר וְרַבָּנָן כְּשֶׁעֵירְבוּ, אֲבָל בְּשֶׁלֹּא עֵירְבוּ? פָּתַר לָהּ כְּשֶׁהָיוּ כֵּלָּן לְאָדָם אֶחָד,

מַתְנִיתִין, שֶׁהָיוּ כֵלָּן עוֹלִין אוֹ בְּסֵלָּם צוֹרִי אוֹ בְּסֵלָּם מִצְרִי, אֲבָל אִם הָיוּ כֵלָּן עוֹלִין בְּסֵלָּם מִצְרִי וְאֶחָד עוֹלֶה בְּסֵלָּם צוֹרִי, אוֹתוֹ שֶׁל צוֹרִי נַעֲשָׂה כְּפֶתַח וְהַשְׁאָר נַעֲשָׂה כִּמְטַרְפֵּם וְעוֹלֶה כִּמְטַרְפֵּם וְיוֹרֵד. מַהוּ לְטַלְטֵל בְּכֻלּוֹ? שְׁמוּאֵל אָמַר: מְטַלְטֵל בְּכֻלּוֹ. רַב אָמַר: אֵין מְטַלְטְלִין בּוֹ אֶלָּא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת.

מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רַב – גַּג גָּדוֹל סָמוּךְ לְקָטָן – הַגָּדוֹל מֻתָּר וְהַקָּטָן אָסוּר. נִיחָא הַגָּדוֹל מֻתָּר בְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְהַקָּטָן אָסוּר בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְיֵשׁ אָסוּר בְּאַרְבַּע אַמּוֹת?

רַב וּשְׁמוּאֵל אָמְרֵי: שָׁנוּ תְנַן לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּפְנֵי פִּתְחוֹ.

רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל אָמַר: כְּשֶׁהָיָה שָׁם פֶּתַח פָּתוּחַ לַגַּג, אֲפִילּוּ כֵּן – הַגָּדוֹל מֻתָּר, שֶׁלֹּא נִפְרָץ בִּמְלוֹאוֹ. וְהַקָּטָן אָסוּר שֶׁנִּפְרָץ

[דף נ"ו ע"ב]

בִּמְלוֹאוֹ.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין אַתָּם מוֹדִין לִי בִּכְלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בָּחָצֵר שֶׁמְּטַלְטְלִין אוֹתָן בָּחָצֵר. מַה נִּשְׁתַּנָּה גַּג מֵחָצֵר? אָמְרוּ לוֹ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בָּחָצֵר שֶׁאֵין לָהּ דִּיּוּרִין לְמַטָּה, תֹּאמַר בַּגַּג שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּיּוּרִין לְמַטָּה. אָמַר לָהֶן: חֲרֵי שֶׁהָיְתָה הֶחָצֵר לְמַעְלָה מִן הַגַּג? מַהוּ? אָמְרוּ לוֹ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בָּחָצֵר שֶׁאֵין כָּל אֶחָד מַכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ, תֹּאמַר בַּגַּג שֶׁכָּל אֶחָד מַכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ? אָמַר לָהֶן: חֲרֵי שֶׁהָיְתָה הֶחָצֵר חֲלוּקָה בִּפְסִיסִיּוֹת. מַהוּ? עַד כָּאן הָיְתָה תְּשׁוּבָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוֹן: מִיכַּן וְהֵילֵךְ הָיוּ מְשִׁיבִין לְפָנָיו. אָמְרוּ לוֹ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בָּחָצֵר שֶׁמְּחִצּוֹתֶיהָ עוֹלוֹת עִמָּהּ, תֹּאמַר בַּגַּג שֶׁאֵין מְחִיצוֹתָיו עוֹלוֹת עִמּוֹ. וְהוּא מֵימָר לוֹן: אַף אֲנָא אִית לִי עָמוֹק בְּגַבֵּהּ.

תָּנֵי, אָמַר רַבִּי יוּדָה: בְּשָׁעַת הַגְּזֵרָה הָיִינוּ נוֹטְלִין אֶת הַסֵּפֶר, וְהָיִינוּ עוֹלִין מֵחָצֵר לַגַּג וּמִגַּג לַגַּג אַחֵר, וְיוֹשְׁבִין וְקוֹרִין, וְלֹא אָמַר אָדָם דָּבָר. אָמְרוּ לוֹ: אֵין שָׁעַת הַגְּזֵרָה רְאָיָה.

אָמַר רַבִּי: שׁוֹנִין הָיִינוּ אֵצֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּתְקוֹעַ, וְהָיִינוּ נוֹטְלִין שֶׁמֶן וְאַלּוּנְטִית, וְהָיִינוּ נִכְנָסִין מֵחָצֵר לַגַּג, וּמִגַּג לְקֶרֶפֶּף, וּמִקֶּרֶפֶּף לְקֶרֶפֶּף, עַד שֶׁהָיִינוּ מַגִּיעִין לְקֶרֶפֶּף הַסָּמוּךְ לַמְּעָיָן, וְיוֹרְדִין וְטוֹבְלִין בּוֹ. אַשְׁכָּחַת

אָמַר, אַרְבַּע פַּלְגָּוון, כָּל גַּגּוֹת הָעִיר רְשׁוּת אַחַת הֵן. רַבִּי יוּדָן אוֹמֵר: חָצֵר וְגַגּוֹת רְשׁוּת אַחַת הֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חָצֵר וְגַג וְקַרְפֵּף – אַחַת הֵן לַכֹּל שֶׁשָּׁבְתוּ בְתוֹכָן, וְלֹא לַכֹּל שֶׁשָּׁבְתוּ בְתוֹךְ הַבַּיִת.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּשֶׁלֹּא עֵרְבוּ, אֲבָל בְּשֶׁעֵרְבוּ – נַעֲשׂוֹת חָצֵר בְּכָתִים וְהַגַּגּוֹת רְשׁוּת בְּפְנֵי עַצְמָן. אָמַר

רַבִּי זְעֵירָא: הִיא עֵירֵיבוּ הִיא שֶׁלֹּא עֵירֵיבוּ. מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רַבִּי זְעֵירָא: לֹא לַכֹּל שֶׁשָּׁבְתוּ בְתוֹךְ הַבַּיִת, אִם לֹא בְּשֶׁלֹּא עֵירֵיבוּ, הֲדָא צְרִיכָא לְהוֹצִיא מִן הַגַּג – אָסוּר, לֹא כָל שֶׁכֵּן לַגַּג.

אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר כַּהֲנָא קוֹמֵי רַבִּי לָא: בְּשֶׁעֵרְבָה זוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְזוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ, אֲפִלּוּ כֵן לֹא לַכֹּל שֶׁשָּׁבְתוּ לְתוֹכוֹ.

רַבָּנָן דְּקֵיסָרִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוֹן:

[דף נ"ז ע"א]

אָתְיָא דִּשְׁמוּאֵל לְרַב, וְתַרְוַיְיהוּ פְּלִיגִין עַל שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. דְּתָנֵינַן, כָּל גַּגּוֹת הָעִיר – רְשׁוּת אַחַת. שְׁמוּאֵל אָמַר: עַד בֵּית סָאתַיִם. רַב אָמַר: מְטַלְטְלִין בָּהֶן אֲפִלּוּ כּוֹר וַאֲפִילוּ כּוֹרִים:

הֲלָכָה ב' מַתְנִי' – גַּג גָּדוֹל סָמוּךְ לְקָטָן, הַגָּדוֹל – מֻתָּר. וְהַקָּטָן – אָסוּר.

חָצֵר גְּדוֹלָה שֶׁנִּפְרְצוּ לְקָטַנָּה – הַגְּדוֹלָה מֻתֶּרֶת וְהַקְּטַנָּה אֲסוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כִּפְתְחָהּ שֶׁל גְּדוֹלָה:

גְּמָרָא – מַתְנִיתִין בְּאוֹתוֹ הַגַּג, אֲבָל בְּגַג אַחֵר – אָסוּר. בְּשֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה, אֲבָל אִם הָיָה שָׁוֶה מֻתָּר.

מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל שְׁמוּאֵל: חָצֵר גְּדוֹלָה שֶׁנִּפְרְצָה לַקְּטַנָּה – הַגְּדוֹלָה מֻתֶּרֶת וְהַקְּטַנָּה אֲסוּרָה.

וְיִטַּלְטְלוּ בָהּ עַד מְקוֹם מְחִיצוֹת? חֶבְרַיָּה אָמְרִין קוֹמֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי אַחָיָה: מַה דְּמַר שְׁמוּאֵל בַּשַּׁבָּת זוֹ, מַה דְּהִיא מַתְנִיתִין בַּשַּׁבָּת הַבָּאָה.

מַה נָן קַיָּמִין, אִם בְּשֶׁעֵרְבוּ עֵרוּב אֶחָד, בֵּין בַּשַּׁבָּת זוֹ בֵּין בַּשַּׁבָּת הַבָּאָה, יְהוּ מֻתָּרִין, אִם בְּשֶׁלֹּא עֵרְבוּ כָּל עִקָּר, בֵּין בַּשַּׁבָּת זוֹ בֵּין בַּשַּׁבָּת הַבָּאָה, יְהוּ אֲסוּרִין.

מַה דַּהֲוָה עוֹבְדָא הֲכֵי הֲוָה עוֹבְדָא. אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר כַּהֲנָא קוֹמֵי רַבִּי לָא: כְּשֶׁעֵרְבָה זוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְזוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ, אֲפִילוּ כֵן – הַגְּדוֹלָה מֻתֶּרֶת שֶׁנִּפְרְצָה בִּמְלֹאָהּ, וּקְטַנָּה אֲסוּרָה, שֶׁלֹּא נִפְרְצָה בִּמְלֹאָהּ:

הֲלָכָה ג' מַתְנִי' – חָצֵר שֶׁנִּפְרְצָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, הַמַּכְנִים מִתּוֹכָהּ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד אוֹ מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לְתוֹכָהּ – חַיָּב; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִתּוֹכָהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְתוֹכָהּ – פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כַּבַּרְמְלִית:

גְּמָרָא – רַבִּי זְרִיקָא רַבִּי יַעֲקֹב בַּר בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: לֹא אָמַר רַבִּי לְעָזָר אֶלָּא מִמְּקוֹם מְחִיצוֹת בְּשֶׁנִּפְטְלוּ רָאשֵׁי זָוִיּוֹת מִכֹּאן וּמִכֹּאן,

[דף נ"ז ע"ב]

וּבִלְבַד בְּאַרְבָּעָה. רַבִּי זְעֵירָא וְרַבִּי אֵילָא: תְּרֵיהוֹן אָמְרִין – אָסוּר, שֶׁלֹּא מִמְּקוֹם מְחִיצוֹת, אֲבָל מִמְּקוֹם מְחִיצוֹת – אֲפִילוּ רַבָּנָן מוֹדוּ.

אָמַר רַבִּי זְרִיקָן: זִימְנִין סַגִּין פָּשְׁטִית עִם רַבִּי יַעֲקֹב בַּר בּוֹן, וְלֹא שְׁמַעְתִּית מִינֵּיהּ דָּא מִילְּתָא. אָמַר לֵיהּ: וְלֵית בַּר נַשׁ הֲוֵי שְׁמַע מִילָּה דְּלֵית חַבְרֵיהּ שְׁמִיעַ לֵיהּ?

רַב יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב: בְּשֶׁנִּפְטְלוּ רָאשֵׁי זָוִיּוֹת מִכֹּאן וּמִכֹּאן וּבִלְבַד בְּשָׁוֶה:

הֲלָכָה ד' מַתְנִי' – חָצֵר שֶׁנִּפְרְצָה שְׁתֵּי רוּחוֹת. וְכֵן בַּיִת שֶׁנִּפְרַץ מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתָיו. וְכֵן מָבוֹי שֶׁנִּפְטְלָה קוֹרָתוֹ אוֹ לְחָיָיו – מַתָּרִין בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת וַאֲסוּרִין לָעֲתִיד לָבוֹא; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם מַתָּרִין בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת – מַתָּרִין לָעֲתִיד לָבוֹא, וְאִם אֲסוּרִין לָעֲתִיד לָבוֹא – אֲסוּרִין בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת:

גְּמָרָא – וְלָמָּה לִי מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ? אֲפִילּוּ מֵרוּחַ אַחַת. וְלֹא רַב הוּא? דְּרַב אָמַר: חָצֵר נִתֶּרֶת בִּשְׁנֵי פַּסִּין.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי זֵירָא: בְּמַחֲלֹקֶת, מַאן דְּמַר תַּמָּן – בְּפֶס אֶחָד. וְכָא – בִּשְׁנֵי פַּסִּין. מַאן דְּמַר תַּמָּן – בִּשְׁנֵי פַּסִּין. וְכָא – בְּפֶס אֶחָד.

נִפְרָץ מִן הָאֶמְצַע – מַתָּר. שְׁמוּאֵל אָמַר: אָסוּר.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: אֵין לֵית הָדָא אוֹמֶרֶת דְּשְׁמוּאֵל קַשְׁיָא. נִפְרָץ כָּל אוֹתוֹ הָרוּחַ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בוֹן: הָדָא הִיא אַכְסַדְרָה. אִילּוּ אַכְסַדְרָה, שֶׁמָּא אֵינָהּ מַתֶּרֶת?

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא אָמַר רַבִּי לְעָזָר אֶלָּא בְּחָצֵר וּמָבוֹי אֲבָל בַּבַּיִת כְּגוֹן הוּא.

וְרַב וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרוּ: אָסוּר,

[דף נ"ח ע"א]

בֵּין בַּשַּׁבָּת זוֹ בֵּין בַּשַּׁבָּת הַבָּאָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כֹּשֶׁת, וְקֵירוּיָה, וּמְבוֹי, וְגֵר, וְעַם הָאָרֶץ, חֲמָרִים.

כֹּשֶׁת, דְּתָנַן, הַכֹּשֶׁת וְהֶחָמָם וְרֹאשֵׁי בְּשָׂמִים – נִלְקָחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וְאֵינוֹ מְטַמֵּא טַמְאַת אוֹכְלִין; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: אִם נִלְקָחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר – מְטַמְּאִין טַמְאַת אוֹכְלִין, וְאִם אֵינָן מְטַמְּאִים טַמְאַת אוֹכְלִין, אַף הֵם לֹא יִלָּקְחוּ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חֲמָרִים, מְטַמְּאִין טַמְאַת אוֹכְלִין וְאֵין נִלְקָחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר.

קְרוּיָה, דְּתָנֵינַן תַּמָּן, קְרוּיָה שֶׁהִטְבִּילָהּ בַּמַּיִם שֶׁהֵן רְאוּיִין לְקַדֵּשׁ וְכוּ'. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חוֹמְרִין אֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף.

מְבוֹי, דְּתָנֵינַן תַּמָּן, וְכֵן מָבוֹי שֶׁנִּפְטְלָה קוֹרָתוֹ וְכוּ'. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חוֹמְרִין אֲסוּרִין בֵּין בַּשַּׁבָּת זוֹ בֵּין בַּשַּׁבָּת הַבָּאָה.

גֵּר, דְּתָנֵי, גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר וְהָיוּ לוֹ יֵינוֹת, וְאָמַר, בָּרֵי לִי שֶׁלֹּא נִתְנַסֵּךְ מֵהֶן, בְּזְמַן שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּב עַצְמָן – טְהוֹרִים לוֹ וּטְמֵאִים לַאֲחֵרִים, עַל גַּב אֲחֵרִים – טְמֵאִים בֵּין לוֹ וּבֵין לְאֲחֵרִים. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אִם טְהוֹרִין לוֹ – יְהוּ טְהוֹרִים לַאֲחֵרִים, אִם טְמֵאִים לַאֲחֵרִים – טְמֵאִים לוֹ. רַבִּי יוחנן אָמַר: לְחוֹמְרִין, טְמֵאִין בֵּין לוֹ וּבֵין לַאֲחֵרִים.

עַם הָאָרֶץ, דְּתָנֵי, עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּתְמַנָּה לִהְיוֹת חָבֵר וְהָיוּ לוֹ טְהוֹרוֹת, וְאָמַר, בָּרֵי לִי שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּטָהֳרָה, בְּזְמַן שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבֵּי עַצְמוֹ – טְהוֹרוֹת לוֹ וּטְמֵאִים לַאֲחֵרִים, עַל גַּב אֲחֵרִים – טְמֵאוֹת בֵּין לוֹ בֵּין לַאֲחֵרִים. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אִם טְהוֹרוֹת לוֹ – טְהוֹרוֹת לַאֲחֵרִים. אִם טְמֵאִים לַאֲחֵרִים – טְמֵאוֹת לוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חוֹמְרִין, טְמֵאוֹת בֵּין לוֹ בֵּין לַאֲחֵרִים:

הֲלָכָה ה' מַתְנִי' – הַבּוֹנֶה עֲלִיָּה עַל גַּבֵּי שְׁנֵי בָתִּים, וְכֵן גְּשָׂרִים הַמְפַלְּשִׁין – מְטַלְטְלִין תַּחְתֵּיהֶן בַּשַּׁבָּת; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מְעָרְבִין בְּמָבוֹי הַמְפַלָּשׁ וַחֲכָמִים אוֹסְרִין:

גְּמָרָא – רַב הוּנָא אָמַר: אֵין רְשׁוּת הָרַבִּים מִקְרָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר כַּרְסָנָה: וְלֹא מִן הַמִּדְבָּר לָמְדוּתָ? וּמִדְבָּר מִקְרָה הָיָה! מַתְנִיתִין לֹא אָמְרָה בֵּן, אֶלָּא 'וְכֵן גְּשָׂרִים הַמְפַלָּשִׁין מְטַלְטְלִין תַּחְתֵּיהֶן בַּשַּׁבָּת'; דִּבְרֵי רַבִּי יוּדָה, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. לֹא אָמַר אֶלָּא 'וַחֲכָמִים אוֹסְרִין' הוּא, חַיָּב חַטָּאת אֵין כָּאן.

[דף נ"ח ע"ב]

מַהוּ שֶׁיְּהֵא צָרִיךְ מְחִיצָה? רָבָא אָמַר: צָרִיךְ מְחִיצָה. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר אֵין צָרִיךְ מְחִיצָה.

אָמְרוּ חַבְרָיָא קוֹמֵי רַבִּי יוֹסֵי: יָאוּת אָמַר רַבִּי בָּא, דְּתָנֵינַן, אָמַר רַבִּי יוּדָן: לֹא תְהֵא מְחִיצָה גְּבוֹהָה מִכֹּתֶל שֶׁבֵּינֵיהֶן.

אָמַר לוֹן: תַּמָּן שֶׁיֵּשׁ שָׁם תִּקְרָה – אֵין צָרִיךְ מְחִיצָה. בְּרַם הָכָא שֶׁאֵין שָׁם תִּקְרָה – צָרִיךְ מְחִיצָה.

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: הָדָא דְּאַתְּ מַר: מְפַלְּשִׁין לְבִקְעָה, אֲבָל אִם הָיוּ מְפַלְּשִׁין לִרְשׁוּת הָרַבִּים – אָסוּר, בְּשֶׁאֵין שָׁם מְחִיצָה, אֲבָל יֵשׁ שָׁם מְחִיצָה – מֻתָּר:

הדרן עלך כל גגות העיר

פרק עשירי

הֲלָכָה א' מַתְנִי' – הַמּוֹצֵא תְּפִלִּין מַכְנִיסָן זוּג זוּג זוּג.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁנַיִם שְׁנַיִם.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בַּיְשָׁנוֹת, אֲבָל בַּחֲדָשׁוֹת – פָּטוּר.

מְצָאָן צְבָתִים אוֹ כְּרִיכוֹת – מַחְשִׁיךְ עֲלֵיהֶן וּמְבִיאָן, וּבַמֶּה מְכַסָּן וְהוֹלֵךְ לוֹ:

גְּמָרָא – הַמּוֹצֵא תְּפִלִּין מַכְנִיסָן זוּג זוּג דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ. אַחַת בְּרֹאשׁוֹ וְאַחַת בִּזְרוֹעוֹ; רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁנַיִם שְׁנַיִם בְּרֹאשׁ, וּשְׁנַיִם בִּזְרוֹעַ.

רַבִּי אַבָּהוּ רַבִּי אֶלְעָזָר: הַנּוֹתֵן תְּפִלִּין בַּלַּיְלָה עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׁמַרְתָּ אֶת הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָהּ מִיָּמִים יָמִימָה" – יָמִים וְלֹא לֵילוֹת. וְהָא רַבִּי אַבָּהוּ יְתֵיב וּמַתְנֵי בְּרַמְשָׁא וּתְפִילִין עֲלוֹי! מְצַדְּדִין הָיוּ בְּמִין פִּיקְרִין הָיוּ בְיָדוֹ.

אִית דְּבָעֵי מֵימַר, לֹא מַר אֶלָּא הִנִּיחָן, אֲבָל אִם הָיוּ עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם – מֻתָּר. וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר ׳מִצְוָתָן עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק׳. אִית דְּבָעֵי

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק אַחַד עָשָׂר

יא,א פָּשׁוּט שֶׁכָּתַב עֵדָיו מֵאֲחוֹרָיו, מְקֻשָּׁר שֶׁכָּתַב עֵדָיו מִתּוֹכוֹ - שְׁנֵיהֶן פְּסוּלִין. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְקֻשָּׁר שֶׁכָּתַב עֵדָיו מִתּוֹכוֹ - כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ פָּשׁוּט. הֵשִׁיב רַבִּי עַל רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל: וַהֲלֹא זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטַר מוֹכִיחַ עָלָיו, אִם פָּשׁוּט הוּא, וְאִם אֵינוֹ פָּשׁוּט. אִי זֶה הוּא מְקֻשָּׁר? כָּתַב שֵׁם הַמְלֻוֶּה וְשֵׁם הַלֹּוֶה, מָקוֹם הַלּוֹקֵחַ, מָקוֹם הַמּוֹכֵר, מָקוֹם הַשָּׂדֶה, מָקוֹם הַמָּעוֹת, מָקוֹם הַזְּמַן, קוֹשְׁרוֹ מִלְמַעְלָה, וְהָעֵדִים מִלְמַטָּה - כָּשֵׁר.

יא,ב גּוּפוֹ שֶׁל שְׁטַר: בְּיוֹם פְּלוֹנִי, בְּשַׁבָּת פְּלוֹנִי, בְּחֹדֶשׁ פְּלוֹנִי, בְּשָׁנָה פְּלוֹנִית, וּבְמַלְכוּת פְּלוֹנִית. לֹא כָתַב בּוֹ שֵׁם הַיּוֹם - יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה כָּל אוֹתָהּ שַׁבָּת. לֹא כָתַב בּוֹ שֵׁם שַׁבָּת - יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה כָּל אוֹתוֹ חֹדֶשׁ. לֹא כָתַב בּוֹ שֵׁם חֹדֶשׁ - יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה כָּל אוֹתָהּ שָׁנָה. לֹא הָיָה כָּתוּב בּוֹ שֵׁם שָׁנָה - יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה כָּל אוֹתָהּ מַלְכוּת. הָיָה כָּתוּב בּוֹ: "דְּהַב" - נוֹתֵן לוֹ דִּינָר שֶׁל זָהָב. "דְּהַב דִּינָרִין" - נוֹתֵן לוֹ שְׁנֵי דִּינָרִין שֶׁל זָהָב. "בְּדִינָרִין דְּהַב" - נוֹתֵן לוֹ כִּשְׁנֵי דִּינָרִין דְּהַב. "בְּדִינָרִין וּדְהַב" - נוֹתֵן לוֹ שְׁנֵי דִּינָרִין שֶׁל כֶּסֶף כְּדִינָר שֶׁל זָהָב. הָיָה כָּתוּב: "כֶּסֶף" - נוֹתֵן לוֹ דִּינָר שֶׁל כֶּסֶף. "כֶּסֶף דִּינָרִין" - נוֹתֵן לוֹ שְׁנֵי דִּינָרִין שֶׁל כֶּסֶף. "בְּדִינָרִים כֶּסֶף" - נוֹתֵן לוֹ כִּשְׁנֵי דִּינָרִין שֶׁל זָהָב כֶּסֶף. "דִּינָרִין וְכֶסֶף" - נוֹתֵן לוֹ שְׁנֵי דִּינָרִין שֶׁל זָהָב וְדִינָר כֶּסֶף. "דְּהַב דְּאִתְּ חַיָּב לִי" - אֵין פָּחוֹת מִדִּינָר שֶׁל זָהָב. "כֶּסֶף דְּאִתְּ חַיָּב לִי" - אֵין פָּחוֹת מִדִּינָר שֶׁל כֶּסֶף. "דְּהַב דִּינָרִין דְּאִינּוּן דִּיחֲמֵי", וְהַשְּׁאָר מָחוֹק - אֵין פָּחוֹת מִדִּינָר זָהָב. "דְּרִיאָבוֹן" - נוֹתֵן לוֹ כָּל מַה שֶּׁדְּרִיאָבוֹן שֶׁהוּא שָׁוֶה. כֵּיוֹצֵא בּוֹ: הַנּוֹשֶׂא וְנוֹתֵן עִם חֲבֵרוֹ בַּשּׁוּק, וְאָמַר לוֹ: "זָהָב דְּאִתְּ חַיָּב לִי" - אֵין פָּחוֹת מִדִּינָר שֶׁל זָהָב. "דְּרִיאָבוֹן" - נוֹתֵן לוֹ כָּל מַה שֶּׁדְּרִיאָבוֹן שָׁוֶה.

הַשָּׁלֵם

יא,ג הַמּוֹצִיא שְׁטַר בְּבָבֶל - גּוֹבֶה עָלָיו כֶּסֶף בָּבֶל. שְׁטַר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - גּוֹבֶה עָלָיו כֶּסֶף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הָיָה כָּתוּב בּוֹ כֶּסֶף סְתָם, וְהוֹצִיאוֹ בְּבָבֶל - גּוֹבֶה עָלָיו כֶּסֶף בָּבֶל. בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - גּוֹבֶה עָלָיו כֶּסֶף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הָיָה כָּתוּב כֶּסֶף סְתָם - הֲרֵי זֶה גּוֹבֶה כָּל (מָקוֹם) שֶׁיִּרְצֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּכְתֻבַּת אִשָּׁה. בֵּין שֶׁכָּתוּב בּוֹ: "לָוָה פְּלוֹנִי מִן פְּלוֹנִי", וּבֵין שֶׁכָּתוּב בּוֹ: "אֲנִי פְּלוֹנִי לָוִיתִי מִן פְּלוֹנִי" וְהָעֵדִים לְמַטָּה -כָּשֵׁר. לְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן יִלְמַד מִן הָעֶלְיוֹן בְּמִקְשָׁר. בְּאוֹת אַחַת וְלֹא בִּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. בֵּין חָנָן לַחֲנָנִי וּבֵין עָנָן לַעֲנָנִי, עַל אוֹת אַחַת - מְקַיְּמִין אוֹתוֹ. עַל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת - אֵין מְקַיְּמִין אוֹתוֹ. וְאֵיזֶהוּ קִיּוּמוֹ? אֲנִי פְּלוֹנִי לָוִיתִי מִן פְּלוֹנִי. וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי לָוָה הֵימֶנּוּ. קוֹשְׁרוֹ לְמַעְלָה וְהָעֵדִים לְמַטָּה - כָּשֵׁר.

יא,ד כּוֹתְבִין גֵּט לְאִישׁ שֶׁלֹּא מִדַּעַת אִשָּׁה, אֲבָל אֵין כּוֹתְבִין אֶלָּא מִדַּעַת הָאִישׁ. כּוֹתְבִין שׁוֹבַר לְאִשָּׁה שֶׁלֹּא מִדַּעַת הָאִישׁ, אֲבָל אֵין כּוֹתְבִין אֶלָּא מִדַּעַת הָאִשָּׁה. כּוֹתְבִין שִׁחְרוּר לָרַב שֶׁלֹּא מִדַּעַת הָעֶבֶד, אֲבָל אֵין כּוֹתְבִין שֶׁלֹּא מִדַּעַת הָרַב. אוּנְקְלָסְיָא - שֶׁלֹּא מִדַּעַת הַמַּלְוֶה, אֲבָל אֵין כּוֹתְבִין אֶלָּא מִדַּעַת הַלֹּוֶה. דַּיְיתִיקָאוֹת אַפּוֹתִיקָאוֹת וּמַתָּנוֹת - שֶׁלֹּא מִדַּעַת הַנּוֹתֵן, אֲבָל אֵין כּוֹתְבִין אֶלָּא מִדַּעַת הַמְקַבֵּל. שְׁטָרֵי מֶקַח וּמִמְכָּר, שְׁטָרֵי אַרְסִיּוֹת וְקַבָּלַת בְּהֵמָה שֶׁלֹּא מִדַּעַת נוֹתֵן, אֲבָל אֵין כּוֹתְבִין אֶלָּא מִדַּעַת הַמְקַבֵּל. גִּזְרִידִין וּפְרוֹסְבּוּלִין - שֶׁלֹּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶן. רַבִּי אוֹמֵר, אוֹמֵר אֲנִי: שֶׁאֵין כּוֹתְבִין פְּרוֹסְבּוּל אֶלָּא מִדַּעַת הַלֹּוֶה. מְשַׁנִּין אֶת הַשְּׁטָר מֵעִבְרִית לְיָוָנִית, וּמִיָּוָנִית לְעִבְרִית, וְעוֹשִׂין לוֹ קִיּוּם בֵּית דִּין. נִמְחַק אוֹ שֶׁהִרְקִיב, נָמוֹק אוֹ שֶׁנִּטְשְׁטֵשׁ - מְבִיאוֹ לְבֵית דִּין וְעוֹשִׂין לוֹ קִיּוּם בֵּית דִּין. נִקְרָע אוֹ שֶׁאָבַד - מֵבִיא עֵדָיו לְבֵית דִּין, וְעוֹשִׂין לוֹ קִיּוּם בֵּית דִּין. אֵיזֶהוּ קִיּוּם בֵּית דִּין? בְּמוֹתָב פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי הוֹצִיא פְּלוֹנִי לְפָנֵינוּ שְׁטָרוֹ קָרוּעַ, וּבְדָקְנוּ עֵדוּתָן שֶׁל עֵדִים וְנִמְצֵאת מִתְכַּוֶּנֶת - גּוֹבֶה

תּוֹסֶפְתָּא

וְאֵין צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה. וְאִם לָאו - צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה.

יא,ה שְׁטַר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַחַק אוֹ תְּלוּי, מְגוּפּוֹ - פָּסוּל. שֶׁלֹּא מְגוּפּוֹ - כָּשֵׁר. וְאִם הֶחֱזִירוֹ לְמַטָּה, אֲפִלּוּ מְגוּפּוֹ - כָּשֵׁר. שְׁטַר שֶׁחָתְמוּ עֶדָיו לְאַחַר שְׁאֵלַת שָׁלוֹם - פָּסוּל, שֶׁלֹּא חָתְמוּ אֶלָּא עַל שְׁאֵלַת שָׁלוֹם. הֶחֱזִיר בּוֹ דָּבָר אֶחָד אוֹ שְׁנֵי דְּבָרִים מֵעִנְיָנוֹ שֶׁל שְׁטַר - כָּשֵׁר. כְּתָבוֹ בְּדַף זֶה וְחָתְמוּ עֶדָיו בַּדַּף הַשֵּׁנִי - פָּסוּל.

יא,ו הִרְחִיק אֶת הָעֵדִים מִן הַכְּתָב מְלֹא שְׁנֵי שִׁיטִין - פָּסוּל. פְּחוֹת מִכָּאן - כָּשֵׁר. וְכַמָּה יִהְיוּ עֵדָיו רְחוֹקִין מִן הַכְּתָב וְיִהְיֶה כָּשֵׁר? כְּדֵי שֶׁיְּהוּ נִקְרִין עִמּוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מְלֹא שִׁיטָה אַחַת. רַבִּי דּוֹסְתַּאי בַּר יַנַּאי אָמַר: מְלֹא חֲתִימַת שְׁנֵי עֵדִים. שְׁטַר שֶׁחָתְמוּ עָלָיו חֲמִשָּׁה עֵדִים, וְנִמְצְאוּ שְׁלִשָּׁה הָרִאשׁוֹנִים קְרוֹבִין אוֹ פְּסוּלִין - תִּתְקַיֵּם עֵדוּת בִּשְׁאָר עֵדִים. כְּתָבוֹ בַּחֲמִשָּׁה לְשׁוֹנוֹת, וְחָתְמוּ עָלָיו חֲמִשָּׁה עֵדִים בַּחֲמִשָּׁה לְשׁוֹנוֹת - כָּשֵׁר. נִקְרָע - כָּשֵׁר. נִתְקָרַע - פָּסוּל. נִקְרָע בּוֹ קֶרַע שֶׁל בֵּית דִּין - פָּסוּל. מָחוּק אוֹ שֶׁהִרְקִיב, אוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה כִּכְבָרָה - כָּשֵׁר. נִמּוֹק אוֹ שֶׁנִּטְשְׁטֵשׁ וּבִבּוּאָה שֶׁלּוֹ קַיֶּמֶת, אִם יָכוֹל לִקְרוֹת - כָּשֵׁר. אִם לָאו - פָּסוּל. הָאַחִין שֶׁהִנִּיחַ לָהֶן אֲבִיהֶן מֶרְחָץ, אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר - לֹא יֹאמַר עָנִי לֶעָשִׁיר: "הֲרֵינִי לוֹקֵחַ כְּנֶגְדְּךָ מִן הַשּׁוּק" וּמֶרְחָץ, אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: "אִם יֵשׁ לְךָ בּוֹא והרחץ". וְהוֹצָאָה לָאֶמְצַע. עָשָׂאם אֲבִיהֶן לִשְׂכָר - הַשָּׂכָר לָאֶמְצַע. אֶחָד מֶרְחָץ וְאֶחָד הַגַּת וְאֶחָד בֵּית הַבַּד.

יא,ז הָאוֹמֵר: "עֲשׂוּ טָבִי עַבְדִּי בֶּן חוֹרִין". וְהָיוּ שָׁם שְׁנֵי טָבִין - אֵין דּוֹרְשִׁין לָשׁוֹן הֶדְיוֹט לוֹמַר, לָזֶה הָיָה אוֹהֵב וְלָזֶה לֹא הָיָה אוֹהֵב, אֶלָּא, שְׁנֵיהֶן יוֹצְאִין בְּנֵי חוֹרִין, וְנוֹטְלִין מִשְּׁנֵיהֶן דְּמֵי אֶחָד מֵהֶן. הָאוֹמֵר: "תְּנוּ מָאתַיִם דִּינָר לְיוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן". וְהָיוּ שָׁם שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן - אֵין דּוֹרְשִׁין לָשׁוֹן הֶדְיוֹט לוֹמַר לָזֶה הָיָה אוֹהֵב וְלָזֶה לֹא הָיָה

הַשָּׁלֵם

אוֹהֵב, אֶלָּא שְׁנֵיהֶם חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. יָצְאת עֲלֵיהֶן כְּתֻבַּת אִשָּׁה וּבַעַל חוֹב - שְׁנֵיהֶן נוֹתְנִין בְּשָׁוֶה. הוֹצִיא אֶחָד מֵהֶן שְׁטַר עַל חֲבֵרוֹ שֶׁחַיָּב לוֹ - לֹא יֹאמַר לוֹ: "שֶׁלִּי הוּא שֶׁאָבַד מִמֶּנִּי", אֶלָּא כָּל שֶׁהִשְׁטַר בְּיָדוֹ גּוֹבֶה. נִמְצָא לְאֶחָד בֵּין שְׁטָרוֹתָיו: "שְׁטָרוֹ שֶׁל יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן פָּרוּעַ" - שְׁטָרוֹת שְׁנֵיהֶן פְּרוּעִין. וּכְשֶׁהוּא גּוֹבֶה - אֵינוֹ גּוֹבֶה אֶלָּא מִדַּעַת הַלָּוֶה. הָאוֹמֵר לִבְנוֹ: "שְׁטַר בֵּין שְׁטָרוֹתַי פָּרוּעַ" וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה הוּא - הַשְּׁטָרוֹת כֻּלָּן פְּרוּעִין. וּכְשֶׁהוּא גּוֹבֶה - אֵינוֹ גּוֹבֶה אֶלָּא מִדַּעַת הַלָּוֶה.

יא,ח הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל יְדֵי עֶרֶב - לֹא יִפְרַע מִן הָעֶרֶב. וְאִם אָמַר: "עַל מְנָת שֶׁאֶפְרַע מִמִּי שֶׁאִרְצֶה" - יִפְרַע מִן הָעֶרֶב. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל יְדֵי שְׁנֵי עֲרֵבִין - לֹא יִפְרַע מֵאֶחָד מֵהֶן. וְאִם אָמַר: "עַל מְנָת שֶׁאֶפְרַע מֵאֶחָד מֵהֶן" - יִפְרַע מֵאֶחָד מֵהֶן. שְׁטַר הִיּוּצֵא מִיַּד עֶרֶב - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹבֶה. וְאִם כָּתַב בּוֹ בַּעַל חוֹב כְּבָר הִתְקַבַּלְתִּי הֵימֶנּוּ - הֲרֵי זֶה גּוֹבֶה.

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א דִּינֵי מָמוֹנוֹת - בִּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי אוֹמֵר: בַּחֲמִשָּׁה, כְּדִי שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין בִּשְׁלֹשָׁה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּיָחִיד. סְמִיכָה - בִּשְׁלֹשָׁה, וּסְמִיכַת זְקֵנִים - בִּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּחֲמִשָּׁה. מְטַלְטְלִין שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, נָטַע רְבָעִי, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין דָּמָיו יְדוּעִין - נִפְדִּין עַל פִּי שְׁלֹשָׁה לְקוֹחוֹת. וְלֹא עַל פִּי שְׁלֹשָׁה שֶׁאֵינָן לָקוֹחוֹת. מוּם שֶׁבָּגְלוּי - הֲרֵי זֶה יִשְׁחֹט עַל פִּי בְּנֵי הַכְּנֶסֶת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִלּוּ רַגְלוֹ קְטוּעָה וְעֵינוֹ סוּמָא - לֹא יִשְׁחֹט אֶלָּא עַל פִּי מֻמְחֶה.

א,ב וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע, בִּזְמַן שֶׁטּוֹעֲנוֹ טַעֲנַת נְפָשׁוֹת - בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. טַעֲנַת מָמוֹן - בִּשְׁלֹשָׁה.

א,ג וּכְשֵׁם שֶׁהַדִּין בִּשְׁלֹשָׁה, כָּךְ פְּשָׁרָה בִּשְׁלֹשָׁה. נִגְמָר הַדִּין - אֵין רַשַּׁאי לְבַצֵּעַ. רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: כָּל הַמְבַצֵּעַ - הֲרֵי זֶה חוֹטֵא. הַמְבָרֵךְ אֶת הַמְבַצֵּעַ - הֲרֵי זֶה מְנָאֵץ לִפְנֵי הַמָּקוֹם. עַל זֶה נֶאֱמַר (תְּהִלִּים י) וּבוֹצֵעַ בֵּרַךְ נִאֵץ ה'. אֶלָּא יִקַּב הַדִּין אֶת הָהָר, שֶׁכֵּן מֹשֶׁה אָמַר יִקַּב הַדִּין אֶת הָהָר. אֲבָל אַהֲרֹן הָיָה עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מַלְאָכִי ג) בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הָלַךְ אִתִּי וְגוֹ'. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר וּבוֹצֵעַ בֵּרַךְ נִאֵץ ה'? מָשָׁל מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְאֶחָד שֶׁגָּנַב סְאָה שֶׁל חִטִּים, טָחַנָן אָפָאָן וְהִפְרִישׁ מֵהֶן חַלָּה וְהֶאֱכִיל לְבָנָיו, הֵיאַךְ זֶה מְבָרֵךְ? אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא מְנָאֵץ. וְעַל זֶה נֶאֱמַר: וּבוֹצֵעַ בֵּרַךְ נִאֵץ ה'. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: וּבוֹצֵעַ בֵּרַךְ - אֵלּוּ אַחֵי יוֹסֵף שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים (בְּרֵאשִׁית לז) מַה בֶּצַע וְגוֹ'.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: מִצְוָה לְבַצֵּעַ, שֶׁנֶּאֱמַר (זְכַרְיָה ח): אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם. וַהֲלֹא כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מִשְׁפָּט אֱמֶת - אֵין שָׁלוֹם, וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁלוֹם - אֵין מִשְׁפָּט אֱמֶת. אֶלָּא אֵיזֶהוּ מִשְׁפָּט שֶׁיֵּשׁ שָׁלוֹם? הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה בְּצוּעַ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שְׁמוּאֵל-ב ח): וַיְהִי דָּוִד עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל עַמּוֹ. וַהֲלֹא כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מִשְׁפָּט אֵין צְדָקָה, וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ צְדָקָה אֵין מִשְׁפָּט, אֶלָּא אֵיזֶהוּ מִשְׁפָּט שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צְדָקָה? הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה בְּצוּעַ. דָּן אֶת הַדִּין, זְכֵה אֶת הַזַּכַּאי, וְחַיֵּב אֶת הַחַיָּב, אִם חִיֵּב אֶת הֶעָנִי - מוֹצִיא וְנוֹתֵן לוֹ מִשֶּׁלּוֹ, נִמְצָא עוֹשֶׂה צְדָקָה עִם זֶה וְדָן אֶת זֶה. רַבִּי אוֹמֵר: דָּן אֶת הַדִּין וְזָכָה אֶת הַזַּכַּאי וְחִיֵּב אֶת הַחַיָּב - נִמְצָא עוֹשֶׂה צְדָקָה עִם הַחַיָּב שֶׁמּוֹצִיא גְּזֵלָה מִתַּחַת יָדוֹ, וְדִין עִם הַזַּכַּאי שֶׁמַּחְזִיר לוֹ אֶת שֶׁלּוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: פְּעָמִים יְבַצֵּעַ אָדָם, פְּעָמִים אַל יְבַצֵּעַ. כֵּיצַד? שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ אַצֶּל אֶחָד לַדִּין, עַד שֶׁלֹּא שָׁמַע דִּבְרֵיהֶן, אוֹ מִשֶּׁשָּׁמַע דִּבְרֵיהֶן וְאֵין יוֹדֵעַ לְהֵיכָן הַדִּין הוּא נוֹטֶה - אַתָּה רַשַּׁאי שֶׁיֵּאָמֵר לָהֶן צְאוּ וּבְצָעוּ. אֲבָל מִשֶּׁשָּׁמַע דִּבְרֵיהֶם וְיוֹדֵעַ לְהֵיכָן הַדִּין הוּא נוֹטֶה - אֵין רַשַּׁאי שֶׁיֵּאָמֵר לָהֶן צְאוּ וּבְצָעוּ, כְּגוֹן שֶׁהוּא אוֹמֵר (מִשְׁלֵי יז) פּוֹטֵר מַיִם רֵאשִׁית מָדוֹן וְגוֹ'. עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּלָּה - אַתָּה רַשַּׁאי לְנָטְשׁוֹ. מִשֶּׁנִּתְגַּלָּה הַדִּין - אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְנָטְשׁוֹ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לְקִישׁ אוֹמֵר: שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ אַצֶּל אֶחָד לַדִּין, אֶחָד חָזָק וְאֶחָד רָךְ, עַד שֶׁלֹּא שָׁמַע דִּבְרֵיהֶן. וְאִם מִשֶּׁשָּׁמַע דִּבְרֵיהֶן וְאֵין יוֹדֵעַ לְהֵיכָן הַדִּין הוּא נוֹטֶה - רַשַּׁאי שֶׁיֵּאָמֵר לָהֶן אֵינִי נִזְקָק לָכֶם שֶׁמָּא נִתְחַיֵּב הֶחָזָק וְנִמְצָא חָזָק אוֹיְבוֹ. מִשֶּׁשָּׁמַע דִּבְרֵיהֶן וְיוֹדֵעַ לְהֵיכָן הַדִּין הוּא נוֹטֶה - אֵין רַשַּׁאי שֶׁיֵּאָמֵר לָהֶם אֵינִי נִזְקָק לָכֶם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים א): לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לֵאלֹהִים הוּא.

א,ד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: מִנַּיִן שֶׁאִם הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי דַּיָּן, וְיוֹדֵעַ אַתָּה זְכוּת לָעָנִי וְחוֹבָה לָעָשִׁיר - אֵין אַתָּה רַשַּׁאי לִשְׁתֹּק? תַּלְמוּד לוֹמַר: לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי אִישׁ - אַל תַּכְנִיס דְּבָרֶיךָ מִפְּנֵי אִישׁ. הַדַּיָּנִים יִהְיוּ יוֹדְעִין אֶת מִי דָּנִין, וְלִפְנֵי מִי הֵן דָּנִין, וְעִם מִי הֵן דָּנִין, וּמִי הוּא דָּן עִמָּהֶן. וְיִהְיוּ עֵדִים יוֹדְעִין אֶת מִי הֵם מְעִידִין, וְלִפְנֵי מִי הֵן מְעִידִין, וְעִם מִי הֵן מְעִידִין, וּמִי הוּא מֵעִיד עִמָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יט): וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי ה'. וְאוֹמֵר (תְּהִלִּים פב): אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפּוֹט. וְכֵן יְהוֹשָׁפָט אוֹמֵר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב יט): וַיֹּאמֶר אֶל הַשּׁוֹפְטִים רְאוּ מַה אַתֶּם עוֹשִׂים כִּי לֹא לְאָדָם תִּשְׁפְּטוּ כִּי (אִם) לַה'. וְשָׁמָּא יֹאמַר הַדַּיָּן: "מַה לִּי בַּצַּעַר הַזֶּה"! וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (שָׁם) וְעִמָּכֶם דְּבַר הַמִּשְׁפָּט - אֵין לְךָ אֶלָּא מַה שֶּׁעֵינֶיךָ רוֹאוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁהַדַּיָּן דָּן בִּשְׁלֹשָׁה - כָּךְ פִּשְׁרָה בִּשְׁלֹשָׁה. יָפֶה כֹּחַ פִּשְׁרָה מִכֹּחַ הַדִּין, כֵּיצַד? שְׁנַיִם שֶׁדָּנוּ - יְכוֹלִין לַחֲזֹר בָּהֶן. וּשְׁנַיִם שֶׁפִּשְׁרוּ - אֵין יְכוֹלִין לַחֲזֹר בָּהֶן.

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א קִידּוּשׁ עִבּוּר שָׁנָה - בִּשְׁלֹשָׁה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עִבּוּר שָׁנָה - בִּשְׁלֹשָׁה מַתְחִילִין, בַּחֲמִשָּׁה נוֹשְׁאִין וְנוֹתְנִין,

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

וְגוֹמְרִים בְּשִׁבְעָה. כֵּיצַד? אֶחָד אוֹמֵר לֵישֵׁב עִמָּם, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים שֶׁלֹּא לֵישֵׁב - בָּטֵל הַיָּחִיד בְּמִיעוּטוֹ. שְׁנַיִם אוֹמְרִים לֵישֵׁב, וְאֶחָד אוֹמֵר שֶׁלֹּא לֵישֵׁב - מוֹסִיפִין שְׁנַיִם, וְנוֹשְׁאִין וְנוֹתְנִין בַּחֲמִשָּׁה. שְׁנַיִם אוֹמְרִים צְרִיכָה, וּשְׁלֹשָׁה אוֹמְרִים אֵינָהּ צְרִיכָה - בָּטְלוּ שְׁנַיִם בְּמִעוּטָם. שְׁלֹשָׁה אוֹמְרִים צְרִיכָה, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים אֵינָהּ צְרִיכָה - מוֹסִיפִים שְׁנַיִם, וְגוֹמְרִים בְּשִׁבְעָה, שֶׁאֵין מְנַיָּן פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה. הָאָב אוֹמֵר לְעַבֵּר - שְׁנֵיהֶן נִמְנִין שְׁנַיִם. הָאָב וּבְנוֹ אוֹמֵר שֶׁלֹּא לְעַבֵּר - שְׁנֵיהֶן נִמְנִין שְׁנַיִם. הָאָב וּבְנוֹ אוֹמְרִים לְעַבֵּר, הָאָב וּבְנוֹ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא לְעַבֵּר - שְׁנֵיהֶן נִמְנִין אֶחָד. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: פַּעַם אַחַת הָלַכְתִּי אֲנִי וְאֶלְעָזָר לְעַבֵּר שָׁנָה, נַמְתִּי לוֹ לְאֶלְעָזָר בְּנִי: "אֲנִי וְאַתָּה נִמְנִין אֶחָד".

ב,ב עַל שְׁלֹשָׁה סִימָנִין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה: עַל הָאָבִיב, וְעַל פֵּרוֹת הָאִילָן, וְעַל הַתְּקוּפָה. עַל שְׁנַיִם מְעַבְּרִין, וְעַל אֶחָד אֵין מְעַבְּרִין. וְאִם עִבְּרוּהָ - הֲרֵי זוּ מְעֻבֶּרֶת. אִם הָיָה אָבִיב אֶחָד מִשְּׁנֵי סִימָנִין - הֲיוּ שִׁמְחִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף עַל הַתְּקוּפָה.

עַל שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, עַל יְהוּדָה, וְעַל עֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְעַל הַגָּלִיל. עַל שְׁתַּיִם - מְעַבְּרִין, וְעַל אַחַת - אֵין מְעַבְּרִין. וְאִם עִבְּרוּ - הֲרֵי זוּ מְעֻבֶּרֶת. וְאִם הָיְתָה אֶרֶץ יְהוּדָה אַחַת מִשְּׁתֵּי אֲרָצוֹת - הָיוּ שִׂמְחִין מִפְּנֵי אָבִיב שֶׁבְּאָה הַיָּמְנָה. אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה לֹא מִפְּנֵי הַגְּדָיִים, וְלֹא מִפְּנֵי הַטְּלָאִים, לֹא מִפְּנֵי הַגּוֹזָלוֹת שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ, וְכוּלָּן סְעַד לְשָׁנָה. וְאִם עִבְּרוּהָ - הֲרֵי זוּ מְעֻבֶּרֶת. רַבִּי יַנַּאי אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁהָיָה אוֹמֵר: בְּגוֹזָלַיָּא רְכִיכִין הֵן, וּבְאַמְרָיָא דַּעֲדָקִין, וּשְׁפַר בְּאַנְפָּאי, וְאוֹסֵפְנָא עַל שַׁתָּא דָּא תִּלְתִּין יוֹמִין.

ב,ג אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה אֶלָּא עַד רוּבוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ. וְכַמָּה רוּבּוֹ? שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׁתֵּי יָדוֹת בְּחֹדֶשׁ, עֶשְׂרִים יוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְחַשְּׁבִין אֶת הַשָּׁנָה כַּמָּה הָיְתָה צְרִיכָה, אִם הָיְתָה חֲסֵרָה שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם לִפְנֵי הַפֶּסַח - מְעַבְּרִין אוֹתָהּ. לִפְנֵי הֶחָג - אֵין מְעַבְּרִין אוֹתָהּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ חֲסֵרָה שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם לִפְנֵי הֶחָג - מְעַבְּרִין אוֹתָהּ.

אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאִם עִבְּרוּהָ - אֵינָהּ מְעֻבֶּרֶת. אֲבָל מִפְּנֵי הַדְּוֹחַק - מְעַבְּרִין אוֹתָהּ אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִיַּד. וּמִכָּאן וְאֵילָךְ אֵין מְעַבְּרִין אֶלָּא אֲדָר.

ב,ד אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, לֹא פָּחוֹת חֹדֶשׁ, וְלֹא יוֹתֵר חֹדֶשׁ. וְאִם עִבְּרוּהָ - אֵינָהּ מְעֻבֶּרֶת. אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה מִשָּׁנָה לַחֲבֶרְתָּהּ, וְאִם עִבְּרוּהָ - אֵינָהּ מְעֻבֶּרֶת. אֵין מְעַבְּרִין שָׁנָה אַחַר שָׁנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מְעַבְּרִין שָׁנָה אַחַר שָׁנָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי עֲקִיבָה שֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים, וְעִבֵּר שָׁלֹשׁ שָׁנִים זוּ אַחַר זוּ. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? מִפְּנֵי שֶׁבֵּית דִּין יוֹשְׁבִין וּמְחַשְּׁבִין אַחַת אַחַת בִּזְמַנָּהּ.

ב,ה אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה לֹא שְׁבִיעִית, וְלֹא מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. אֵימָתַי רְגִילִין לְעַבֵּר? בְּעֶרֶב שְׁבִיעִית. אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה מִפְּנֵי רָעָבוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (מלכים ב ד, מב): "וְאִישׁ בָּא מִבַּעַל שָׁלִישָׁה וְגוֹ' בְּצִקְלוֹנוֹ". וְהַלֹּא אֵין לָךְ מָקוֹם שֶׁמִּתְכַּבֵּר

הַשָּׁלֵם

מֵהוֹדָעִין אֲנַחְנָא לְכוֹן, דְּמָטָא זְמַן בְּעוּרָא לַאֲפוּקֵיָא מַעֲשְׂרֵיָא מִמַּעֲטְנֵיָא זַיְתֵיָא. וּלְאֶחָנָא בְּנֵי דְּרוֹמָא עִילָּאָה וּבְנֵי דְּרוֹמָא תַּתָּאָה: שְׁלָמְכוֹן יִסְגֵּא! מֵהוֹדָעִין אֲנַחְנָא לְכוֹן, דִּימְטָן זְמַן לַאֲפוּקֵי מַעֲשְׂרֵיָא מֵעוֹמְרֵי שׁוּבִּילָא. וּלְאֶחָנָא בְּנֵי גָּלוּתָא דְּבָבֶל וּבְנֵי גָּלוּתָא דְּמָדַי וּשְׁאָר כָּל בְּנֵי גָּלוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל: שְׁלָמְכוֹן יִסְגֵּא! מֵהוֹדָעִין אֲנַחְנָא לְכוֹן, דְּגוֹזָלַיָּא רְכִיכִין וְאִמְרָיָא דַּעֲדָקִין, וְזִימְנֵיהּ דַּאֲבִיבָא לָא מָטָא, וּשְׁפַר בְּאַנְפָּאי וּבְאַנְפֵּי חַבְרָאי, וְאוֹסֵפְנָא עַל שַׁתָּא דָּא תִּלְתִּין יוֹמִין.

ב,ג אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה אֶלָּא עַד רוּבוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ. וְכַמָּה רוּבּוֹ? שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׁתֵּי יָדוֹת בְּחֹדֶשׁ, עֶשְׂרִים יוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְחַשְּׁבִין אֶת הַשָּׁנָה כַּמָּה הָיְתָה צְרִיכָה, אִם הָיְתָה חֲסֵרָה שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם לִפְנֵי הַפֶּסַח - מְעַבְּרִין אוֹתָהּ. לִפְנֵי הֶחָג - אֵין מְעַבְּרִין אוֹתָהּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ חֲסֵרָה שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם לִפְנֵי הֶחָג - מְעַבְּרִין אוֹתָהּ.

אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאִם עִבְּרוּהָ - אֵינָהּ מְעֻבֶּרֶת. אֲבָל מִפְּנֵי הַדְּוֹחַק - מְעַבְּרִין אוֹתָהּ אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִיַּד. וּמִכָּאן וְאֵילָךְ אֵין מְעַבְּרִין אֶלָּא אֲדָר.

ב,ד אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, לֹא פָּחוֹת חֹדֶשׁ, וְלֹא יוֹתֵר חֹדֶשׁ. וְאִם עִבְּרוּהָ - אֵינָהּ מְעֻבֶּרֶת. אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה מִשָּׁנָה לַחֲבֶרְתָּהּ, וְאִם עִבְּרוּהָ - אֵינָהּ מְעֻבֶּרֶת. אֵין מְעַבְּרִין שָׁנָה אַחַר שָׁנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מְעַבְּרִין שָׁנָה אַחַר שָׁנָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי עֲקִיבָה שֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים, וְעִבֵּר שָׁלֹשׁ שָׁנִים זוּ אַחַר זוּ. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? מִפְּנֵי שֶׁבֵּית דִּין יוֹשְׁבִין וּמְחַשְּׁבִין אַחַת אַחַת בִּזְמַנָּהּ.

ב,ה אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה לֹא שְׁבִיעִית, וְלֹא מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. אֵימָתַי רְגִילִין לְעַבֵּר? בְּעֶרֶב שְׁבִיעִית. אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה מִפְּנֵי רָעָבוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (מלכים ב ד, מב): "וְאִישׁ בָּא מִבַּעַל שָׁלִישָׁה וְגוֹ' בְּצִקְלוֹנוֹ". וְהַלֹּא אֵין לָךְ מָקוֹם שֶׁמִּתְכַּבֵּר

וְגוֹמְרִים בְּשִׁבְעָה. כֵּיצַד? אֶחָד אוֹמֵר לֵישֵׁב עִמָּם, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים שֶׁלֹּא לֵישֵׁב - בָּטֵל הַיָּחִיד בְּמִיעוּטוֹ. שְׁנַיִם אוֹמְרִים לֵישֵׁב, וְאֶחָד אוֹמֵר שֶׁלֹּא לֵישֵׁב - מוֹסִיפִין שְׁנַיִם, וְנוֹשְׁאִין וְנוֹתְנִין בַּחֲמִשָּׁה. שְׁנַיִם אוֹמְרִים צְרִיכָה, וּשְׁלֹשָׁה אוֹמְרִים אֵינָהּ צְרִיכָה - בָּטְלוּ שְׁנַיִם בְּמִעוּטָם. שְׁלֹשָׁה אוֹמְרִים צְרִיכָה, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים אֵינָהּ צְרִיכָה - מוֹסִיפִים שְׁנַיִם, וְגוֹמְרִים בְּשִׁבְעָה, שֶׁאֵין מְנַיָּן פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה. הָאָב אוֹמֵר לְעַבֵּר - שְׁנֵיהֶן נִמְנִין שְׁנַיִם. וּבְנוֹ אוֹמֵר שֶׁלֹּא לְעַבֵּר - שְׁנֵיהֶן נִמְנִין שְׁנַיִם. הָאָב וּבְנוֹ אוֹמְרִים לְעַבֵּר, הָאָב וּבְנוֹ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא לְעַבֵּר - שְׁנֵיהֶן נִמְנִין אֶחָד. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: פַּעַם אַחַת הָלַכְתִּי אֲנִי וְאֶלְעָזָר לְעַבֵּר שָׁנָה, נַמְתִּי לוֹ לְאֶלְעָזָר בְּנִי: "אֲנִי וְאַתָּה נִמְנִין אֶחָד".

ב,ב עַל שְׁלֹשָׁה סִימָנִין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה: עַל הָאָבִיב, וְעַל פֵּרוֹת הָאִילָן, וְעַל הַתְּקוּפָה. עַל שְׁנַיִם מְעַבְּרִין, וְעַל אֶחָד אֵין מְעַבְּרִין. וְאִם עִבְּרוּהָ - הֲרֵי זוּ מְעֻבֶּרֶת. אִם הָיָה אָבִיב אֶחָד מִשְּׁנֵי סִימָנִין - הֲיוּ שִׂמְחִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף עַל הַתְּקוּפָה.

עַל שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, עַל יְהוּדָה, וְעַל עֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְעַל הַגָּלִיל. עַל שְׁתַּיִם - מְעַבְּרִין, וְעַל אַחַת - אֵין מְעַבְּרִין. וְאִם עִבְּרוּ - הֲרֵי זוּ מְעֻבֶּרֶת. וְאִם הָיְתָה אֶרֶץ יְהוּדָה אַחַת מִשְּׁתֵּי אֲרָצוֹת - הָיוּ שִׂמְחִין מִפְּנֵי אָבִיב שֶׁבָּאָה הַיָּמְנָה. אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה לֹא מִפְּנֵי הַגְּדָיִים, וְלֹא מִפְּנֵי הַטְּלָאִים, לֹא מִפְּנֵי הַגּוֹזָלוֹת שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ, וְכוּלָּן סְעַד לְשָׁנָה. וְאִם עִבְּרוּהָ - הֲרֵי זוּ מְעֻבֶּרֶת. רַבִּי יַנַּאי אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁהָיָה אוֹמֵר: בְּגוֹזָלַיָּא רְכִיכִין הֵן, וּבְאַמְרָיָא דַּעֲדָקִין, וּשְׁפַר בְּאַנְפָּאי, וְאוֹסֵפְנָא עַל שַׁתָּא דָּא תִּלְתִּין יוֹמִין.

מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים שֶׁהָיוּ עוֹמְדִין עַל גַּב מַעֲלוֹת בְּהַר הַבַּיִת, וְיוֹחָנָן סוֹפֵר הָלַךְ לְפָנֵיהֶם. וְאָמְרוּ: כְּתוֹב לַאֲחֵנָא בְּנֵי גְּלִילָא עִילָּאָה וּבְנֵי גְּלִילָא תַּתָּאֵי: שְׁלָמְכוֹן יִסְגֵּא!

תּוֹסֶפְתָּא

בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קוֹדֶם לְבֵעַל שָׁלִישָׁה, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא בִכֵּר אֶלָּא מֵאוֹתוֹ הַמִּין שֶׁהֵבִיא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים! יָכוֹל שֶׁהֵבִיאוֹ קוֹדֶם לְעוֹמֶר? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): "וַיֹּאמֶר תְּנוּ אֶל הָעָם וְיֹאכֵלוּ" - מְלַמֵּד שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ אֶלָּא לְאַחַר הָעוֹמֶר. וַהֲלֹא אוֹתָהּ שָׁנָה רְאוּיָה לְעַבֵּר, מִפְּנֵי מַה לֹּא עִבְּרָהּ אֱלִישָׁע? מִפְּנֵי שֶׁהָיְתָה שְׁנַת רָעָבוֹן, וְכָל הָעָם רָצִין לְגָרְנוֹת.

ב,ו אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה מִפְּנֵי הַטָּמְאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה מִפְּנֵי הַטָּמְאָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּחִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ שֶׁעִיבֵּר אֶת הַשָּׁנָה מִפְּנֵי הַטָּמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב ל, יח): "כִּי מַרְבִּית הָעָם רַבַּת מֵאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה יִשָּׂשכָר וּזְבוּלוּן לֹא הִטָּהָרוּ" וְגוֹ'. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם לְעַבֵּר אוֹתָהּ מִפְּנֵי הַטָּמְאָה - כְּבָר מְעֻבֶּרֶת הִיא. אֶלָּא עִבֵּר נִיסָן בְּנִיסָן, וְאֵין מְעַבְּרִין אֶלָּא אֲדָר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אַף מִפְּנֵי שֶׁהֶעֱשׂוּ אֶת הַצִּבּוּר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי.

אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה צְרִיכָה. מְעַבְּרִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי הַצְּרָכִים, וּמִפְּנֵי הַדְּרָכִים, מִפְּנֵי הַתַּנּוּרִין, וּמִפְּנֵי הַגְּלִיּוֹת שֶׁלֹּא יָצְאוּ מִמְּקוֹמָם. אֲבָל אֵין מְעַבְּרִין אוֹתָהּ לֹא מִפְּנֵי הַצִּנָּה, וְלֹא מִפְּנֵי הַשַּׁלְגִּים, וְלֹא מִפְּנֵי הַגְּלִיּוֹת שֶׁעָלוּ וַעֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ. וְכוֹלָן סְעַד לְשָׁנָה. וְאִם עִבְּרוּהָ - הֲרֵי זוּ מְעֻבֶּרֶת.

אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה אֶלָּא בִּיהוּדָה, וְאִם עִבְּרוּהָ בַּגְּלִיל - הֲרֵי זוּ מְעֻבֶּרֶת. הֵעִיד חֲנִינָא אִישׁ אוֹנוֹ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל: שֶׁאֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה אֶלָּא בִּיהוּדָה, וְאִם עִבְּרוּהָ בַּגְּלִיל - שֶׁהִיא מְעֻבֶּרֶת. וּמְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה כָּל אֲדָר. שֶׁבְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: אֵין מְעַבְּרִין אֶלָּא עַד הַפּוּרִים, עַד שֶׁבָּאוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי פַּפְּיָס וְהֵעִידוּ: שֶׁכָּל אֲדָר וַאֲדָר - כָּשֵׁר לְעַבֵּר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק אוֹמְרִים: אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, וְאֵין עוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי צִבּוּר - אֶלָּא עַל תְּנַאי כְּדֵי שֶׁיְּקַבְּלוּ רוֹב הַצִּבּוּר עֲלֵיהֶם.

הַשָּׁלֵם

ב,ז אֵין מְעַבְּרִים אֶת הַשָּׁנָה בַּלַּיְלָה, וְאִם עִיבְּרָהּ - אֵינָהּ מְעֻבֶּרֶת. אֵין מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ בַּלַּיְלָה, וְאִם קִדְּשׁוּהוּ - אֵינוֹ מְקוּדָּשׁ.

ב,ח אֵין מֶלֶךְ יוֹשֵׁב בְּסַנְהֶדְרִין, וְלֹא מֶלֶךְ וְלֹא כֹהֵן גָּדוֹל יוֹשְׁבִין בְּעִבּוּר.

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג,א שׁוֹר שֶׁהֵמִית. אֶחָד שׁוֹר שֶׁהֵמִית, וּשְׁאָר בְּהֵמָה וְחַיָּה וְעוֹפוֹת שֶׁהֵמִיתוּ - מִיתָתָן בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שׁוֹר שֶׁהֵמִית - מִיתָתוֹ בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, וּשְׁאָר בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף שֶׁהֵמִיתוּ - כָּל הַקֹּדֶם לְהָרְגָן זָכָה לַשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כ): "וְהָרַגְתָּ אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה", וְאוֹמֵר (שָׁם): "וְאֶת הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ". שׁוֹר הַנִּסְקָל - בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כא): "הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת"; כְּמִיתַת הַבְּעָלִים כָּךְ מִיתַת הַשּׁוֹר, מַה מִּיתַת הַבְּעָלִים - בְּסִקִּילָה וּבִדְחִיָּה וּבְעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, אַף מִיתָתוֹ - בְּסִקִּילָה וּבִדְחִיָּה וְעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. מַה בֵּין שׁוֹר לָאָדָם? שֶׁהַשּׁוֹר - פּוֹתְחִין אֶת דִּינוֹ בַּיּוֹם, וְגוֹמְרִין אַף בַּלַּיְלָה. פּוֹתְחִין וְגוֹמְרִין בּוֹ בַּיּוֹם, בֵּין לְזְכוּת בֵּין לְחוֹבָה, מַטִּין עַל פִּי עֵד אֶחָד בֵּין לְזְכוּת בֵּין לְחוֹבָה, הַכֹּל מִלְמַדְּין זְכוּת וְחוֹבָה, הַמְלַמֵּד זְכוּת - יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְלַמֵּד חוֹבָה. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּאָדָם.

ג,ב אֵין שׁוֹרְפִין אֶת הַפָּרָה, וְאֵין עוֹרְפִין אֶת הָעֶגְלָה, וְאֵין עוֹשִׂין זָקֵן מַמְרֵא עַל פִּי בֵּית דִּין. וְאֵין מְבִיאִין פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר. אֵין מַעֲמִידִין, לֹא מֶלֶךְ וְלֹא כֹהֵן גָּדוֹל אֶלָּא בְּבֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד. כֵּיצַד הֵן עוֹשִׂין? בֵּית דִּין מְהַלְכִין, וּשְׁתֵּי תּוֹדוֹת אַחֲרֵיהֶן. הַפְּנִימִית נֶאֱכֶלֶת הַחִיצוֹנָה נִשְׂרֶפֶת. וְכָל שֶׁלֹּא בְּכָל אֵלּוּ - הִנִּכְנָס שָׁם אֵין חַיָּבִין עָלָיו. שְׁתֵּי תּוֹדוֹת שֶׁאָמְרוּ - בְּלַחְמָן אֲבָל לֹא בִּבְשָׂרָן. אֲבָא שָׁאוּל אוֹמֵר: שְׁתֵּי בְּצָעִין הָיוּ בֵּירוּשָׁלַיִם, הַתַּחְתּוֹנָה וְהָעֶלְיוֹנָה, הַתַּחְתּוֹנָה נִתְקַדְּשָׁה בְּכָל אֵלּוּ, וְהָעֶלְיוֹנָה לֹא קִדְּשׁוּ. כְּשֶׁעָלוּ מִן הַגּוֹלָה שֶׁלֹּא בְּמֶלֶךְ וְשֶׁלֹּא בָּאוּרִים וּבְתוּמִים,

תּוֹסֶפְתָּא

הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁהָיְתָה קְדֻשָּׁתָהּ גְּמוּרָה - עַמִּי הָאָרֶץ אוֹכְלִין בָּהּ קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וַחֲבֵרִים - קָדָשִׁים קַלִּים אֲבָל לֹא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. הָעֶלְיוֹנָה שֶׁלֹּא הָיְתָה קְדֻשָּׁתָהּ גְּמוּרָה, עַמִּי הָאָרֶץ אוֹכְלִין בָּהּ קָדָשִׁים קַלִּים אֲבָל לֹא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וַחֲבֵרִים - לֹא קָדָשִׁים קַלִּים וְלֹא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וּמִפְּנֵי מָה לֹא קְדֻשּׁוּהָ? מִפְּנֵי שֶׁתְּרוּפָּה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם מִשָּׁם, וְנוֹחָה לִכְבֹשׁ מִשָּׁם.

ג,ג רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מִשֶּׁם שְׁלֹשָׁה זְקֵנִים - רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: יָכוֹל יְהֵא אָדָם מַעֲלֶה בְּכוֹרוֹת מֵחוּץ לָאָרֶץ לָאָרֶץ? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים יד): "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירוֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכוֹרוֹת" - מִמָּקוֹם שֶׁאַתָּה מֵבִיא מַעֲשַׂר דָּגָן, אַתָּה מֵבִיא בְּכוֹרוֹת, מִחוּצָה לָאָרֶץ שֶׁאִי אַתָּה מֵבִיא מַעֲשַׂר דְּגָנְךָ אִי אַתָּה מֵבִיא בְּכוֹרוֹת. שִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר: יָכוֹל כֹּשֶׁם שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה מְחִיצָה בֵּין קָדָשֵׁי קָדָשִׁים לְקָדָשִׁים קַלִּים, כָּךְ נִתְּנָה תּוֹרָה מְחִיצָה בֵּין הַבְּכוֹר לְמַעֲשַׂר שֵׁנִי, וְדִין הוּא, הַבְּכוֹר טָעוּן הֶבְאַת מָקוֹם וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי טָעוּן הֶבְאַת מָקוֹם, מַה בְּכוֹר אֵין נֶאֱכָל אֶלָּא לִפְנִים מִן הַחוֹמָה אַף מַעֲשַׂר שֵׁנִי לֹא יְהֵא נֶאֱכָל אֶלָּא לִפְנִים מִן הַחוֹמָה, מַה לַּבְּכוֹר שֶׁמְּצָטוּ מָקוֹם אֲכִילָתוֹ שֶׁכֵּן מְעַט זְמַן אֲכִילָתוֹ, תֹּאמַר בְּמַעֲשַׂר שֵׁנִי שֶׁרְבָּה זְמַן אֲכִילָתוֹ, הוֹאִיל וְרִבָּה זְמַן אֲכִילָתוֹ נִרְבֶּה מָקוֹם אֲכִילָתוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירוֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכוֹרוֹת" - מַה בְּכוֹרוֹת אֵין נֶאֱכָלִין אֶלָּא לִפְנִים מִן הַחוֹמָה, אַף מַעֲשַׂר שֵׁנִי לֹא יְהֵא נֶאֱכָל אֶלָּא לִפְנִים מִן הַחוֹמָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: יָכוֹל יְהֵא אָדָם מַעֲלֶה מַעֲשַׂר שֵׁנִי לִירוּשָׁלַיִם בַּזְּמַן הַזֶּה וְאוֹכְלוֹ, וְדִין הוּא, הַבְּכוֹר טָעוּן הֶבְאַת מָקוֹם, אַף מַעֲשַׂר שֵׁנִי טָעוּן הֶבְאַת מָקוֹם, מַה בְּכוֹר אֵין נֶאֱכָל אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, אַף מַעֲשַׂר שֵׁנִי לֹא יְהֵא נֶאֱכָל אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, וְלֹא, אִם אָמַרְתָּ בַּבְּכוֹר שֶׁיֵּשׁ הֵימֶנּוּ דָּמִים וְאֵמוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, תֹּאמַר בְּמַעֲשַׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין הֵימֶנּוּ דָּמִים וְאֵמוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ? בְּכוֹרִים יוֹכִיחוּ! שֶׁאֵין מֵהֶן דָּמִים וְאֵמוּרִים לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, וְאֵין נֶאֱכָלִין אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, וְלֹא, אִם אָמַרְתָּ בַּבְּכוֹרִים שֶׁהֵן טְעוּנִין הֶנָּחָה לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ, תֹּאמַר בְּמַעֲשַׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין טְעוּנִין הֶנָּחָה לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירוֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכוֹרוֹת" - מַה בְּכוֹר אֵין נֶאֱכָל אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, אַף מַעֲשַׂר שֵׁנִי לֹא יְהֵא נֶאֱכָל אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: יָכוֹל בְּכוֹר שֶׁעָבַר זְמַנּוֹ מִשָּׁנָה לַחֲבֶרְתָּהּ יְהֵא פָּסוּל כְּפְסוּלֵי מֻקְדָּשִׁים? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים טו): "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ [וְגוֹ'] מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכוֹרוֹת בְּקָרְךָ", אִם לְלַמֵּד עַל הַבְּכוֹר שֶׁיְּהֵא נֶאֱכָל לִפְנִים מִן הַחוֹמָה - אֵינוֹ צָרִיךְ! וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (דְּבָרִים טו): "לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה", וְאִם לְלַמֵּד עַל מַעֲשַׂר שֵׁנִי שֶׁיְּהֵא נֶאֱכָל לִפְנִים מִן הַחוֹמָה - אֵינוֹ צָרִיךְ! וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (דְּבָרִים יב): "לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר", אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר "מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכוֹרוֹת"? מַקִּישׁ בְּכוֹר לְמַעֲשַׂר שֵׁנִי, מַה מַּעֲשַׂר נֶאֱכָל מִשָּׁנָה לַחֲבֶרְתָּהּ, אַף הַבְּכוֹר נֶאֱכָל מִשָּׁנָה לַחֲבֶרְתָּהּ.

ג,ד מִנַּיִן לְקִטַנָּה שֶׁיְּהֵא שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה? תַּלְמוּד לוֹמַר (בְּמִדְבַּר לה): "וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה וְהִצִּילוּ הָעֵדָה", עֲשָׂרָה מְזַכִּין וַעֲשָׂרָה מְחַיְּבִין. שְׁלֹשָׁה מִנַּיִן? "לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לָרָעוֹת" (שְׁמוֹת כג). מִכְּלָל שֶׁאִי אַתָּה הוֹוֶה עִמָּהֶן לָרָעָה - אַתָּה הוֹוֶה עִמָּהֶן לְטוֹבָה. יָכוֹל לֹא תִּהְיֶה עִמָּהֶן לָרָעָה כָּל עִקָּר? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): "אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת" - אַף לָרָעָה, אֱמוֹר מֵעַתָּה, הוֹאִיל וְאָמְרָה תּוֹרָה 'הֶרֹג עַל פִּי עֵדִים הָרֹג עַל פִּי מַטִּין', מַה עֵדִים שְׁנַיִם אַף מַטִּין שְׁנַיִם, אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל - מוֹסִיפִים עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד, הֲרֵי עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי אוֹמֵר: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לָרָעוֹת", שׁוֹמֵעַ אֲנִי שֶׁאוֹמֵר: 'הֱוֵי עִמָּהֶן לְטוֹבָה'! אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר "אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת"?

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

לֹא כְּהַטָּיָתְךָ לְטוֹבָה הַטָּיָתְךָ לָרָעָה, הַטָּיָתְךָ לְטוֹבָה עַל פִּי עֵד אֶחָד, וּלְרָעָה עַל פִּי שְׁנַיִם, אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל - מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד, הֲרֵי זֶה עֶשְׂרִים וּשְׁלִשָּׁה. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: "לֹא תַעֲנֶה עַל רִיב לִנְטוֹת" (שְׁמוֹת כג) - עֲשֵׂה לְךָ בֵּית דִּין נָטוּי. דָּבָר אַחֵר: "לֹא תַעֲנֶה עַל רִיב" הוֹסִיף עֲלֵיהֶן הַכָּתוּב עוֹד אֶחָד. דָּבָר אַחֵר: "לִנְטוֹת, אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת", שֶׁלֹּא תֹאמַר בְּשָׁעַת הַדִּין יְדַיּוּ לְעֶבֶד שֶׁיִּהֵא כְּרַבּוֹ; אֱמוֹר מַה שֶּׁבְּדַעְתְּךָ.

ג,ה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סַנְהֶדְרִין שֶׁל שִׁבְעִים וּמֹשֶׁה עִמָּהֶן מִן הַמִּנְיָן. אָמְרוּ לוֹ אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה: אוֹמֵר כָּל עִיר שֵׁישׁ בָּהּ כְּדֵי שֶׁלֹּשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים וּשְׁלִשָּׁה, וְשׁוֹטְרֵי הַדָּיָנִין, וְהַנְּדוֹן, וְהָעֵדִים, וְהַזּוֹמְמִין, וְזוֹמְמֵי זוֹמְמֵיהֶן - רְאוּיִן לַעֲשׂוֹת סַנְהֶדְרִין. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: מָאתַיִם וּשְׁלֹשִׁים, וַהֲלָכָה כִּדְבָרָיו. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מָאתַיִם וְשִׁבְעָה סַנְהֶדְרִין נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּץ לָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר לה): "וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדוֹרוֹתֵיכֶם" - בָּאָרֶץ וּבְחוּץ לָאָרֶץ. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר (דְּבָרִים טז): "שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ"? אֶלָּא בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין אוֹתָן בְּכָל עִיר וְעִיר, בְּחוּץ לָאָרֶץ עוֹשִׂין אוֹתָן פְּלָכִים פְּלָכִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: "לִשְׁבָטֶיךָ וְשָׁפְטוּ" (דְּבָרִים טז) - מִצְוָה עַל הַשֵּׁבֶט שֶׁיְּהֵא דָּן אֶת שִׁבְטוֹ. רַבִּי דּוֹסְתַּאי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חַיָּבֵי מִיתוֹת שֶׁבָּרְחוּ מִן הָאָרֶץ לְחוּץ לָאָרֶץ - מְמִיתִין אוֹתָן מִיָּד. וְשֶׁבָּרְחוּ מֵחוּץ לָאָרֶץ לָאָרֶץ - אֵין מְמִיתִין אוֹתָן מִיָּד, אֶלָּא נִדּוֹנִין בַּתְּחִלָּה.

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק רְבִיעִי

ד,א כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, מִזִּיד נֶהֱרָג וְשׁוֹגֵג גּוֹלֶה. עָבַר עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְעַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה וּשְׁאָר כָּל הַמִּצְוֹת - הֲרֵי הוּא כְּהֶדְיוֹט לְכָל דָּבָר, וְלֹא חוֹלֵץ וְלֹא חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, וְלֹא מְיַבֵּם וְלֹא מְיַבְּמִין לְאִשְׁתּוֹ, עוֹמֵד בַּשּׁוּרָה לְהִתְנַחֵם, הַסְּגָן מִימִינוֹ וְרֹאשׁ בֵּית אָב מִשְּׂמֹאלוֹ, וְכָל הָעָם אוֹמְרִין לוֹ: 'אָנוּ כַפָּרָתְךָ'! וְהוּא אוֹמֵר לָהֶן: 'תִּתְבָּרְכוּ מִן הַשָּׁמַיִם'! עוֹמֵד בַּשּׁוּרָה לְנַחֵם אֶת אֲחֵרִים, הַסְּגָן וְכֹהֵן שֶׁעָבַר מִגְּדֻלָּתוֹ מִימִינוֹ, וְאָבֵל מִשְּׂמֹאלוֹ, וְאֵין רוֹאִין אוֹתוֹ עָרוּם, וְלֹא כְּשֶׁהוּא מִסְתַּפֵּר, וְלֹא בְּבֵית הַמִּרְחָץ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כא): "וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר יוּצַק עַל רֹאשׁוֹ" - שֶׁיִּהְיוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים נוֹהֲגִין בּוֹ גְּדֻלָּה. וְאִם רָצָה שֶׁיִּרְחֲצוּ אֲחֵרִים עִמּוֹ - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם רָצָה לִנְהֹג לְבַזָּיוֹן בְּעַצְמוֹ - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כא): "וְקִדְּשָׁתוֹ" - עַל כָּרְחוֹ! אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: אֵינוֹ אוֹמֵר (וַיִּקְרָא כא): "וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא" אֶלָּא בְּשָׁעַת עֲבוֹדָה בִּלְבַד, וְהוֹלֵךְ לְהַבְרוֹת אֶת אֲחֵרִים, וַאֲחֵרִים בָּאִין לְהַבְרוֹתוֹ.

ד,ב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל - אֵין עוֹמֵד בַּשּׁוּרָה לְהִתְנַחֵם, וְאֵין עוֹמֵד בַּשּׁוּרָה לְנַחֵם אֶת אֲבֵלִים, וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ לְהַבְרוֹת אֶת אֲחֵרִים, אֲבָל אֲחֵרִים בָּאִין אֶצְלוֹ לְהַבְרוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל-ב ג): "וַיָּבֹא כָּל הָעָם לְהַבְרוֹת אֶת דָּוִד לֶחֶם בְּעוֹד הַיּוֹם"; וְעוֹבֵר עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְעַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וּשְׁאָר כָּל הַמִּצְוֹת, וַהֲרֵי הוּא כְּהֶדְיוֹט לְכָל דָּבָר, לֹא חוֹלֵץ וְלֹא חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, וְלֹא מְיַבֵּם וְלֹא מְיַבְּמִין לְאִשְׁתּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רָצָה לַחֲלֹץ - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. אָמְרוּ לוֹ: נִמְצָאתָ פּוֹגֵם כְּבוֹדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ, וְאֵין נוֹשְׁאִין אַלְמְנוּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל-ב כ): "וַתִּהְיֶינָה צְרוּרוֹת עַד יוֹם מוֹתָן אַלְמְנוּת חַיּוֹת"; וּבוֹרֵר לוֹ נָשִׁים מִכָּל מָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה כֹּהֲנוֹת לְוִיּוֹת וְיִשְׂרְאֵלִיּוֹת. וְאֵין רוֹכְבִין עַל סוּסוֹ, וְאֵין יוֹשְׁבִין עַל כִּסְאוֹ, וְאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּכֶתְרוֹ וּבְשַׁרְבִיטוֹ, וְלֹא בְּאֶחָד מִכָּל מְשַׁמְּשָׁיו. מֵת - כָּלָן נִשְׂרָפִין עָלָיו. שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָהוּ לד): "בִּשְׁלוֹם תָּמוּת וּבְמִשְׂרְפוֹת אֲבֹתֶיךָ" וְגוֹ'. וּכְשֵׁם שֶׁשּׂוֹרְפִים עַל הַמְּלָכִים - כָּךְ שׂוֹרְפִים עַל הַנְּשִׂיאִים, אֲבָל לֹא עַל הַהֶדְיוֹטוֹת. מַה הֵן שׂוֹרְפִין עֲלֵיהֶן? מִטָּתוֹ וְכָל כְּלֵי תַּשְׁמִישׁוֹ. כָּל הָעָם עוֹמְדִין וְהוּא יוֹשֵׁב, וְלֹא הָיְתָה יְשִׁיבָה בַּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵית דָּוִד

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

בִּלְבַד. וְכָל הָעָם שׁוֹתְקִין וְהוּא מְדַבֵּר, הוּא קוֹרֵא אוֹתָן ׳אֲחֵי וְעַמִּי׳, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-א כח): ״שְׁמָעוּנִי אַחַי וְעַמִּי״, וְהֵן קוֹרִין אוֹתוֹ ׳אֲדוֹנֵינוּ וְרַבֵּנוּ׳, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א א): ״אֲבָל אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ דָּוִד הִמְלִיךְ אֶת שְׁלֹמֹה״.

ד,ג לֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים כְּאִיזֶבֶל, אֲבָל כַּאֲבִיגַיִל - מָתָר; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. ״לֹא יַרְבֶּה לוֹ סוּסִים״ (מְלָכִים-א א) - סוּסִים בְּטֵלִים, אֲפִלּוּ אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א א): ״לְמַעַן הַרְבּוֹת סוּס״. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-א ה): ״וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה אַרְבָּעִים אֶלֶף אֲרֻוֹת סוּסִים לְמֶרְכַּבְתּוֹ״, וְיָפֶה עָשָׂה שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א ד): ״יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל רַבִּים כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל הַיָּם לָרֹב״; כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-א ה): ״וּשְׁנַיִם עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים״, שֶׁהַשָּׁאָר בַּטְּלָנִין הָיוּ, וְהֶדְיוֹט - מָתָר בְּכָלָן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל הָאָמוּר בְּפָרָשַׁת הַמֶּלֶךְ - הַמֶּלֶךְ מָתָר בָּהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא נֶאֶמְרָה פָּרָשָׁה זוֹ אֶלָּא בִּשְׁבִיל לְאַיֵּם עֲלֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז): ״שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ״, וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֹׁלֹשׁ מִצְוֹת נִצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּבִיאָתָן לָאָרֶץ - לִמְנוֹת עֲלֵיהֶן מֶלֶךְ, וְלִבְנוֹת בֵּית הַבְּחִירָה, וּלְהַכְרִית זֶרַע עֲמָלֵק. אִם כֵּן לָמָּה נֶעֱנְשׁוּ בִּימֵי שְׁמוּאֵל? אֶלָּא לְפִי שֶׁהִקְדִּימוּ עַל יָדָן! רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא נֶאֶמְרָה פָּרָשָׁה [זוֹ] אֶלָּא מִפְּנֵי תַּרְעֹמֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז): ״וְאָמַרְתָּ אָשִׂימָה עָלַי מֶלֶךְ״. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: זְקֵנִים שָׁאֲלוּ כַּהֲלָכָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל-א ח): ״תְּנָה לָנוּ מֶלֶךְ לְשָׁפְטֵנוּ״, [אֲבָל] עַמֵּי הָאָרֶץ חָזְרוּ וְקִלְקְלוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל-א ח): ״וְהָיִינוּ גַּם אֲנַחְנוּ״ וְגוֹ׳. הָרוֹגֵי בֵּית דִּין נִכְסֵיהֶן לְיוֹרְשֵׁיהֶן, הֲרוּגֵי הַמֶּלֶךְ נִכְסֵיהֶן לַמֶּלֶךְ; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הָרוֹגֵי הַמֶּלֶךְ נִכְסֵיהֶן לְיוֹרְשֵׁיהֶן. אָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוּדָה: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-א כא): ״הֲנִה הוּא בְכָרֶם נָבוֹת אֲשֶׁר יָרַד שָׁם לְרִשְׁתּוֹ״! אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁבֶּן אֲחִי אָבִיו הָיָה וְרָאוּי לוֹ לְיוֹרְשׁוֹ. אָמַר לָהֶם: וְכִי לֹא הָיָה לוֹ בָּנִים? אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא אוֹתוֹ וְאֶת בָּנָיו הָרַג, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים ב

הַשָּׁלֵם

ט): ״אִם לֹא [אֶת] דְּמֵי נָבוֹת וְאֶת דְּמֵי בָנָיו רָאִיתִי אֶמֶשׁ נְאֻם ה׳ וְשִׁלַּמְתִּי לְךָ בַּחֶלְקָה הַזֹּאת נְאֻם ה׳״.

ד,ד וְכוֹתֵב לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה לְלַמֵּד לְשָׁמוֹ, שֶׁלֹּא יְהֵא נֵאוֹת בְּשֶׁל אֲבוֹתָיו, אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז): ״וְכָתַב לוֹ״ - שֶׁתְּהֵא כְתוּבָה לִשְׁמוֹ, וְאֵין רְשׁוּת לְהֶדְיוֹט לְקָרוֹת בָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז): ״וְקָרָא בוֹ״ - הוּא וְלֹא הֶדְיוֹט. וּמַנִּיחִין אוֹתוֹ בְּבֵית דִּין שֶׁל כֹּהֲנִים, וּבְבֵית דִּין שֶׁל לְוִיִּם, וּבְבֵית דִּין שֶׁל יִשְׂרְאֵל הַמַּשִּׂיאִין לְכְהוּנָּה, יוֹצֵא לַמִּלְחָמָה - הִיא עִמּוֹ. נִכְנַס - הִיא עִמּוֹ. יוֹשֵׁב בְּבֵית דִּין - הִיא אֶצְלוֹ. נִכְנַס לְבֵית הַמַּיִם - מְמֻתֶּנֶת לוֹ עַל הַפֶּתַח. וְכֵן דָּוִד אוֹמֵר (תְּהִלִּים טז): ״שִׁוִּיתִי ה׳ לְנֶגְדִּי תָמִיד״ וְגוֹ׳. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סֵפֶר תּוֹרָה מִימִינוֹ וּתְפִלִּין מִשְּׂמֹאלוֹ.

ד,ה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: רָאוּי הָיָה עֶזְרָא שֶׁתִּנָּתֵן תּוֹרָה עַל יָדוֹ, אִלְמָלֵא קָדְמוֹ מֹשֶׁה, נֶאֱמְרָה בְּמֹשֶׁה עֲלִיָּה נֶאֱמְרָה בְּעֶזְרָא עֲלִיָּה, נֶאֱמְרָה בְּמֹשֶׁה עֲלִיָּה (שְׁמוֹת יט): ״וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים״. נֶאֱמְרָה בְּעֶזְרָא עֲלִיָּה (עֶזְרָא ז): ״הוּא עֶזְרָא עָלָה מִבָּבֶל״, מַה עֲלִיָּה הָאֲמוּרָה בְּמֹשֶׁה - לְמַד תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ד): ״וְאוֹתִי צִוָּה ה׳ בָּעֵת הַהִיא לְלַמֵּד אֶתְכֶם״, אַף הָעֲלִיָּה הָאֲמוּרָה בְּעֶזְרָא - לְמַד תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (עֶזְרָא ז): ״כִּי עֶזְרָא הֵכִין לְבָבוֹ לִדְרֹשׁ אֶת תּוֹרַת ה׳, וְלַעֲשׂוֹת וּלְלַמֵּד בְּיִשְׂרָאֵל חֹק וּמִשְׁפָּט״, וְאַף הוּא נָתוּן עַל יָדוֹ כְּתֹב וְלָשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (עֶזְרָא ד): ״וּכְתַב הַנִּשְׁתְּוָן כָּתוּב אֲרָמִית וּמְתֻרְגָּם אֲרָמִית״, מַה תַּרְגּוּמוֹ אֲרָמִית אַף כְּתוּב אֲרָמִית. וְאוֹמֵר (דָּנִיֵּאל ה): וְלֹא כָהֲלִין כְּתָבָא לְמִקְרֵא וְגוֹ׳, מִלַּמֵּד שֶׁבְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתַּן. וְאוֹמֵר (דְּבָרִים יז): ״וְכָתַב לוֹ אֶת מִשְׁנֶה הַתּוֹרָה הַזֹּאת״, תּוֹרָה הָעֲתִידָה לְשִׁתַּנּוֹת. לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ אַשּׁוּרִי? עַל שׁוּם שֶׁעָלָה עִמָּהֶן מֵאַשּׁוּר. רַבִּי אוֹמֵר: בִּכְתָב אַשּׁוּרִי נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, וּכְשֶׁחָטְאוּ - נֶהְפְּכָה לָהֶן לָשׁוֹן. וּכְשֶׁשָּׁבוּ בִּימֵי עֶזְרָא - חָזְרָה לָהֶן אַשּׁוּרִית, שֶׁנֶּאֱמַר (זְכַרְיָה ט): ״שׁוּבוּ לִבְצָרוֹן״ וְגוֹ׳. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא, שֶׁאָמַר מִשֵּׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַמּוֹדָעִי: בִּכְתָב זֶה נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כז): "וְזֵי הָעַמּוּדִים" - וָוִין שֶׁהֵן דּוֹמִים לָעַמּוּדִים, וְאוֹמֵר (אֶסְתֵּר ח): "רְאֵל הַיְהוּדִים כִּכְתָבָם וְכִלְשׁוֹנָם", מַה לְּשׁוֹנָם בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה - אַף כְּתָבָם בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה. לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ אַשּׁוּרִי? עַל שֵׁם שֶׁהוּא מְאֻשָּׁר בִּכְתָבוֹ! אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר (דְּבָרִים יז): "וְכָתַב לוֹ אֶת מִשְׁנֶה הַתּוֹרָה הַזֹּאת"? מְלַמֵּד שֶׁשִּׁתֵּי תּוֹרוֹת כּוֹתֵב לוֹ, אַחַת שֶׁנִּכְנֶסֶת וְיוֹצְאָה עִמּוֹ, וְאַחַת שֶׁמְּנַחַת לוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, זוֹ שֶׁנִּכְנֶסֶת וְיוֹצְאָה עִמּוֹ - לֹא תִּכָּנֵס עִמּוֹ, לֹא לַמֶּרְחָץ, וְלֹא לְבֵית הַמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז): "וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו" וְגוֹ' - בְּמָקוֹם הָרָאוּי לִקְרוֹת בּוֹ. וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמָה אִם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא עָסַק אֶלָּא בְּצָרְכֵי צִבּוּר, נֶאֱמַר בּוֹ "וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו", שְׁאָר בְּנֵי אָדָם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! וְכֵיוֹצֵא בּוֹ (דְּבָרִים לד): "וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת יָדָיו" וְגוֹ'. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת לג): "וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר", וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יְהוֹשֻׁעַ א): "לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה", וַהֲרֵי דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמָה יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן שֶׁעָסַק בְּכִבּוּשׁ הָאָרֶץ, וְעוֹמֵד לְחַלְּקָהּ לְיִשְׂרָאֵל, נֶאֱמַר בּוֹ "לֹא יָמוּשׁ" וְגוֹ' שְׁאָר בְּנֵי אָדָם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

ד,ו אֵין מַעֲמִידִין מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּחוּץ לָאָרֶץ, אֵין מַעֲמִידִין מֶלֶךְ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה נָשׂוּי לַכְּהֻנָּה, וְאֵין מוֹשְׁחִין מִלְכִים אֶלָּא עַל גַּבֵּי מַעְיָן, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א א): "וְיִמְשַׁח שָׁם הַמֶּלֶךְ לָהֶם קָחוּ עִמָּכֶם אֶת עַבְדֵי אֲדוֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם" וְגוֹ', וְאֵין מוֹשְׁחִין מְלָכִים אֶלָּא מִפְּנֵי הַמַּחֲלֹקֶת, מִפְּנֵי מַה מָּשְׁחוּ אֶת שְׁלֹמֹה? מִפְּנֵי אֲדוֹנִיָּה. וְאֶת יֵהוּא? מִפְּנֵי יְהוֹרָם. וְאֶת יוֹאָשׁ? מִפְּנֵי עֲתַלְיָה. וְאֶת יְהוֹאָחָז? מִפְּנֵי יְהוֹיָקִים אֲחִיו שֶׁהָיָה גָּדוֹל הֵימֶנּוּ שְׁתֵּי שָׁנִים. מֶלֶךְ - טָעוּן מְשִׁיחָה. בֶּן מֶלֶךְ - אֵין טָעוּן מְשִׁיחָה. כֹּהֵן גָּדוֹל בֶּן כֹּהֵן גָּדוֹל, אֲפִלּוּ עַד עֲשָׂרָה דּוֹרוֹת - טָעוּן מְשִׁיחָה. אֵין מוֹשְׁחִין מְלָכִים אֶלָּא מִן הַקֶּרֶן. שֶׁאוּל וְיֵהוּא נִמְשְׁחוּ מִן הַפַּךְ, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְכוּתָן עֲתִידָה לְהִשָּׁבֵר, דָּוִד וּשְׁלֹמֹה נִמְשְׁחוּ מִן הַקֶּרֶן, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְכוּתָן מַלְכוּת עוֹלָמִים.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק חֲמִישִׁי

ה,א זֶה פּוֹסֵל דַּיָּנוֹ שֶׁל זֶה וְזֶה פּוֹסֵל דַּיָּנוֹ שֶׁל זֶה - דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כָל הַיָּמִנּוּ לִפְסֹל אֶת הַדַּיָּן הַמֻּמְחֶה לָרַבִּים. אָמַר לוֹ 'נֶאֱמָן עָלַי אַבָּא, נֶאֱמָן עָלַי אָבִיךָ, נֶאֱמָנִין עָלַי שִׁלְשָׁה רוֹעֵי בָקָר' - יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ עַד שֶׁיִּשְׁמַע מִפִּי הַדַּיָּן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. הָיָה חַיָּב לַחֲבֵרוֹ שְׁבוּעָה, וְאָמַר 'דּוֹר לִי בְּחַיֵּי רֹאשְׁךָ', בְּקִנְטָא, בְּמִקְטְיוּר דְּנָקִיט[1] - יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו שְׁבוּעָה בִּפְנֵי הַדַּיָּן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אָמַר לָהֶן 'אֵין יְחִידִי דָּן', אָמְרוּ לוֹ 'אֵין לָנוּ אֶלָּא דַּעְתְּךָ' וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶן - אֵין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב שְׁבוּעָה לַחֲבֵרוֹ בְּבֵית דִּין, וְאָמַר לוֹ 'דּוֹר בְּחַיֵּי רֹאשְׁךָ' וְקִבֵּל עָלָיו - אֵין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנִּתְחַיֵּב שְׁבוּעָה לַחֲבֵרוֹ בְּבֵית דִּין, וְנָדַר לוֹ בְּחַיֵּי הַקֶּיֶן וְקִבֵּל עָלָיו.

ה,ב מְשַׁחֵק בְּקַבְיָא - זוֹ מְשַׁחֶקֶת בִּפְסִיפְסִין. אֶחָד הַמְשַׁחֵק בִּפְסִיפְסִין, וְאֶחָד הַמְשַׁחֵק בְּקַלְקֵלֵי אֱגוֹזִים, וּבְקַלְקֵלֵי רִמּוֹנִים - לְעוֹלָם אֵין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ עַד שֶׁיְּשַׁבֵּר אֶת פְּסִיפְסִין, וַיַּחֲזֹר בּוֹ חֲזָרָה גְּמוּרָה. הַמַּלְוֶה בְּרִבִּית - אֵין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, עַד שֶׁיְּקַרַּע שְׁטָרוֹתָיו, וַיַּחֲזֹר בּוֹ חֲזָרָה גְּמוּרָה. מְפָרְיְחֵי יוֹנִים - זֶה הַמְמָרֶה אֶת הַיּוֹנִין. אֶחָד מְמָרֶה אֶת הַיּוֹנִין וְאֶחָד מְמָרֶה שֶׁאָר בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, לְעוֹלָם אֵין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, עַד שֶׁיְּשַׁבֵּר אֶת פִּגְמָיו וַיַּחֲזֹר בּוֹ חֲזָרָה גְּמוּרָה. סוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית - זֶה הַיּוֹשֵׁב וּבָטֵל בִּשְׁאָר שְׁנֵי שְׁבוּעַ, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה הִתְחִיל מַפְשִׁיט יָדָיו וְרַגְלָיו,

[1] היינו שתופס איזה בגד ונשבע בו.

תּוֹסֶפְתָּא

וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּפֵרוֹת עֲבֵרָה, לְעוֹלָם אֵין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ עַד שֶׁתַּגִּיעַ שְׁמִטָּה אַחֶרֶת, וְיִדְבַּק וַיַּחְזֹר בּוֹ חֲזָרָה גְּמוּרָה. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: חֲזָרַת מָמוֹן וְלֹא חֲזָרַת דְּבָרִים. כֵּיצַד? אָמַר מָאתַיִם דִּינָר אֵלּוּ כְּנִסְתֵּי מִפְּרוֹת עֲבֵרָה - חִלְּקוּ אוֹתָן לַעֲנִיִּים. רַבִּי מֵאִיר הָיָה קוֹרֵא אוֹתָן ׳אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית׳. רַבִּי יְהוּדָה הָיָה קוֹרֵא אוֹתָן ׳סוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית׳. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מְקַיֵּם אֲנִי דְּבַר שְׁנֵיהֶן. הָא כֵיצַד? עַד שֶׁלֹּא רַבּוּ הָאוֹנְסִין הָיוּ קוֹרִין ׳אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית׳ וּמְשֶׁרַבּוּ הָאוֹנְסִין הָיוּ קוֹרִין אוֹתָן ׳סוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית׳. וּבְכָלָן, הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אוּמָנוּת אֲחֵרוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. חָזְרוּ בָהֶן - הֲרֵי כְּשֵׁרִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אֻמָּנוּת - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּקִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ וּבְעִבּוּר שָׁנָה, בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת וּבְדִינֵי נְפָשׁוֹת, אֲבָל עֵדוּת שֶׁהָאִשָּׁה כְּשֵׁרָה לָהּ - הֵן כְּשֵׁרִין לָהּ.

ה,ג גִּיסוֹ לְבֵדוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חוֹרְגוֹ לְבֵדוֹ, אֵין דָּנִין לֹא זֶה אֶת זֶה, וְלֹא זֶה עִם זֶה, וְלֹא זֶה עַל זֶה, וְלֹא זֶה בִּפְנֵי זֶה, וְאֵין מְעִידִים לֹא זֶה אֶת זֶה, וְלֹא זֶה עִם זֶה, וְלֹא זֶה עַל זֶה, וְלֹא זֶה בִּפְנֵי זֶה. הָיָה יוֹדֵעַ עָלָיו עֵדוּת עַד שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה חֲתָנוֹ, מֻתָּה בְּתּוֹ עַד שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה סוֹחֵר שְׁבִיעִית, וּמִשֶּׁנַּעֲשָׂה סוֹחֵר שְׁבִיעִית חָזַר בּוֹ, חֵרַשׁ וְנִתְפַּקַּח, סוּמָא וְנִתְפַּתַּח, שׁוֹטֶה וְנִשְׁתַּפֶּה, נָכְרִי וְנִתְגַּיֵּר - פָּסוּל. עַד שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה חֲתָנוֹ וְנַעֲשָׂה חֲתָנוֹ, וּמִשֶּׁנַּעֲשָׂה חֲתָנוֹ מֻתָּה בְּתּוֹ עַד שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה סוֹחֵר שְׁבִיעִית, נַעֲשָׂה סוֹחֵר שְׁבִיעִית וּמִשֶּׁנַּעֲשָׂה סוֹחֵר שְׁבִיעִית חָזַר בּוֹ, פִּקֵּחַ וְנִתְחָרֵשׁ, חָזַר וְנִתְפַּקֵּחַ, פִּקֵּחַ וְנִסְתַּמָּא, וְחָזַר וְנִתְפַּתַּח, שָׁפוּי וְנִשְׁתַּטָּה, וְחָזַר וְנִשְׁתַּפֶּה - כָּשֵׁר. זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁתְּחִלָּתוֹ וְסוֹפוֹ כָּשֵׁר - כָּשֵׁר. תְּחִלָּתוֹ פָּסוּל וְסוֹפוֹ כָּשֵׁר - פָּסוּל. הָיָה יוֹדֵעַ לוֹ עֵדוּת בְּשֶׁטֶר וְנַעֲשָׂה חֲתָנוֹ, הוּא אֵין יָכוֹל לְקַיֵּם כְּתַב יָדוֹ, אֲבָל אֲחֵרִים מְקַיְּמִין לוֹ כְּתַב יָדוֹ.

הַשָּׁלֵם

ה,ד לָקַח הֵימֶנּוּ בַּיִת אוֹ שָׂדֶה בְּמֵאָה מָנֶה, וְהָיָה יוֹדֵעַ לוֹ עֵדוּת בָּהֶן - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ מֵעִיד, שֶׁאֵין מֵעִיד עַל יְדֵי עַצְמוֹ.

ה,ה הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן הָרוֹעִין, וְהַגַּזְלָנִין, הַחַמְסָנִין, וְכָל הַחֲשׁוּדִין עַל הַמָּמוֹן - עֵדוּתָן פְּסוּלָה לְעוֹלָם.

ה,ו אֵין עֵדוּתָן שֶׁל הָעֵדִים מִתְקַיֶּמֶת, אֶלָּא אִם כֵּן רָאוּ זֶה אֶת זֶה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: אֲפִלּוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה, לְעוֹלָם אֵין עֵדוּתָן מִתְקַיֶּמֶת שֶׁל עֵדִים, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שׁוֹמְעִין דְּבָרָיו שֶׁל זֶה הַיּוֹם, וּכְשֶׁיָּבוֹא שֵׁנִי לְמָחָר - שׁוֹמְעִין דְּבָרָיו.

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק שִׁישִּׁי

ו,א הָעֵדִים שֶׁאָמְרוּ ׳מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהָרַג שׁוֹרוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי וְקִצֵּץ נְטִיעוֹתָיו שֶׁל פְּלוֹנִי׳, וְהַלָּה אוֹמֵר ׳אֵינִי יוֹדֵעַ - חַיָּב. ׳אַתָּה אָמַרְתָּ לְהָרְגוֹ׳, ׳אַתָּה אָמַרְתָּ לְקַצְּצוֹ׳ - הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַטַּעֲנָה. ׳הָרַגְתָּ אֶת שׁוֹרוֹ וְקִצַּצְתָּ אֶת נְטִיעוֹתָיו שֶׁל פְּלוֹנִי׳, וְהַלָּה אוֹמֵר לְאוֹ! שֶׁהוּא כְּמַתְמִיהַּ, אוֹ הֵן שֶׁהוּא כְּמַתְמִיהַּ! יֵשׁ לָאוֹ שֶׁהוּא כְּהֵן, וְיֵשׁ הֵן שֶׁהוּא כְּלָאוֹ.

ו,ב אֵין דָּנִין אֶלָּא מֵעֶמֶד, וְאֵין מְעִידִין אֶלָּא מֵעֶמֶד, וְאֵין נִשְׁאָלִין לְנִדָּרִין אֶלָּא מֵעֶמֶד, וְאֵין מַעֲלִין לְכְהוּנָּה וּלְוִיָּה וּלְיִשְׂרְאֵל אֶלָּא מֵעֶמֶד, וְלֹא יְהֵא מַאֲרִיךְ פָּנָיו כְּנֶגֶד אֶחָד, וְלֹא יְהֵא מַעֲמִיד אֶחָד וְלֹא מוֹשִׁיב אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יט): ״בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ״, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מְקַבֵּל אֲנִי, שֶׁאִם רָצוּ לְהוֹשִׁיב שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד - מוֹשִׁיבִין וְאֵין בְּכָךְ כְּלוּם. וְאֵיזֶה הוּא הָאָסוּר? שֶׁלֹּא יֵהֵא אֶחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב, מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרוּ: אוֹמְרִין לוֹ לְבוֹשׁ כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא לָבוּשׁ, אוֹ הַלְבִּישֵׁהוּ כְּדֶרֶךְ שָׁאַתָּה לָבוּשׁ.

ו,ג כֵּיצַד הֵן דָּנִין? הַדַּיָּנִין יוֹשְׁבִין וּבַעֲלֵי הַדִּין עוֹמְדִין לִפְנֵיהֶם, וְכָל הַתּוֹבֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ הוּא פּוֹתֵחַ רִאשׁוֹן, אִם יֵשׁ עֵדִים מַכְנִיסִים אוֹתָן וּמְאַיְמִין עֲלֵיהֶן, וּמוֹצִיאִים אוֹתָן

תּוֹסֶפְתָּא

לַחוּץ, וּמְשַׁיְּרִין אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶם, וְשׁוֹמְעִין אֶת דְּבָרָיו וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ לַחוּץ, וְאַחַר כָּךְ מַכְנִיסִין אֶת הַשֵּׁנִי וְשׁוֹמְעִין אֶת דְּבָרָיו וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ לַחוּץ, וְאַחַר כָּךְ מַכְנִיסִין אֶת שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד, וְאוֹמְרִים דִּבְרֵיהֶם זֶה בִּפְנֵי זֶה, אִם אָמְרוּ זַכַּאי - זַכַּאי. וְאִם אָמְרוּ חַיָּב - חַיָּב. אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת אֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת.

ו,ד דִּינֵי מָמוֹנוֹת בִּשְׁלֹשָׁה, שְׁנַיִם מְזַכִּין אוֹ מְחַיְּבִין, וְאֶחָד אוֹמֵר ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳ - יוֹסִיפוּ הַדַּיָּנִין. יָפֶה כֹּחַ הָאוֹמֵר ׳חַיָּב׳ מִכֹּחַ הָאוֹמֵר ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳, עַד כַּמָּה מוֹסִיפִין? אֵין פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם, יוֹסִיפוּ הַדַּיָּנִין. אִם אָמְרוּ זַכַּאי - זַכַּאי. אִם אָמְרוּ חַיָּב - חַיָּב. אֶחָד אוֹמֵר זַכַּאי וְאֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ - יוֹסִיפוּ הַדַּיָּנִין, שֶׁעַד עַכְשָׁו אֶחָד אוֹמֵר זַכַּאי, וְאֶחָד אוֹמֵר חַיָּב, וְאֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ - יוֹסִיפוּ הַדַּיָּנִין, שֶׁעַד עַכְשָׁו לֹא הוֹסִיפוּ אֶלָּא אֶחָד.

ו,ה לְעוֹלָם מוֹסִיפִין הַדַּיָּנִין עַד שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין. לְעוֹלָם אֵין הָעֵדִים יְכוֹלִין לַחֲזוֹר בָּהֶן עַד שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין. לְעוֹלָם מֵבִיא עֵדֵיוֹתָיו לְבֵית דִּין עַד שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין, אוֹ עַד שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ זְמַן. נָתְנוּ לוֹ זְמַן, הֵבִיא בְּתוֹךְ זְמַן - מְקַבְּלִין הַיְמֶנּוּ, לְאַחַר זְמַן - אֵין מְקַבְּלִין הֵימֶנּוּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִלּוּ הֵבִיא לְאַחַר שָׁלֹשׁ שָׁנִים - מְקַבְּלִין הֵימֶנּוּ, וְסוֹתְרִין דְּבָרָיו שֶׁל זֶה.

ו,ו ״יֵשׁ לְךָ עֵדִים אֲחֵרִים׳? וְאָמַר: ׳אֵין לִי אֶלָּא אֵלּוּ׳. ״יֵשׁ לְךָ רְאָיוֹת אֲחֵרוֹת׳? וְאָמַר: ׳אֵין לִי אֶלָּא אֵלּוּ׳, וְאַחַר זְמַן מָצָא עֵדִים אֲחֵרִים וּמָצָא רְאָיוֹת אֲחֵרוֹת - הֲרֵי זֶה אֵין מְקַבְּלִין הֵימֶנּוּ עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ בָּהֶן. לְעוֹלָם אֵין הָעֵדִים יְכוֹלִין לַחֲזוֹר בָּהֶן, עַד שֶׁתֵּחָקֵר עֵדוּתָן לְבֵית דִּין. נֶחְקָרָה עֵדוּתָן לְבֵית דִּין - אֵין יְכוֹלִין לַחֲזוֹר בָּהֶן. וְזֶהוּ כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ לְטַמֵּא וּלְטַהֵר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב, לֶאֱסוֹר וּלְהַתִּיר, לְפָטוּר וּלְחַיֵּב, עַד שֶׁלֹּא נֶחְקְרָה עֵדוּתָן וְאָמְרוּ מְבוּדִּין אָנוּ - הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִים. מִשֶּׁנֶּחְקְרָה עֵדוּתָן וְאָמְרוּ מְבוּדִּין אָנוּ - אֵין

הַשָּׁלֵם

נֶאֱמָנִין. לְעוֹלָם אֵין הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין עַד שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין, לֹא לוֹקִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין, וְלֹא נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין. לְעוֹלָם אֵין אֶחָד מִן הָעֵדִים נַעֲשֶׂה זוֹמֵם עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם זוֹמְמִין, וְאֵין לוֹקֶה עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם לוֹקִין, וְאֵין נֶהֱרָג עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם נֶהֱרָגִים, וְלֹא מְשַׁלֵּם עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם מְשַׁלְּמִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי: אֲרָאֶה בְּנֶחְמָה אִם לֹא הָרַגְתִּי עֵד זוֹמֵם בִּשְׁבִיל לַעֲקֹר מַלְבֵּן שֶׁל בַּיְתוֹסִין, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים עַד שֶׁיֵּהָרֵג הַנִּדּוֹן. אָמַר לוֹ שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח: אֲרָאֶה בַּנֶּחְמָה אִם לֹא שָׁפַכְתָּ דָּם נָקִי, שֶׁהֲרֵי אָמְרָה תּוֹרָה (דְּבָרִים יז): ״עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת״, בְּעֵדִים שְׁנַיִם וּבְזוֹמְמִים שְׁנַיִם, מַה עֵדִים שְׁנַיִם - אַף זוֹמְמִין שְׁנַיִם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה קִבֵּל עָלָיו יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי שֶׁלֹּא יְהֵיֶה מוֹרֶה הֲלָכָה אֶלָּא עַל פִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח.

משלי פרק ל

א דִּבְרֵי | אָגּוּר בִּן־יָקֶה הַמַּשָּׂא נְאֻם הַגֶּבֶר
לְאִיתִיאֵל לְאִיתִיאֵל וְאֻכָל:
ב כִּי בַעַר אָנֹכִי מֵאִישׁ וְלֹא־בִינַת אָדָם לִי:
ג וְלֹא־לָמַדְתִּי חָכְמָה וְדַעַת קְדֹשִׁים אֵדָע:
ד מִי עָלָה־שָׁמַיִם | וַיֵּרֵד
מִי אָסַף־רוּחַ | בְּחָפְנָיו מִי צָרַר־מַיִם | בַּשִּׂמְלָה
מִי הֵקִים כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ
מַה־שְּׁמוֹ וּמַה־שֵּׁם־בְּנוֹ כִּי תֵדָע:
ה כָּל־אִמְרַת אֱלוֹהַּ צְרוּפָה מָגֵן הוּא לַחוֹסִים
בּוֹ:
ו אַל־תּוֹסֵף עַל־דְּבָרָיו פֶּן־יוֹכִיחַ בְּךָ וְנִכְזָבְתָּ:
ז שְׁתַּיִם שָׁאַלְתִּי מֵאִתָּךְ אַל־תִּמְנַע מִמֶּנִּי בְּטֶרֶם
אָמוּת:
ח שָׁוְא | וּדְבַר־כָּזָב הַרְחֵק מִמֶּנִּי רֵאשׁ וָעֹשֶׁר
אַל־תִּתֶּן־לִי
הַטְרִיפֵנִי לֶחֶם חֻקִּי:
ט פֶּן אֶשְׂבַּע | וְכִחַשְׁתִּי וְאָמַרְתִּי מִי יְהוָה
וּפֶן־אִוָּרֵשׁ וְגָנַבְתִּי וְתָפַשְׂתִּי שֵׁם אֱלֹהָי:
י אַל־תַּלְשֵׁן עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָו פֶּן־יְקַלֶּלְךָ וְאָשַׁמְתָּ:
יא דּוֹר אָבִיו יְקַלֵּל וְאֶת־אִמּוֹ לֹא יְבָרֵךְ:
יב דּוֹר טָהוֹר בְּעֵינָיו וּמִצֹּאָתוֹ לֹא רֻחָץ:
יג דּוֹר מָה־רָמוּ עֵינָיו וְעַפְעַפָּיו יְנַשֵּׂאוּ:
יד דּוֹר | חֲרָבוֹת שִׁנָּיו וּמַאֲכָלוֹת מְתַלְעֹתָיו
לֶאֱכֹל עֲנִיִּים מֵאָרֶץ וְאֶבְיוֹנִים מֵאָדָם:
טו לָעֲלוּקָה | שְׁתֵּי בָנוֹת הַב | הַב
שָׁלוֹשׁ הֵנָּה לֹא תִשְׂבַּעְנָה אַרְבַּע לֹא־אָמְרוּ הוֹן:
טז שְׁאוֹל וְעֹצֶר רָחַם אֶרֶץ לֹא־שָׂבְעָה מַיִם וְאֵשׁ
לֹא־אָמְרָה הוֹן:
יז עַיִן | תִּלְעַג לְאָב וְתָבֵז לִיקְהַת אֵם
יִקְּרוּהָ עׇרְבֵי־נַחַל וְיֹאכְלוּהָ בְּנֵי־נָשֶׁר:
יח שְׁלֹשָׁה הֵמָּה נִפְלְאוּ
מִמֶּנִּי וארבע [וְאַרְבָּעָה] לֹא יְדַעְתִּים:
יט דֶּרֶךְ הַנָּשֶׁר | בַּשָּׁמַיִם דֶּרֶךְ נָחָשׁ עֲלֵי צוּר
דֶּרֶךְ־אֳנִיָּה בְלֶב־יָם וְדֶרֶךְ גֶּבֶר בְּעַלְמָה:
כ כֵּן | דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאָפֶת
אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ וְאָמְרָה לֹא־פָעַלְתִּי אָוֶן:
כא תַּחַת שָׁלוֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְתַחַת אַרְבַּע לֹא־
תוּכַל שְׂאֵת:
כב תַּחַת־עֶבֶד כִּי יִמְלֹךְ וְנָבָל כִּי יִשְׂבַּע־לָחֶם:
כג תַּחַת שְׂנוּאָה כִּי תִבָּעֵל וְשִׁפְחָה כִּי־תִירַשׁ
גְּבִרְתָּהּ:
כד אַרְבָּעָה הֵם קְטַנֵּי־אָרֶץ וְהֵמָּה חֲכָמִים
מְחֳכָמִים:
כה הַנְּמָלִים עַם לֹא־עָז וַיָּכִינוּ בַקַּיִץ לַחְמָם:
כו שְׁפַנִּים עַם לֹא־עָצוּם וַיָּשִׂימוּ בַסֶּלַע בֵּיתָם:
כז מֶלֶךְ אֵין לָאַרְבֶּה וַיֵּצֵא חֹצֵץ כֻּלּוֹ:
כח שְׂמָמִית בְּיָדַיִם תִּתָּפֵשׂ וְהִיא בְּהֵיכְלֵי מֶלֶךְ:
כט שְׁלֹשָׁה הֵמָּה מֵיטִיבֵי צָעַד וְאַרְבָּעָה מֵיטִבֵי
לָכֶת:
ל לַיִשׁ גִּבּוֹר בַּבְּהֵמָה וְלֹא־יָשׁוּב מִפְּנֵי־כֹל:
לא זַרְזִיר מָתְנַיִם אוֹ־תָיִשׁ וּמֶלֶךְ אַלְקוּם עִמּוֹ:
לב אִם־נָבַלְתָּ בְהִתְנַשֵּׂא וְאִם־זַמּוֹתָ יָד לְפֶה:
לג כִּי מֵיץ חָלָב יוֹצִיא חֶמְאָה וּמִיץ־אַף יוֹצִיא
דָּם
וּמִיץ אַפַּיִם יוֹצִיא רִיב:

משלי פרק לא

א דִּבְרֵי לְמוּאֵל מֶלֶךְ מַשָּׂא אֲשֶׁר־יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ:
ב מַה־בְּרִי וּמַה־בַּר־בִּטְנִי וּמָה בַּר־נְדָרָי:
ג אַל־תִּתֵּן לַנָּשִׁים חֵילֶךָ וּדְרָכֶיךָ לְמִחוֹת מְלָכִין:
ד אַל לְמֶלְכִים | לְמוּאֵל אַל לַמְלָכִים שְׁתוֹ־יַיִן וּלְרוֹזְנִים או אַי שֵׁכָר:
ה פֶּן־יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח מְחֻקָּק וְיַשַּׁנֶּה דִּין כָּל־בְּנֵי־עֹנִי:
ו תְּנוּ־שֵׁכָר לְאוֹבֵד וְיַיִן לְמָרֵי נָפֶשׁ:
ז יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח רִישׁוֹ וַעֲמָלוֹ לֹא יִזְכָּר־עוֹד:
ח פְּתַח־פִּיךָ לְאִלֵּם אֶל־דִּין כָּל־בְּנֵי חֲלוֹף:
ט פְּתַח־פִּיךָ שְׁפָט־צֶדֶק וְדִין עָנִי וְאֶבְיוֹן:
י אֵשֶׁת־חַיִל מִי יִמְצָא וְרָחֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ:
יא בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר:
יב גְּמָלַתְהוּ טוֹב וְלֹא־רָע כֹּל יְמֵי חַיֶּיהָ:
יג דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ:
יד הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ:
טו וַתָּקָם | בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ:
טז זָמְמָה שָׂדֶה וַתִּקָּחֵהוּ מִפְּרִי כַּפֶּיהָ נטע נָטְעָה כָּרֶם:
יז חָגְרָה בְעוֹז מָתְנֶיהָ וַתְּאַמֵּץ זְרוֹעֹתֶיהָ:
יח טָעֲמָה כִּי־טוֹב סַחְרָהּ לֹא־יִכְבֶּה בליל בַּלַּיְלָה נֵרָהּ:
יט יָדֶיהָ שִׁלְּחָה בַכִּישׁוֹר וְכַפֶּיהָ תָּמְכוּ פָלֶךְ:
כ כַּפָּהּ פָּרְשָׂה לֶעָנִי וְיָדֶיהָ שִׁלְּחָה לָאֶבְיוֹן:
כא לֹא־תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג כִּי כָל־בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים:
כב מַרְבַדִּים עָשְׂתָה־לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ:
כג נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם־זִקְנֵי־אָרֶץ:
כד סָדִין עָשְׂתָה וַתִּמְכֹּר וַחֲגוֹר נָתְנָה לַכְּנַעֲנִי:
כה עֹז־וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן:
כו פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָהּ:
כז צוֹפִיָּה הילכות הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ וְלֶחֶם עַצְלוּת לֹא תֹאכֵל:
כח קָמוּ בָנֶיהָ וַיְאַשְּׁרוּהָ בַּעְלָהּ וַיְהַלְלָהּ:
כט רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְאַתְּ עָלִית עַל־כֻּלָּנָה:
ל שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי אִשָּׁה יִרְאַת־יְהוָה הִיא תִתְהַלָּל:
לא תְּנוּ־לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ וִיהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ: {ש}

איוב פרק א

א אִישׁ הָיָה בְּאֶרֶץ־עוּץ אִיּוֹב שְׁמוֹ וְהָיָה | הָאִישׁ הַהוּא תָּם וְיָשָׁר וִירֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע: **ב** וַיִּוָּלְדוּ לוֹ שִׁבְעָה בָנִים וְשָׁלוֹשׁ בָּנוֹת: **ג** וַיְהִי מִקְנֵהוּ שִׁבְעַת אַלְפֵי־צֹאן וּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי גְמַלִּים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת צֶמֶד־בָּקָר וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אֲתוֹנוֹת וַעֲבֻדָּה רַבָּה מְאֹד וַיְהִי הָאִישׁ הַהוּא גָּדוֹל מִכָּל־בְּנֵי־קֶדֶם: **ד** וְהָלְכוּ בָנָיו וְעָשׂוּ מִשְׁתֵּה בֵּית אִישׁ יוֹמוֹ וְשָׁלְחוּ וְקָרְאוּ לִשְׁלֹשֶׁת אַחְיוֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם: **ה** וַיְהִי כִּי הִקִּיפוּ יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וַיִּשְׁלַח אִיּוֹב וַיְקַדְּשֵׁם וְהִשְׁכִּים בַּבֹּקֶר וְהֶעֱלָה עֹלוֹת מִסְפַּר כֻּלָּם כִּי אָמַר אִיּוֹב אוּלַי חָטְאוּ בָנַי וּבֵרְכוּ אֱלֹהִים בִּלְבָבָם כָּכָה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב כָּל־הַיָּמִים: {פ} **ו** וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל־יְהוָה וַיָּבֹוא גַם־הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם: **ז** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן מֵאַיִן תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְהוָה וַיֹּאמַר מִשּׁוֹט בָּאָרֶץ וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ: **ח** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־

הַשָּׂטָן הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ עַל־עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יְרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע: ט וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְהוָה וַיֹּאמֶר הֲחִנָּם יָרֵא אִיּוֹב אֱלֹהִים: י הֲלֹא־אַתָּה שַׂכְתָּ בַּעֲדוֹ וּבְעַד־בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מִסָּבִיב מַעֲשֵׂה יָדָיו בֵּרַכְתָּ וּמִקְנֵהוּ פָּרַץ בָּאָרֶץ: יא וְאוּלָם שְׁלַח־נָא יָדְךָ וְגַע בְּכָל־אֲשֶׁר־לוֹ אִם־לֹא עַל־פָּנֶיךָ יְבָרְכֶךָּ: יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן הִנֵּה כָל־אֲשֶׁר־לוֹ בְּיָדֶךָ רַק אֵלָיו אַל־תִּשְׁלַח יָדֶךָ וַיֵּצֵא הַשָּׂטָן מֵעִם פְּנֵי יְהוָה: יג וַיְהִי הַיּוֹם וּבָנָיו וּבְנֹתָיו אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אֲחִיהֶם הַבְּכוֹר: יד וּמַלְאָךְ בָּא אֶל־אִיּוֹב וַיֹּאמֶר הַבָּקָר הָיוּ חֹרְשׁוֹת וְהָאֲתֹנוֹת רֹעוֹת עַל־יְדֵיהֶם: טו וַתִּפֹּל שְׁבָא וַתִּקָּחֵם וְאֶת־הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי־חָרֶב וָאִמָּלְטָה רַק־אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ: טז עוֹד | זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמַר אֵשׁ אֱלֹהִים נָפְלָה מִן־הַשָּׁמַיִם וַתִּבְעַר בַּצֹּאן וּבַנְּעָרִים וַתְּאכְלֵם וָאִמָּלְטָה רַק־אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ: יז עוֹד | זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמַר כַּשְׂדִּים שָׂמוּ | שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים וַיִּפְשְׁטוּ עַל־הַגְּמַלִּים וַיִּקָּחוּם וְאֶת־הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי־חָרֶב וָאִמָּלְטָה רַק־אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ: יח עַד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמֶר בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אֲחִיהֶם הַבְּכוֹר: יט וְהִנֵּה רוּחַ גְּדוֹלָה בָּאָה | מֵעֵבֶר הַמִּדְבָּר וַיִּגַּע בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת הַבַּיִת וַיִּפֹּל עַל־הַנְּעָרִים וַיָּמוּתוּ וָאִמָּלְטָה רַק־אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ: כ וַיָּקָם אִיּוֹב וַיִּקְרַע אֶת־מְעִלּוֹ וַיָּגֶז אֶת־רֹאשׁוֹ וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ: כא וַיֹּאמֶר עָרֹם יָצָתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרֹם אָשׁוּב שָׁמָּה יְהוָה נָתַן וַיהוָה לָקָח יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ: כב בְּכָל־זֹאת לֹא־חָטָא אִיּוֹב וְלֹא־נָתַן תִּפְלָה לֵאלֹהִים: {פ}

איוב פרק ב

א וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל־יְהוָה וַיָּבֹוא גַּם־הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל־יְהוָה: ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן אֵי מִזֶּה תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְהוָה וַיֹּאמַר מִשֹּׁט בָּאָרֶץ וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ: ג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ אֶל־עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יְרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע וְעֹדֶנּוּ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתוֹ וַתְּסִיתֵנִי בּוֹ לְבַלְּעוֹ חִנָּם: ד וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְהוָה וַיֹּאמַר עוֹר בְּעַד־עוֹר וְכֹל אֲשֶׁר לָאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ: ה אוּלָם שְׁלַח־נָא יָדְךָ וְגַע אֶל־עַצְמוֹ וְאֶל־בְּשָׂרוֹ אִם־לֹא אֶל־פָּנֶיךָ יְבָרְכֶךָּ: ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן הִנּוֹ בְיָדֶךָ אַךְ אֶת־נַפְשׁוֹ שְׁמֹר: ז וַיֵּצֵא הַשָּׂטָן מֵאֵת פְּנֵי יְהוָה וַיַּךְ אֶת־אִיּוֹב בִּשְׁחִין רָע מִכַּף רַגְלוֹ עַד וְעַד קָדְקֳדוֹ: ח וַיִּקַּח־לוֹ חֶרֶשׂ לְהִתְגָּרֵד בּוֹ וְהוּא יֹשֵׁב בְּתוֹךְ־הָאֵפֶר: ט וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ עֹדְךָ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתֶךָ בָּרֵךְ אֱלֹהִים וָמֻת: י וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ כְּדַבֵּר אַחַת הַנְּבָלוֹת תְּדַבֵּרִי גַּם אֶת־הַטּוֹב נְקַבֵּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְאֶת־הָרָע לֹא נְקַבֵּל בְּכָל־זֹאת לֹא־חָטָא אִיּוֹב בִּשְׂפָתָיו: {פ}

יא וַיִּשְׁמְעוּ שְׁלֹשֶׁת | רֵעֵי אִיּוֹב אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת הַבָּאָה עָלָיו וַיָּבֹאוּ אִישׁ מִמְּקֹמוֹ אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וּבִלְדַּד הַשּׁוּחִי וְצוֹפַר הַנַּעֲמָתִי וַיִּוָּעֲדוּ יַחְדָּו לָבוֹא לָנוּד־לוֹ וּלְנַחֲמוֹ: יב וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֵינֵיהֶם מֵרָחוֹק וְלֹא הִכִּירֻהוּ וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ וַיִּקְרְעוּ אִישׁ מְעִלּוֹ וַיִּזְרְקוּ עָפָר עַל־רָאשֵׁיהֶם הַשָּׁמָיְמָה: יג וַיֵּשְׁבוּ אִתּוֹ לָאָרֶץ שִׁבְעַת יָמִים

וְשִׁבְעַת לֵילוֹת וְאֵין־דֹּבֵר אֵלָיו דָּבָר כִּי רָאוּ כִּי־
גָדַל הַכְּאֵב מְאֹד:

איוב פרק ג

א אַחֲרֵי־כֵן פָּתַח אִיּוֹב אֶת־פִּיהוּ וַיְקַלֵּל אֶת־יוֹמוֹ:
{פ}
ב וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר:
ג יֹאבַד יוֹם אִוָּלֶד בּוֹ וְהַלַּיְלָה אָמַר הָרָה גָּבֶר:
ד הַיּוֹם הַהוּא יְהִי חֹשֶׁךְ
אַל־יִדְרְשֵׁהוּ אֱלוֹהַּ מִמַּעַל וְאַל־תּוֹפַע עָלָיו
נְהָרָה:
ה יִגְאָלֻהוּ חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת תִּשְׁכָּן־עָלָיו
עֲנָנָה יְבַעֲתֻהוּ כְּמְרִירֵי יוֹם:
ו הַלַּיְלָה הַהוּא יְקָחֲהוּ אֹפֶל
אַל־יֵחַד בִּימֵי שָׁנָה בְּמִסְפַּר יְרָחִים אַל־יָבֹא:
ז הִנֵּה הַלַּיְלָה הַהוּא יְהִי גַלְמוּד אַל־תָּבוֹא רִנָּנָה
בוֹ:
ח יְקֻבֻהוּ אֹרְרֵי־יוֹם הָעֲתִידִים עֹרֵר לִוְיָתָן:
ט יֶחְשְׁכוּ כוֹכְבֵי נִשְׁפּוֹ יְקַו־לְאוֹר וָאַיִן וְאַל־
יִרְאֶה בְּעַפְעַפֵּי־שָׁחַר:
י כִּי לֹא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי וַיַּסְתֵּר עָמָל מֵעֵינָי:
יא לָמָּה לֹא מֵרֶחֶם אָמוּת מִבֶּטֶן יָצָאתִי וְאֶגְוָע:
יב מַדּוּעַ קִדְּמוּנִי בִרְכָּיִם וּמַה־שָּׁדַיִם כִּי אִינָק:
יג כִּי־עַתָּה שָׁכַבְתִּי וְאֶשְׁקֹוט יָשַׁנְתִּי אָז | יָנוּחַ
לִי:
יד עִם־מְלָכִים וְיֹעֲצֵי אֶרֶץ הַבֹּנִים חָרְבוֹת לָמוֹ:
טו אוֹ עִם־שָׂרִים זָהָב לָהֶם הַמְמַלְאִים בָּתֵּיהֶם
כָּסֶף:
טז אוֹ כְּנֶפֶל טָמוּן לֹא אֶהְיֶה כְּעֹלָלִים לֹא־רָאוּ
אוֹר:
יז שָׁם רְשָׁעִים חָדְלוּ רֹגֶז וְשָׁם יָנוּחוּ יְגִיעֵי כֹחַ:
יח יַחַד אֲסִירִים שַׁאֲנָנוּ לֹא שָׁמְעוּ קוֹל נוֹגֵשׂ:
יט קָטֹן וְגָדוֹל שָׁם הוּא וְעֶבֶד חָפְשִׁי מֵאֲדֹנָיו:
כ לָמָּה יִתֵּן לְעָמֵל אוֹר וְחַיִּים לְמָרֵי נָפֶשׁ:
כא הַמְחַכִּים לַמָּוֶת וְאֵינֶנּוּ וַיַּחְפְּרֵהוּ
מִמַּטְמוֹנִים:
כב הַשְּׂמֵחִים אֱלֵי־גִיל יָשִׂישׂוּ כִּי יִמְצְאוּ־קָבֶר:
כג לַגֶּבֶר אֲשֶׁר־דַּרְכּוֹ נִסְתָּרָה וַיָּסֶךְ אֱלוֹהַּ
בַּעֲדוֹ:
כד כִּי־לִפְנֵי לַחְמִי אַנְחָתִי תָּבֹא וַיִּתְּכוּ כַמַּיִם
שַׁאֲגָתִי:
כה כִּי פַּחַד פָּחַדְתִּי וַיֶּאֱתָיֵנִי וַאֲשֶׁר יָגֹרְתִּי יָבֹא
לִי:
כו לֹא שָׁלַוְתִּי | וְלֹא שָׁקַטְתִּי וְלֹא־נָחְתִּי וַיָּבֹא
רֹגֶז:

איוב פרק ד

א וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וַיֹּאמַר:
ב הֲנִסָּה דָבָר אֵלֶיךָ תִּלְאֶה וַעְצֹר בְּמִלִּין מִי
יוּכָל:
ג הִנֵּה יִסַּרְתָּ רַבִּים וְיָדַיִם רָפּוֹת תְּחַזֵּק:
ד כּוֹשֵׁל יְקִימוּן מִלֶּיךָ וּבִרְכַּיִם כֹּרְעוֹת תְּאַמֵּץ:
ה כִּי עַתָּה | תָּבוֹא אֵלֶיךָ וַתֶּלְא תִּגַּע עָדֶיךָ
וַתִּבָּהֵל:
ו הֲלֹא יִרְאָתְךָ כִּסְלָתֶךָ תִּקְוָתְךָ וְתֹם דְּרָכֶיךָ:
ז זְכָר־נָא מִי הוּא נָקִי אָבָד וְאֵיפֹה יְשָׁרִים
נִכְחָדוּ:
ח כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי חֹרְשֵׁי אָוֶן וְזֹרְעֵי עָמָל יְקֻצְרֻהוּ:
ט מִנִּשְׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבֵדוּ וּמֵרוּחַ אַפּוֹ יִכְלוּ:
י שְׁאַגַּת אַרְיֵה וְקוֹל שָׁחַל וְשִׁנֵּי כְפִירִים נִתָּעוּ:

יא לַיִשׁ אֹבֵד מִבְּלִי־טָרֶף וּבְנֵי לָבִיא יִתְפָּרָדוּ:
יב וְאֵלַי דָּבָר יִגָּנֵב וַתִּקַּח אָזְנִי שֵׁמֶץ מֶנְהוּ:
יג בְּשִׂעִפִּים מֵחֶזְיֹנוֹת לָיְלָה בִּנְפֹל תַּרְדֵּמָה עַל־
אֲנָשִׁים:
יד פַּחַד קָרָאַנִי וּרְעָדָה וְרֹב עַצְמוֹתַי הִפְחִיד:
טו וְרוּחַ עַל־פָּנַי יַחֲלֹף תְּסַמֵּר שַׂעֲרַת בְּשָׂרִי:
טז יַעֲמֹד | וְלֹא־אַכִּיר מַרְאֵהוּ תְּמוּנָה לְנֶגֶד
עֵינָי
דְּמָמָה וָקוֹל אֶשְׁמָע:
יז הֲאֱנוֹשׁ מֵאֱלוֹהַּ יִצְדָּק אִם מֵעֹשֵׂהוּ יִטְהַר־
גָּבֶר:
יח הֵן בַּעֲבָדָיו לֹא יַאֲמִין וּבְמַלְאָכָיו יָשִׂים
תָּהֲלָה:
יט אַף | שֹׁכְנֵי בָתֵּי־חֹמֶר אֲשֶׁר־בֶּעָפָר
יְסוֹדָם יְדֻכְּאוּם לִפְנֵי־עָשׁ:
כ מִבֹּקֶר לָעֶרֶב יֻכַּתּוּ מִבְּלִי מֵשִׂים לָנֶצַח יֹאבֵדוּ:
כא הֲלֹא־נָסַע יִתְרָם בָּם יָמֻתוּ וְלֹא בְחָכְמָה:

איוב פרק ה

א קְרָא־נָא הֲיֵשׁ עוֹנֶךָּ וְאֶל־מִי מִקְּדֹשִׁים תִּפְנֶה:
ב כִּי־לְאֶוִיל יַהֲרֹג־כָּעַשׂ וּפֹתֶה תָּמִית קִנְאָה:
ג אֲנִי־רָאִיתִי אֱוִיל מַשְׁרִישׁ וָאֶקֹוב נָוֵהוּ פִּתְאֹם:
ד יִרְחַקּוּ בָנָיו מִיֵּשַׁע וְיֻדַכְּאוּ בַּשַּׁעַר וְאֵין מַצִּיל:
ה אֲשֶׁר קְצִירוֹ | רָעֵב יֹאכֵל וְאֶל־מִצִּנִּים
יִקָּחֵהוּ וְשָׁאֵף צַמִּים חַיִל:
ו כִּי | לֹא־יֵצֵא מֵעָפָר אָוֶן וּמֵאֲדָמָה לֹא־יִצְמַח
עָמָל:
ז כִּי־אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וּבְנֵי־רֶשֶׁף יַגְבִּיהוּ עוּף:
ח אוּלָם אֲנִי אֶדְרֹשׁ אֶל־אֵל וְאֶל־אֱלֹהִים אָשִׂים
דִּבְרָתִי:
ט עֹשֶׂה גְדֹלוֹת וְאֵין חֵקֶר נִפְלָאוֹת עַד־אֵין
מִסְפָּר:
י הַנֹּתֵן מָטָר עַל־פְּנֵי־אֶרֶץ וְשֹׁלֵחַ מַיִם עַל־פְּנֵי
חוּצוֹת:
יא לָשׂוּם שְׁפָלִים לְמָרוֹם וְקֹדְרִים שָׂגְבוּ יֵשַׁע:
יב מֵפֵר מַחְשְׁבוֹת עֲרוּמִּים וְלֹא־תַעֲשֶׂנָה יְדֵיהֶם
תֻּשִׁיָּה:
יג לֹכֵד חֲכָמִים בְּעָרְמָם וַעֲצַת נִפְתָּלִים נִמְהָרָה:
יד יוֹמָם יְפַגְּשׁוּ־חֹשֶׁךְ וְכַלַּיְלָה יְמַשְׁשׁוּ בַצָּהֳרָיִם:
טו וַיֹּשַׁע מֵחֶרֶב מִפִּיהֶם וּמִיַּד חָזָק אֶבְיוֹן:
טז וַתְּהִי לַדַּל תִּקְוָה וְעַלָתָה קָפְצָה פִּיהָ:
יז הִנֵּה אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יוֹכִחֶנּוּ אֱלוֹהַּ וּמוּסַר שַׁדַּי
אַל־תִּמְאָס:
יח כִּי הוּא יַכְאִיב וְיֶחְבָּשׁ יְמְחַץ וְיָדָו תִּרְפֶּינָה:
יט בְּשֵׁשׁ צָרוֹת יַצִּילֶךָּ וּבְשֶׁבַע | לֹא־יִגַּע בְּךָ רָע:
כ בָּרָעָב פָּדְךָ מִמָּוֶת וּבְמִלְחָמָה מִיַּד חָרֶב:
כא בְּשׁוֹט לָשׁוֹן תֶּחְבָּא וְלֹא־תִירָא מְשֹׁד כִּי
יָבוֹא:
כב לְשֹׁד וּלְכָפָן תִּשְׂחָק וּמֵחַיַּת הָאָרֶץ אַל־
תִּירָא:
כג כִּי עִם־אַבְנֵי הַשָּׂדֶה בְּרִיתֶךָ וְחַיַּת הַשָּׂדֶה
הָשְׁלְמָה־לָּךְ:
כד וְיָדַעְתָּ כִּי־שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ וּפָקַדְתָּ נָוְךָ וְלֹא
תֶחֱטָא:
כה וְיָדַעְתָּ כִּי־רַב זַרְעֶךָ וְצֶאֱצָאֶיךָ כְּעֵשֶׂב
הָאָרֶץ:
כו תָּבוֹא בְכֹלַח אֶל־קֶבֶר כַּעֲלוֹת גָּדִישׁ בְּעִתּוֹ:
כז הִנֵּה־זֹאת חֲקַרְנוּהָ כֵּן־הִיא שְׁמָעֶנָּה וְאַתָּה
דַּע־לָךְ:

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת קדושים

יום ראשון	כז 5	**לימוד יומי:** בבלי: בבא מציעא סז ירושלמי: עירובין נב תוספתא: בבא בתרא יא נ"ך: משלי ל	**יב לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:35 | חצות היום ..... 12:35 נץ החמה ..... 5:47 | שקיעה ..... 7:22 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:30 | צאת הכוכבים ..... 7:38 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:11 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:34
יום שני	כח 6	**לימוד יומי:** בבלי: בבא מציעא סח ירושלמי: עירובין נג תוספתא: סנהדרין א נ"ך: משלי לא	**יג לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:34 | חצות היום ..... 12:35 נץ החמה ..... 5:46 | שקיעה ..... 7:23 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:30 | צאת הכוכבים ..... 7:39 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:10 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:35
יום שלישי	כט 7	**לימוד יומי:** בבלי: בבא מציעא סט ירושלמי: עירובין נד תוספתא: סנהדרין ב נ"ך: איוב א	**יד לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:33 | חצות היום ..... 12:35 נץ החמה ..... 5:45 | שקיעה ..... 7:23 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:29 | צאת הכוכבים ..... 7:40 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:10 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:35
יום רביעי	ל 8	**לימוד יומי:** בבלי: בבא מציעא ע ירושלמי: עירובין נה תוספתא: סנהדרין ג נ"ך: איוב ב	**א' דראש חודש אייר, טו לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:32 | חצות היום ..... 12:35 נץ החמה ..... 5:44 | שקיעה ..... 7:24 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:29 | צאת הכוכבים ..... 7:40 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:10 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:36
יום חמישי	א 9	**לימוד יומי:** בבלי: בבא מציעא עא ירושלמי: עירובין נו תוספתא: סנהדרין ד נ"ך: איוב ג	**ב' דראש חודש אייר, טז לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:32 | חצות היום ..... 12:34 נץ החמה ..... 5:44 | שקיעה ..... 7:25 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:28 | צאת הכוכבים ..... 7:41 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:09 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:37
יום ששי	ב 10	**לימוד יומי:** בבלי: בבא מציעא עב ירושלמי: עירובין נז תוספתא: סנהדרין ה נ"ך: איוב ד	**ערב שבת קודש, יז לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:31 | חצות היום ..... 12:34 נץ החמה ..... 5:43 | שקיעה ..... 7:26 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:28 | צאת הכוכבים ..... 7:42 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:09 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:38 הדלקת נרות (40 דק): 6:46 (20 דק): 7:06
שב"ק	ג 11	**לימוד יומי:** בבלי: בבא מציעא עג ירושלמי: עירובין נח תוספתא: סנהדרין ו נ"ך: איוב ה	**שב"ק פרשת קדושים, יח לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:36 | חצות היום ..... 12:34 נץ החמה ..... 5:42 | שקיעה ..... 7:26 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:27 | צאת הכוכבים ..... 7:43 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:08 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:38 מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:38

מִי שֶׁהָיָה שָׂם לֵב, הָיָה רוֹאֶה אֵיךְ שֶׁהַשְּׂפָתַיִם שֶׁל מוֹהֲרָא"ש תָּמִיד מְמַלְמְלוֹת בְּדִבּוּרִים לַה' יִתְבָּרַךְ, מַמָּשׁ בְּלִי הֶפְסֵק!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)